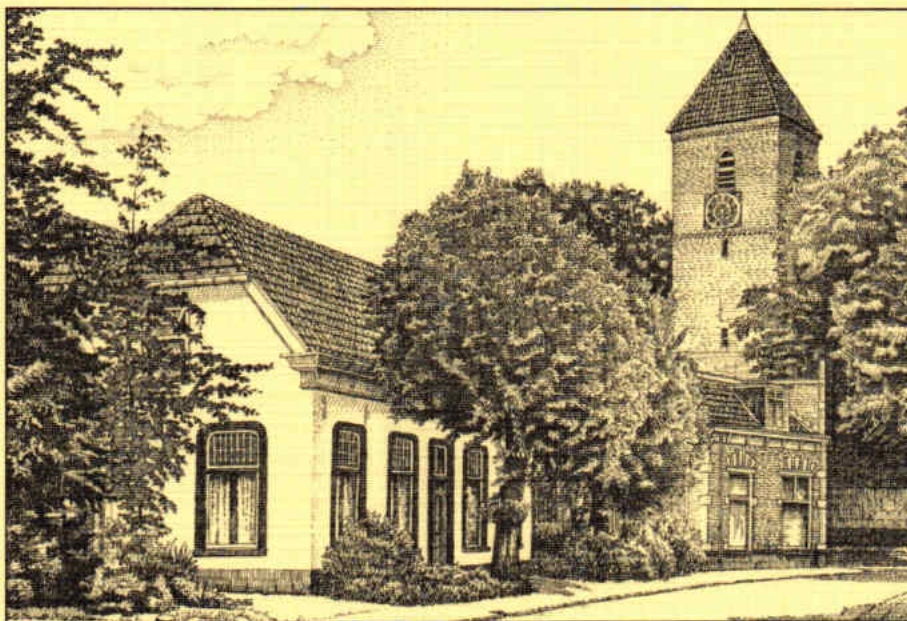

Omheining

CONTACTBLAD VAN DE VERENIGING VOOR HEEMKUNDE "OMHEINING" TE HEINO

27e JAARGANG - NUMMER 1 - MAART 2007

'OMHEINING'

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten 'omheint'. Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein 'omheint', in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino Canadastraat 6, 8141 AC Heino

Tel. 0572-394562
E-mail: omheining@planet.nl
Website: omheining.net
Secr.: Acacia 25, 8141 TL Heino,
Tel. 0572-391986

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Kontributies:

Leden € 15,00 per jaar (elk volgend gezinslid € 7,50 per jaar); portokosten € 6,00 per jaar
Losse nummers € 5,00 (max. 24 pagina's)
Themanummers € 6,00

Ledenadministratie

G.M. Rosendaal-Kroes,
Nieuwe Wetering 7, 8144 RA Lierderholthuis,
tel. 391798

Bestuur

H.J. Bosman, *voorzitter*, Kerkpad 6,
8141 VV Heino, tel. 391889
J.K. Pruijn-Reinders, *secretaresse*,
Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986
D.J. Buitenkamp, *penningmeester*,
Schoolstraat 1, 8141 EN Heino, tel. 391873
G.H.M. ten Berge-Elferink, Delmterweg 8,
8141 PJ Heino, tel. 391803
M.J.M. Bisschop, Grote Bisschop 23,
8141 WK Heino, tel. 392499
H. Hofman, Muntzstraat 11,
8141 VP Heino, tel. 392593
J.H.M. Meulman-Kortstee, Dolderstraat 8,
8141 GK Heino, tel. 392560
G.M. Rosendaal-Kroes, Nieuwe Wetering 7,
8144 RA Lierderholthuis, tel. 391798
G.J. Velkamp, Canadastraat 60,
8141 AE Heino, tel. 391292

Werkgroepen

1. Folklore

Contactpersonen: J.H.M. Meulman-Kortstee,
Dolderstraat 8, 8141 GK Heino, tel. 392560
en J.M.W. Kappert-Kogelman,
Davenschot 30, 8141 BD Heino, tel. 392806

2. Foto en Video

Contactpersoon: D.A. Weulink-Jansen,
Korenbloem 1, 8141 DG Heino, tel. 391698

3. Genealogie - Documentatie

Contactpersoon: J.K. Pruijn-Reinders,
Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

4. Geschiedenis

Contactpersoon: J. Peters,
Woolhuisweg 39, 8141 RX Heino, tel. 391914

5. Historische Gebruiksvoorwerpen

Contactpersoon: G.J. Hageman,
Vlaminckhorstweg 28, 8141 GG Heino,
tel. 391332

6. Kruidentuin 'Allegaardje'

Contactpersoon: G.H.M. ten Berge-Elferink,
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino,
tel. 391803

7. Streektaal

Contactpersoon: J.L. Melenhorst,
Woolhuisweg 2c, 8141 RX Heino,
tel. 392712

8. Tentoonstellingen

Contactpersoon: M.J.M. Bisschop,
Grote Bisschop 23, 8141 WK Heino,
tel. 392499

Tijdschrift 'Omheining'

Redactie-adres:
Canadastraat 6, 8141 AC Heino
tel. 0572-394562

Redactie

D.A. Weulink-Jansen, Korenbloem 1
8141 DG Heino, tel. 391698, *eindredactie*
J.K. Pruijn-Reinders, Acacia 25
8141 TL Heino, tel. 391986
M.H. Stavorinus, De Haarstraat 25,
8141 EW Heino, tel. 392586
H.J. Wessels, De Horst 18,
8141 BA Heino, tel. 393495
A. van de Wetering, De Haarstraat 33,
8141 EW Heino, tel. 392330, *vormgeving*

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde 'Omheining'.

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino
27e jaargang - nummer 1 - maart 2007

INHOUDSOPGAVE

- blz. 2 Van de redactie
- blz. 3 Oorlogsverhalen familie Kok - H. Kok
- blz. 7 Gebruik onbekend (4) - D. Weulink-Jansen
- blz. 8 Het verhaal achter de dingen (18) - L. van Spanje-van der Lande
- blz. 9 Van de werkgroep Kruidentuin 'Allegaardje' - J. Günessen-Stegeman
- blz. 11 Uit de school geklapt (26) - J.K. Pruijm-Reinders
- blz. 12 Wie is wie? - Wie was wie? - M.H. Stavorinus
- blz. 14 Opoe verhalen - V.J. Lindeboom-Veldhuis
- blz. 16 Toen en Nu - G. Bisschop
- blz. 18 Sprekende foto's (67) - J.K. Pruijm-Reinders
- blz. 19 Mussen wassen - Mevr. J. v.d. Klippe-Dijk
- blz. 21 Al weer 20 jaar geleden - H. Wessels
- blz. 24 Van de bestuurstafel
-

Van de redactie

Het leuke aan het samenstellen van het contactblad is dat zo veel mensen zich inzetten om er een zo aantrekkelijk mogelijk blad van te maken. Dat is, volgens mij, ook dit keer weer goed gelukt. Alle vaste rubrieken komen weer aan de orde.

In de rubriek van Allegaardje heeft Jelske Günessen een interessant verhaal geschreven over de dropplant, een plant die in veel tuinen te vinden is en waarvan men misschien niet op de hoogte is dat hij voor veel doelen kan worden gebruikt.

Omdat het aanbod van kopij groot was hebben we de rubriek "20 jaar geleden" wat moeten inkorten. De rest van het nieuws houdt u van ons te goed.

Iets nieuws is een oorlogsverhaal van de familie Kok. Herman Kok, nu woonachtig in Utrecht, heeft deze herinneringen opgeschreven.

Het gaat over een radio die bij de Duitsers moest worden ingeleverd. Bij velen zal dit herinneringen oproepen.

De moeder van mevrouw Van de Klippe heeft vroeger mutsen gewassen en "opgemaakt". Zij schreef daar in het dialect een gedicht over.

In de rubriek "Toen en Nu" valt het op dat, wat de bebouwing betreft, er rond de Hervormde kerk niet zo veel veranderd is in tegenstelling tot het verkeer.

We hopen u ook met dit nummer weer veel leesplezier te bezorgen.

Namens de redactie,
Dieni Weulink

De kopij voor het juninummer verwachten we voor 1 mei.

Met dank aan de correctoren:

J. Melenhorst, J. Peters en J. Tijhuis

Oorlogsverhalen familie Kok

Radio uit 1940 - Foto Jo Schutte.

De radio

Het was zover: Iedereen in Heino die een radio had, moest die inleveren bij de Duitsers. Papa had een toestel met twee afstelknoppen, één aan elke kant van de radio. Verder waren er nog drie knoppen waarmee je hard en zacht kon regelen en nog wat andere ingewikkelde dingen, die alleen papa wist.

Boven de radio hing in de hoek van de keuken een plank van ongeveer zestig centimeter in het vierkant met in het midden een luidspreker. Buiten stond, achter in de tuin, een hoge paal. Vanaf het keukenraam liep een draad van zo'n vijftien meter lengte, met de nodige isolatoren er tussen naar die paal: de antenne. Via een dikke koperdraad kon je die in de keuken ook nog aarden, wat nodig was als er onweer dreigde. Dan was er nog een andere koperen aardleiding, die vanaf de radio langs de plint liep en onder de vloer verdween.

Luidspreker, antenne en aardleiding waren met het radiotoestel verbonden. Als je de stekker in het stopcontact stak en de radio aanzette moest je zo'n vijf minuten geduld hebben

omdat het toestel warm moest worden. Als je dan ook nog verstand van zaken had dan kon je door het verdraaien van de knoppen naar bepaalde wijzerstanden muziek en gesproken woord aan het apparaat ontlokken. De vele bijgeluiden kreeg je er voor niets bij. Ik was toen ongeveer elf jaar. Voor zover ik weet zat alleen mijn vader aan de knoppen.

Papa ging dus op weg om zijn radio in te leveren en ontmoette onderweg Bosscher, de bedrijfsleider van de melkfabriek. Die ging ook zijn radio inleveren. Maar dat was een echte Philips met een ingebouwde luidspreker, weg-gewerkt achter een mooi kleedje, met een lange en korte golf en nog een middengolf. Eentje die zijn tijd ver vooruit was. Pa en Bosscher liepen samen naar het gemeentehuis. Al pratend wist papa Bosscher ervan te overtuigen dat die beter het toestel van papa kon inleveren en zijn radio aan papa kon geven. Bosscher had ook een erge hekel aan de Duitsers en vond uiteindelijk dat papa gelijk had. Het toestel was zo verschrikkelijk mooi dat

Familie Kok bij de achterdeur.

papa het niet inleveren kon, rechtsomkeert maakte en met zijn nieuwverworven schat thuis kwam. Als je aan een grote knop aan de zijkant draaide ging een wijzer achter een mooi verlichte glasplaat heen en weer en kon je meteen zien op welke zender hij stond. Beromünster was er één van, die lag heel ver weg. Dat vond ik altijd erg veelzeggend en echt een teken dat het een kwaliteitstoestel was.

Als papa 's avonds de geheime Nederlandse zender vanuit Londen opzocht, was het een drukte van belang bij ons thuis. Wij waren in de verre omgeving de enigen met een radio en zoiets zingt gauw rond in het dorp. Heel wat burens kwamen dan ook elke avond even luisteren naar de geheime zender, totdat Mulder, de veldwachter, op een keer kwam waarschuwen. Het viel teveel op als de nieuwsberichten afgelopen waren. Dan was het net alsof bij ons thuis de kerk uitging. Dus werd papa wat voorzichtiger en mochten de burens niet meer

komen luisteren. Ze kregen in het vervolg mondeling verslag.

Alleen de "olde Israël", onze naaste buur, die bleef komen, op uitdrukkelijk verzoek van opa, die bij ons inwoonde. Opa was in de eerste wereldoorlog onder dienst geweest en de olde Israël ook. Die twee hadden dus veel verstand van oorlog en zo.

Na afloop van het nieuws werden de ontvangen flarden over de oorlog door opa en de olde Israël eindeloos herkauwd en van commentaar voorzien. Over het verdere verloop van de oorlog en de kansen voor de geallieerden verschilden beiden heel erg van mening. Ik herinner me nog de slag om Stalingrad. Hoe lang heeft die niet geduurd. Maandenlang.

Toen Stalingrad eindelijk gevallen was waren beiden erg onder de indruk. Ze zwegen een hele tijd. Opa zei op een gegeven moment: "Laat de commandant een mof zijn geweest, het was toch een flinke vent!" Daar was olde

Israël het helemaal niet mee eens: die wist zeker dat het een Rus was. Afijn, daar zijn ze samen nooit goed uitgekomen.

Aan alles komt een eind en zo was dat ook met de radio. Hij deed het niet meer, tot groot verdriet van veel mensen. Als je aan de knop draaide bewoog de wijzer niet meer mee achter de schaalverdeling en kon je dus geen zender instellen. In Wijhe woonde iemand die verstand had van radio's, maar hoe krijg je dat grote geval in Wijhe.

Papa was min of meer ondergedoken en dus werd ik er op uit gestuurd. Het adres was opgeschreven en de winkel nauwkeurig uitgetekend op een witte puntbuil waar suiker in gezeten had. De radio werd in een jutezak met touw achter op de fiets gesjord, samen met een plank die weer aan de bagagedrager was bevestigd met een stel bouten.

Op de Stationsweg lagen kinderkopjes. Daar mocht ik niet fietsen, om te voorkomen dat de radiolampen zouden breken. Nou, die kinderkopjes lagen niet alleen op de Stationsweg ook aan de andere kant van de spoorwegovergang, bijna tot Wijhe aan toe.

Toen ik de hele weg van zes kilometer lopend naast de fiets had afgelegd, in de buurt van Wijhe kwam, zag ik na een bocht al dat er Duitse soldaten op straat waren. Dichterbij gekomen stonden die er niet alleen, maar bleken ze ook iedere voorbijganger te controleren. Omkeren kon niet, dat was verdacht. Dus maar doorgaan en net doen alsof er niets aan de hand is. Ik kwam bij een dikke Duitser terecht, met helm op, handgranaten aan de riem en een geweer aan de schouder. Hij vroeg dingen in het Duits, die ik niet verstond en was opgewekt. Toen hij mij weer wat vroeg wat ik ook niet begreep zei ik in mijn mooiste Heino's dat ik heel erg nodig naar de wc moest. Ik wees op mijn achterste. Dat begreep hij gelukkig wel. Ik mocht verder. Zo heb ik de radio goed afgeleverd. Ik heb nooit last van slapeloosheid gehad; wat er gebeurde op dat moment heeft weinig indruk gemaakt maar vreemd genoeg staan alle details me nu nog steeds haarscherp voor de geest. Toen ik het

Papa, Anneke en Richard Hoppen.

verhaal thuis vertelde heeft papa op zijn donder gehad van moeder. Ik heb de radio niet hoeven op te halen.

Het was weer avond, we zaten allemaal om tafel. Daarboven, in het midden, een lamp van 40 of 60 watt met een kap er omheen met kraaltjesrand. Het was de enige lamp in de kamer. Trouwens, het was de enige lamp die brandde in de verre omtrek, want de elektriciteit was overal afgesloten. We hadden net naar de geheime zender geluisterd. Tussen de felle jankende storing door was toch zo ongeveer het oorlogsnieuws en de geheime berichten voor de ondergrondse te volgen geweest. Anders dan op andere avonden stond de radio na het nieuws nog steeds op het kastje tegen de slaapkamermuur. Ze was nog niet opgeborgen onder de vloer van de voorkamer, waarin mijn vader een geheim luik onder het

vloerkleed gemaakt had. Moeder gevraagd had met het opbergen te wachten. De wieg van mijn jongste zusje stond namelijk in de voorkamer en die zou dan misschien wakker worden. "Ze wordt om tien uur toch geholpen", zei moeder. "Dan kun je meteen de radio opbergen".

Een kwartiertje na het nieuws werd plotseling hard op de achterdeur gebonsd en kwamen even later vier tot de tanden gewapende soldaten binnen. Die waren van de "Hermann Goering"-troepen, die in de fabriek aan de overkant gelegerd waren. Ze deden de geweren af en zetten die tegen de deur.

Of we iets "zu essen" hadden. Papa had al "nee" gezegd maar moeder zag de radio staan en vroeg of ze melk wilden. Papa snapte daar aanvankelijk niets van en werd al kwaad op moeder. Opa begon onmiddellijk over de oorlog te klassineren. In dialect, wat die Duitsers niet verstonden. Hij kreeg een soort van antwoord in Duits, wat opa weer niet verstond. Maar dat was niet erg, geloof ik. Moeder ging naar de kelder om melk te halen.

Een van de Duitsers leunde tegen het kastje en legde zijn arm over de radio, zette hem aan en zocht een Duitse zender op. Er klonk Duits legergezang, meerstemmig, door de kamer. Prachtig vond ik dat, ik genoot, maar dat mocht ik eigenlijk niet mooi vinden van mijn vader.

"Was must das" vroeg de Duitser, wijzend op de radio. Op dat moment had papa pas door wat er aan de hand was. "Ah", zei hij, "van de Feldwebel".

"Sind sie mecanicien?", vroeg de Duitser. "Ja" was het antwoord. Een andere Duitser hielp nog door op te merken dat hij het bord van Philips in onze voortuin had gezien, een reclamebord dat ons bijna een tientje per jaar opbracht.

"Ah", zei toen Duitser nummer drie: Daarom hebben jullie zeker ook elektrisch licht. "Ja", zei mijn vader.

De Duitsers vonden de hele uitleg acceptabel, ze dronken hun melk en gingen verder met hun wachtronde.

In de keuken was regelrechte paniek uitge-

Anneke, Fenny, Herman en Riet.

broken. Onmiddellijk werd de radio in zijn kist verpakt en met een zwaai in het roggeveld gekieperd. Net alsof dat ooit zou helpen als de Duitsers er werk van zouden maken. Na een paar dagen echter leek het er op dat dit muisje geen staartje zou krijgen. En dat was ook zo.

De radio werd weer uit het roggeveld gevist, was gelukkig nog goed en heeft tot het einde van de oorlog en nog lang daarna dienst gedaan.

Herman Kok

Tweede Paasdag
is er weer onze traditionele
paaswandeling

Gebruik onbekend (4)

Dit gebruiksvoorwerp is gemaakt van ijzer. Het is een platte, ietwat gebogen plaat met daarop links een pin met schroefdraad.

Op die schroefdraad is een boogvormige moer gedraaid.

Op de plaat zit een haakje waarachter een beugel geklemd kan worden.

Wie weet waar dit voorwerp voor gebruikt werd?

Reactie graag naar

Jan Hageman, telefoon 391332.

Gebruik onbekend 3

Op de rubriek "Gebruik onbekend" in het december 2006 nummer zijn heel veel reacties binnen gekomen. Het gebruiksvoorwerp is een zaagzettang.

De reacties kwamen van de heren:

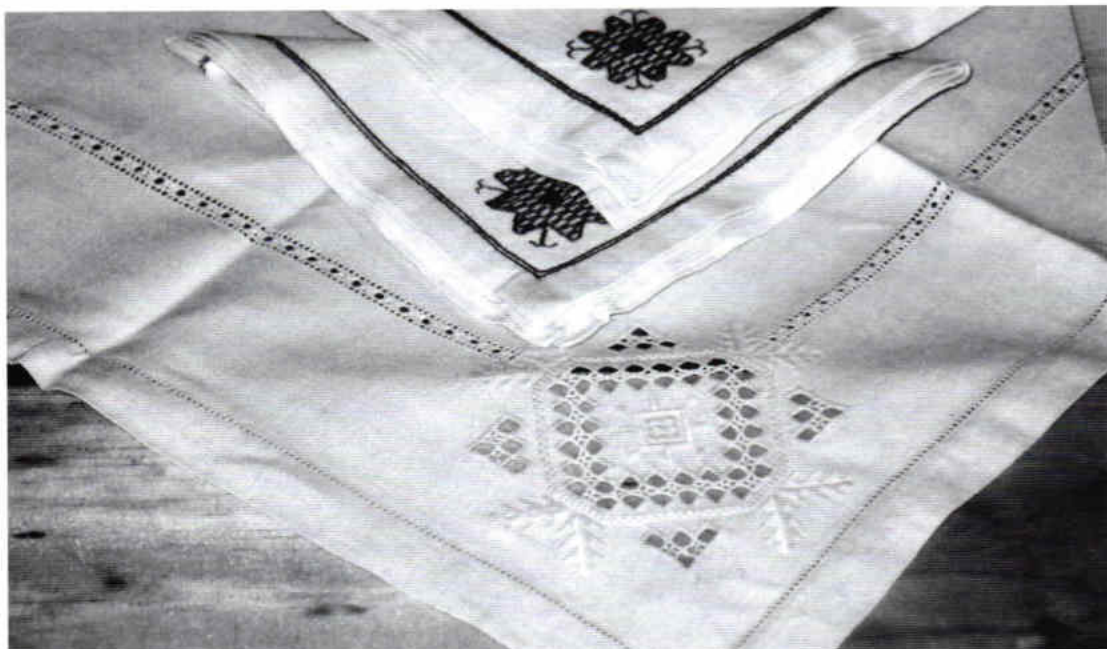
Melenhorst, Hondeveld,
Schipper Sr., Nijenhuis,
Hogeboom, Westendorp,
Veldman, Eilander,
Huis 't Veld, Harink, Dekker,
Melenhorst (Wilhelminastraat).
Allen uit Heino.

En de heren:

Kok (Utrecht),
Stegeman (Emmen),
Berghuis (Hardenberg),
Mensink (Zwolle),
Overesch (Lierderholthuis),
Kok (Raalte),
Van Munster (Laag Zuthem).

Dieni Weulink-Jansen

Het verhaal achter de dingen (18)

Een tafelkleed uit Rusland

Een jaar of twintig geleden ruimden mijn moeder en ik de zolder op en we vonden daar een kist, die ik nog nooit had gezien. Mijn moeder herinnerde zich, dat de kist enkele jaren daarvoor was meegekomen met de boedel van een vriendin van haar moeder, een oud-verpleegster.

Wij noemden haar Tante Gonnie. Zij had geen familie en was enkele jaren daarvoor overleden.

Toen we de kist openmaakten bleek deze vol te zitten met nieuw linnengoed, echt ouderwets linnen, geborduurd met strakke, geometrische patronen.

Nu moet u zich voorstellen dat het in de 19e eeuw voor dames uit de wat betere standen absoluut niet de gewoonte was om een bepaalde baan te hebben. Veel vertier was er niet, sport kon ook eigenlijk niet.

De enige "fatsoenlijke" banen waren verpleegster of onderwijzeres. Mijn grootmoeder was de jongste van het gezin en had zich als

kind al geërgerd aan het nietsdoen van haar zussen.

Ze woonde in Leiden, waardoor ze colleges aardrijkskunde en geschiedenis kon volgen. Later werd ze lerares aan een meisjes-HBS. Eén van haar zussen kreeg ze na veel praten zover, dat ze verpleegster werd en deze zus ging helpen bij de tweede Boerenoorlog in Zuid-Afrika van 1899 tot 1902. Haar beste vriendin daar was een zuster van "onze" tante Gonnie. Na afloop van deze oorlog is ze als verpleegster naar Rusland gegaan en heeft daar tot aan de Russische Revolutie in 1917 bij een adellijke Russische familie gewerkt. Het linnengoed was kennelijk bestemd voor haar uitzet, maar van trouwen is het nooit gekomen. Is ze jong overleden of was ze de huwbare leeftijd gepasseerd toen ze terugkwam naar Nederland? We weten het niet. Wat blijft is dit tafelkleed.

Liesbeth van Spanje- van der Lande

Van de werkgroep Kruidentuin 'Allegaardje'

Agastache foeniculum

Of anijshyssop, dropplant, anijsnetel, koreaanse munt.

Als je aan anijs denkt, krijg je koude rillingen. Beelden van een ijsbaan of een winterse schaatstocht komen op je netvlies.

Een ouderwetse koek-en-zopie-tent met geurige chocolademelk of anijsmelk hoort daarbij. Die associatie heb je echt niet in de zomer, wanneer de anijsplant in bloei staat.

De naam van de plant zet je behoorlijk op het verkeerde been. De naam van echte anijs is *Pimpinella anisum*. 'Onze' anijsplant kan maar beter dropplant worden genoemd. Hoewel de dropplant niets van doen heeft met de echte anijs, is het wel een lekker en zeer aromatisch kruid. Door de blaadjes te wrijven is het aroma al op te snuiven: een mengeling van anijs en drop. Geen slechte combinatie zo te ruiken. Het aroma is goed te gebruiken in salades, bij vlees, als zomerdrank met mint, in potpourri en thee.

Agastache is familie van de lipbloemigen (Labiatae).

Het is een geneeskrachtig kruid dat gebruikt werd door onder andere de Noord-Amerikaanse indianen (als thee en als zoetmiddel). Daardoor raakte de plant erg in trek bij de eerste kolonisten. Hij werd daar in de negentiende eeuw op grote schaal door imkers aangeplant vanwege de verfijnde honing met een zweem van anijs.

Bijenplant

De dropplant (*Agastache foeniculum*) is een vaste plant voor in de volle zon. Het is een mooie, gezond ogende plant, goed te gebruiken in het midden van een gemengde en vaste plantenborder en is goed te combineren met duizendblad (*Achillea*) en *Phlox*.

De nogal stijfjige plant heeft lancetvormig tot ovaal geurend blad en wordt tussen de 50 en 90 centimeter hoog. De stengels zijn vierkant

en zacht behaard. Vanaf juli tot september staat de plant in volle bloei met langbloeiende bloemaren met buisvormige bloemen in een zachtpaars-blauwe kleur. (Soms ook witte bloemen). Bijen en vlinders bezoeken de dropplant volop, dus mag deze plant zeker niet ontbreken in een tuin waar dit bezoek hoog wordt aangeslagen.

De plant verlangt een goed doorlatende, vochtige grond en is prima winterhard. De minder winterharde *Agastache*-soorten kunnen buiten overleven als ze een beschutte plaats en een flinke mulchlaag hebben. Jonge planten kunnen maar het beste binnen op een vorstvrije plaats overwinteren. Toch kan een volwassen plant -20 graden Celsius aan! (Mits de vorstperiode niet te lang duurt).

Vermeerderen

Een dropplant kan in het begin van het voorjaar worden gezaaid. Aan het eind van de zomer kan de plant door middel van stekken

worden vermeerderd. Neem daarvoor de half-houtige delen van de plant.

Het is een mooie borderplant die mooi te combineren is met de bergamotplant (Monarda), Geraniums, Heuchera's (parapluplantje of purperklokje), Artemisia, Lavandula (laven- del), Teucrium chamaedrys (echte gamander) en Oreganum 'Herrenhausen' (marjolein).

Ze contrasteren heel mooi met de bloemen en kleuren van Echinacea (zonnehoed), Rudbeckia of Echinops(kogeldistel).

In gemengde borders altijd succesvol te combineren met Caryopteris (blauwe spirea), Buddleia (vlinderstruik) en Vitex agnus-castus (monnikspeper of kuisboom).

Sinds dit najaar staat deze prachtige plant ook in onze kruidentuin!

Medicinaal

Het is een goed kruid tegen verkoudheid of om verlichting te brengen, de thee als stoom- middel maar ook als drank opent de poriën tot een reinigend zweten. Het werkt verzachtend op geïrriteerde en verstopte luchtwegen. Het werkt antibacterieel (zoals heel veel kruiden). Het is een prima kruid ter bevordering van de spijsvertering. (Ook wel een goed digestief genoemd).

Wil je er ook in de winter gebruik van maken laat het kruid (bloemen en bladeren) dan vriesdrogen in de vrieskist; bij het drogen verliest de agastache namelijk smaak en geur! Snij de bloemen vlak voordat ze open gaan en

de snijbladeren in het late voorjaar. Wilt u de zaden van de plant, snij de stengels zodra de eerste zaden vallen. Hang ze ondersteboven op en bind er een zak omheen waar het zaad in kan vallen. De zaadjes zijn erg klein en zwart.

Recepten met agastache

Hoe maakt u een lekkere thee

(ook als ijsthee!)

Gebruik verse of gedroogde bladeren en bloemen, heet water erop en dan tien minuten laten trekken in een afgesloten theepot of fles. Voor een extra frisse smaak kun je er ook mint of salie bij doen. Gebruik in een kruidenthee bij voorkeur honing. De natuurlijke zoetstof in honing breekt de smaak niet af.

Wilt u een thee maken die goed is tegen verkoudheid doe er dan behalve agastache ook kamille of tijm bij.

Wilt u het kruid gebruiken in vleesgerechten, voeg de bladeren dan op het eind toe. Zo blijft de karakteristieke smaak behouden.

Een echte aanrader!

J. Günessen-Stegeman

Bronvermelding:

- "Alles over kruiden", door Jekka Mc Vicar (blz.18/19).
- "Geïllustreerde kruiden encyclopedie", door Nico Vermeulen (blz. 27).
- Internetside: www.neerlandstuin.nl.

*"Wie was hier de leste?"
zee de boer in de volle wachtkamer.
"Dat bi'j zelf!", was 't antwoord.*

Uit: "Sallandse wijsheden", verzameld door G.Heijink.

Uit de school geklapt (26)

Op de beide klassefoto's van de School met den Bijbel in Laag Zuthem, geplaatst in het septembernummer 2006 van 'Omheining', kregen wij wat de namen van de kinderen betreft geen reacties. Wel reageerde Wim Jansen uit Laag Zuthem.

Hij bracht een CD met een hele serie schoolfoto's en andere foto's die betrekking hebben op Laag Zuthem. Ook Ewoud Eshuis wil nagaan of hij nog schoolfoto's voor de vereniging heeft.

Op de CD troffen wij onder andere ook bijgaande foto aan. Het is een klassefoto uit 1931. De onderwijzer en de leerlingen zijn niet bekend.

Mocht u de onderwijzer en de leerlingen herkennen, dan horen wij dat graag van u.

Werkgroep documentatie.

Manna Stavorinus, de Haarstraat 25,
8141 EW Heino, telefoon 0572-392586.

Jennie Pruijm, Acacia 25,
8141 TL Heino, telefoon 0572-391986.

Wie is wie?

Een foto van een groep belijdeniscatechisanten voor het voormalige gebouw "Vrede".
Wie herkent deze personen?
In welk jaar is deze foto gemaakt?

We hopen weer op uw reactie.

M.H. Stavorus, De Haarstraat 25, 8141 EW Heino, tel. 0572-392586.

Wie was wie?

Op de foto, geplaatst in het decembernummer, zijn onderstaande reacties binnengekomen. Niet alle namen zijn bekend, dus mocht er nog iemand deze personen herkennen dan horen wij dat graag van u.

Bovenste rij van links naar rechts:

1. niet bekend, 2. Henk Dijkslag, 3. Bé Ruiterkamp, 4. Bé Nijman, 5. Gerard Knopert, 6. Gerrit Lozeman, 7. Huub van Wijnen, 8. Hennie Lindeboom, 9. Henk Benter, 10. Gerrit v.d. Bend, 11. Jan Biesemaat, 12. Marinus Klein Ganseij, 13. Frits Stappenbelt, 14. Gerrit Meijerman, 15. niet bekend.

Middelste rij van links naar rechts:

1. Hennie Mulder, 2. Dinie v.d. Vegt, 3. Geerlig Nijland, 4. Appie Knopert, 5. Willie v.d. Worp, 6. Hennie Hageman, 7. Beppie v.d. Bend, 8. Dikkie v.d. Vegt, 9. Dorien Doyer, 10. Ina v. Schooten, 11. onderwijzer Gerrit Bakker, 12. Herman Klein Ganseij(?), 13. Henk Stappenbelt, 14. niet bekend, 15. Jan Smit Crans.

Voorste rij van links naar rechts:

1. Wim Kerkdijk, 2. Gerrie Wichers, 3. Geertje Toerse, 4. niet bekend (is niet Corrie Blankvoort), 5. Lida Doyer, 6. Rietje Vonk, 7. Hillie Lindeboom, 8. Jannie Jonkman, 9. niet bekend.

Onze hartelijk dank gaat uit naar Dinie Hoes-van de Vegt, Ina Zandstra-van Schooten, Geerlig Nijland en Henk Penninkhof voor hun reactie.

Opoe verhalen

Naam: Mevrouw Bomhof-v.d. Kolk

Geboortedatum: 11-09-1911

Opname: R. Meindersma

Interviewster: V.J. Lindeboom-Veldhuis

Opnamedatum: 06-02-1991

Mevrouw Bomhof werd op 11 september 1911 geboren op de boerderij "De Zunnebelt" dichtbij "De Colckhof", evenals haar vader en haar grootvader. Haar vader was Derk Jan van de Kolk en haar moeder Gerrigje Sebilla van Olst. Haar moeder kwam van 't Rosendael waar nu Rechterschot woont. Mevrouw Bomhof had drie broers en vier zusters. Met de buren, ongeveer twaalf stuks, gingen ze niet zo veel om, omdat zij ver uit elkaar woonden. Als er bij de buren een baby geboren werd gingen ze wel op kraamvisite. Ook hielpen ze elkaar wel met dorsen. Ze speelde het meest met haar broertjes en zusjes. Naast hen woonden katholieke mensen, maar daar gingen ze niet veel mee om. Dat deden ze niet in die tijd.

Ze moesten vroeger lopend naar de school aan de Dorpsstraat in Heino. Enkele leerlingen kan zij zich nog wel herinneren: Trijntje Middag, één van Horstman, één van Van de Kolk, Geertje Nijland, Derk Hageman en Johan Wichers. Meester Roebertsen was het hoofd van de school en dan was er nog juffrouw Wind. Haar moeder had nog handwerkles van juffrouw Wind gehad! Verder herinnerde zij zich nog meester Koster en meester Teeuwsen. Tot en met haar dertiende jaar ging zij naar school. Met Reintje Weulink, Toos de Graaf en zichzelf waren zij de enige meisjes in de achtste klas.

Eerst werkte mevrouw Bomhof een paar jaar thuis op de boerderij. Daarna heeft ze twee jaar bij Van Elderen in de buurt van de Bolderbrugge gewerkt. Vervolgens werkte ze zes jaar bij Gait van Ostra in Harculo bij Zwolle.

Ze moest hier helpen hooien, roggebinden, "aardappelsgaen" (aardappelrapen). Ze verdiende f 200,- per jaar. Het laatste jaar dat ze

er werkte heeft ze f 300,- gekregen. Eén keer in de drie weken was ze een zondagavond vrij, maar pas na het melken en nadat het melkgoed gewassen was. Als ze een keer vrij was en naar huis ging moest ze thuis ook weer hard aan het werk, omdat er thuis een stel kinderen was. Echt vakantie heeft ze nooit gehad.

In Harculo was een oude moeder in huis. Deze vrouw had haar been en haar heup gebroken. Mevrouw Bomhof heeft de vrouw verzorgd vanaf het moment dat zij uit het ziekenhuis gekomen was. Ze was toen 22 jaar. De wijkverpleegster, die iedere morgen kwam, zei tegen haar dat ze wel geschikt was voor verpleegster. Omdat ze al 22 was en het gezin haar nodig had heeft ze de opleiding tot verpleegkundige niet gevolgd.

Bovendien moest zij geld verdienen omdat ze uit een groot gezin kwam. Haar dochter is later wel verpleegster geworden.

Op zondagmorgen ging ze meestal naar de kerk, terwijl er 's middags vaak spelletjes gedaan werden of ze gingen wandelen. Ook op zaterdagavond werden er spelletjes gedaan, zoals dammen en domino en kwamen er

doppinda's op tafel. Eén keer per jaar was het groot feest, want dan gingen ze met de trein vanaf Laag Zuthem naar Zwolle. De trein stopte toen nog in Laag Zuthem. Ze kan zich nog heel goed drogisterij "De Gaper" herinneren in de Diezerstraat. In Zwolle kregen ze koffie en een krentenbol! In de week voordat ze naar Zwolle gingen moest ze heel hard werken, anders mocht ze niet mee.

Mevrouw Bomhof heeft haar man leren kennen tijdens een feestje. Op 28 mei 1936 zijn ze op het gemeentehuis en kerkelijk in Heino getrouwd. Ze gingen er met tentwagens heen. Het was een bescheiden bruiloft. Eerst kregen ze koffie met een koekje en 's middags was er een warme maaltijd. Na hun trouwen hebben ze eerst een jaar in 't Broek gewoond. De vader en een broer van haar man woonden toen nog op de boerderij. Ze zijn er anderhalf jaar gebleven. Daarna verhuisden ze naar de Colckhof. Haar man werkte op de boerderij en bij het waterschap "Salland". Ook werkte hij wel voor de Heidemij. Hij verdiende toen f 10,- tot f 12,- per week. Daar ging f 2,- huur per week vanaf. Kleren werden zelf genaaid en sokken zelf gebreid.

Vroeger was Dokter Doyer hun huisarts en zuster Van Sonsbeeck en zuster Kip waren de wijkverpleegsters. De oude heer De Haan leefde toen nog. Als hij zuster Kip tegenkwam zei hij: "Goedemorgen Kip". Zuster Kip groette terug met: "Goedemorgen Haan!".

Volgens mevrouw Bomhof gingen ze vroeger niet zo gauw naar de dokter. Er was geen telefoon, dus moest zij, toen haar dochter geboren werd en zij naar het ziekenhuis moest, gebruik maken van de telefoon van de bakker. De dokter moest toen uit Lemelerveld komen. Omdat er geen ziekenauto was bracht Oud Ammerveld haar met een grote auto naar het ziekenhuis. Helaas had Oud Ammerveld de naam niet goed verstaan en in plaats van naar de familie Bomhof te rijden stond hij bij de familie Bongers voor de deur.

Ongelukkigerwijs lag mevrouw Bongers op dat moment ook in het ziekenhuis.

Als iemand overleden was kregen de burens bericht. Ze werden dan "aangezegd". De bu-

rens brachten persoonlijk het bericht over naar familie en de kennissen. Dit werd dan "aanbesteed", hetgeen betekende dat ze er voor betaald werden. Bij een geboorte bracht de vader persoonlijk het bericht over aan de familie, burens en kennissen.

De overledene stond meestal in de kamer voor het raam. De vensters moesten dicht als er iemand overleden was. De kist met de overledene ging via de deel naar buiten.

Mevrouw Bomhof kan zich nog heel goed herinneren dat haar overleden grootmoeder in haar kist voor het raam lag. Zij was toen ongeveer zes jaar. De begrafenisstoet ging over de Zuthemerweg. De kist stond op een boerenwagen die getrokken werd door zwarte paarden. Als er een begrafenisstoet langs de school in Heino kwam mochten de kinderen niet te dicht bij de weg gaan staan om te kijken. Ze moesten in een rij dicht tegen de muur van de school gaan staan. De dochter van mevrouw Bomhof is wijkverpleegster geweest in Staphorst. Als men in Staphorst in de rouw was deden ze zelfs zwarte netjes als jasbeschermers op de fiets. De kinderen liepen in zwarte jurkjes hetgeen in Heino ook gebruikelijk was. De naaste familie rouwde één jaar en zes weken. Bij andere familieleden werd er een half jaar gerouwd.

Mevrouw Bomhof heeft zelf nooit in klederdracht gelopen. Vroeger ging ze naar de zondagsschool, naar de kerk en naar de meisjesvereniging. Op deze vereniging maakten ze kleren voor arme mensen. Eén keer per jaar werden deze kleren uitgedeeld. Deze drie activiteiten van mevrouw Bomhof werden in het oude gebouw "Vrede" (dat stond toen op de plaats waar nu het European Carehotel is) gehouden. Eén keer per jaar werd er een "zendingsfeest" (een soort kerkdienst) in het bos op "De Alerdinck" gehouden. Deze bijeenkomst begon 's morgens om tien uur en duurde tot ongeveer half vier. Op de boerderij bij "De Alerdinck" werd de zondagsschool gehouden, die geleid werd door de oude freule, een zuster van Frits van Dedem. Frits van Dedem woonde toen op "De Colckhof". De ouders van mevrouw Bomhof

gingen vroeger naar dezelfde zondagsschool. De grootouders van mevrouw Bomhof zijn beide 68 jaar geworden. Het mooiste in haar leven vond ze haar trouwdag en de geboortes van haar kinderen. Ze vond dat men vroeger sneller tevreden was dan later het geval was.

Ze kon zich uit de Eerste Wereldoorlog nog herinneren dat ze bij haar tante woonde en dat ze toen suiker- en broodbonnen kregen. Op een boerderij bij de spoorlijn woonde Bloemendaal waar ze meestal brood kregen. Ze wist nog dat er toen waarschijnlijk Belgen met de trein naar Heino kwamen.

Deze Belgen werden toen tijdelijk gevestigd in de scholen. In de Tweede Wereldoorlog hebben ze geen honger geleden. Ze hadden drie maanden een meisje uit Amsterdam in huis. Zij was de enige dochter van Frans Nienhuis, een bekende radioman, die voor hun nog wel eens een plaatje draaide in het programma: "U vraagt en wij draaien". Toen ze 25 jaar

getrouwd waren heeft Frans hen opgehaald en Amsterdam laten zien.

In de Tweede Wereldoorlog hebben ze samen met Grotenhuis een grote schuilkelder gebouwd. De Engelsen zaten op "De Colckhof" en de Duitsers waren bij bakker Hemels. De spoorlijn werd vaak gebombardeerd. Een V1 kwam vanaf Vilsteren precies over de Wetering terecht. De ramen en het kippenhok waren kapot en alles zat onder het zand.

Het ergste dat mevrouw Bomhof is overkomen is het overlijden van haar man. Met de kinderen en kleinkinderen kon ze goed opschieten.

Mevrouw Bomhof overleed op 2 februari 2005. Ze was toen 93 jaar.

Toen en Nu

Toen

De foto op de volgende pagina werd gemaakt rond 1925 vanaf de Nederlandse Hervormde kerk en geeft een beeld uit de tijd dat het nog zeer rustig was op de Dorpsstraat.

Links op de foto ziet u het pand van notaris Spitzen. Later komt het in handen van de Coöperatieve Landbouwvereniging die het in tweeën splitst.

Op Canadastraat nr. 2 komt het kantoor en op nr. 4 wonen achtereenvolgens Wilhelmus Labots, Jan Willem Jonker, Gerrit van de Vegt en Arend Broenink.

Nu is het pand in handen van de Nederlandse Hervormde kerk en vinden in "Het Kerkhuus" allereerste activiteiten plaats.

Rechts op de foto is het winkelpand van Vlierhuis.

Foto: Giel Bisschop

Nu

Zo ziet de situatie er nu uit. Uiterlijk is er aan beide gebouwen niet veel veranderd. Rond de Hervormde kerk is het aanzienlijk drukker. Rechts op de foto is "Het Kerkhuus" waar veel activiteiten plaatsvinden en waar veel verenigingen een onderdak gevonden hebben. In het pand rechts op de foto is nu de Regiobank en het Assurantiebureau van de heer Otten gevestigd. Van het pand links op de foto staat in het maartnummer van 1996 een uitgebreide geschiedenis beschreven.

Sprekende foto's (67)

Een foto van Margje Asselina Ruitenberg. Zij werd te Heino geboren als jongste dochter van Flip Ruitenberg en Johanna Hendrika Dijsselhof. Haar vader was landbouwer. Het gezin Ruitenberg woonde aan de Bredenhorsweg 17 in Lierderholthuis.

De familie Ruitenberg is een oud Overijssels geslacht, dat woonde op het erve 'De Rutenburg' even ten zuidwesten van het dorp Zalk. De boerderij was eigendom van de adellijke familie Bentinck tot Buckhorst. De eerste Ruitenberg die we aantreffen is Flip (Philip) Jans Tromp. Hij wordt gedoopt te Zalk op 22 december 1726 als zoon van Jan Tromp en Lutgert Geurts. Flip Jans trouwt in 1760 kerkelijk te Zalk met Janna Gerrits van Oenen. Uit dit huwelijk worden zeven kinderen geboren.

Na het overlijden van zijn vrouw hertrouwt Flip in 1781 te Zalk met Geertruid Olthof. Uit dit huwelijk worden eveneens zeven kinderen geboren. De oudste zoon uit het 2e huwelijk Helmig Flips vertrekt vanuit Zalk naar Kamperveen. Dat is in de periode, dat er een decreet wordt uitgevaardigd, dat iedereen behalve een voornaam ook een vaste familienaam dient aan te nemen of, wanneer men die al gebruikt, deze naam te laten registreren. Uit het register van aangenomen geslachtsnamen te Kamperveen blijkt, dat Helmig Flips op 9 december 1811 voor zich en voor zijn kinderen de achternaam van Rutenberg aanneemt. In latere jaren schrijft men de naam als Ruitenberg. In maart 1826 verlaat Helmig Flips Kamperveen en vestigt zich met zijn echtgenote Stientjen Jans Rietberg en de kinderen in Windesheim. Van zijn zoon Flip, geboren te Kamperveen op 16 juli 1807 stamt de familie Ruitenberg in Lierderholthuis af.

Een kort familiefragment:

Flip Helmigs Ruitenberg.

Geboren: Kamperveen op het Zuideinde 16 juli 1807.

Overleden: Zwollerkerspel 23 maart 1876.

*Margje Asselina Ruitenberg,
gefotografeerd op 19-jarige leeftijd.*

Zoon van: Helmig Flips en Stientjen Jans Rietberg.

Beroep: landbouwer.

Godsdienst: Ned. Herv.

Adres: Hoog Zuthem, gemeente Zwollerkerspel.

Huwelijk: Zwollerkerspel, 29 mei 1841 met Hendrika Borger, geboren Ommen 24 november 1805. Weduwe van Antony Westrik, landbouwer en tapper. Dochter van Hendrik Borger en Hendrika Reinders.

Kinderen:

1. **Antonia**, geboren Zwollerkerspel, Hoog Zuthem, 13 januari 1842, gehuwd Zwollerkerspel 29 juni 1871 met Hendrik

Teunissen. Zoon van Teunis Teunissen en Johanna van den Berg.

2. **Helmina Christina**, geboren Zwollerkerspel, Hoog Zuthem, 29 december 1843, gehuwd 1e keer Zwollerkerspel 16 mei 1872 met Albert te Winkel. Zoon van Fredrik Jan te Winkel en Barta Nijmeijer, gehuwd 2e keer Zwollerkerspel 24 oktober 1889 met Derk Aalbers. Zoon van Harmen Aalbers en Janna Derks.
3. **Hendrik Johannes**, geboren Zwollerkerspel, Hoog Zuthem, 9 december 1846, gehuwd Zwollerkerspel 31 mei 1877 met Gerridina van der Sluis. Dochter van Derk Lambertus van der Sluis en Grietjen Bongers.
4. **Helmich**, geboren Zwollerkerspel, Hoog Zuthem, 5 september 1850, gehuwd Wijhe 23 juli 1881 met Jennigje Ruiterkamp. Dochter van Wolter Ruiterkamp en Aaltje van der Vegt.

Wij volgen **Hendrik Johannes**. Uit zijn huwelijk met Gerridina van der Sluis worden acht kinderen geboren, allen te Hoog Zuthem.

Zoon Flip Ruitenberg, geboren 7 april 1878, vestigt zich na zijn huwelijk met Johanna Hendrika Dijsselhof op 28 april 1910 aan de Bredenhorsweg 17 in Lierderholthuis.

Hier worden vervolgens Gerridina, Johanna Hermina, Hendrik Johannes, Jan, Flip, Herman, Cornelis Jacob Goossen en de jongste dochter Margje Asselina geboren. Met Margje zijn wij weer terug bij het begin van ons verhaal.

J.K. Pruim-Reinders

Geraadpleegde bronnen:

- HCO Zwolle, akten van geboorten, huwelijken en overlijden van Zwollerkerspel.
- Archief van de vereniging voor heemkunde, familie advertenties.
- Uitgebreide informatie van mijn oud klasgenoot Albert de Leeuw.

Mussen wassen

Vrogger draang de vrouluu mussen
en de mannen een duffels pak.

't Was heel gewoon, umdet ze niet aandere wussen.

't duffelspak was stief en glad.

A'j 't noe bekiekt, is 't aaklig olderwets,
mar toen wàan ze op hun best.

De musse was wit, met vulle kaant er an

en als ze een bettie poedelig was, dan

gingen de mèensen noa de mussenwaster toe.

En dat was noe toevallig mie moe.

Zie hef 't vak e'leerd bie mussenwasser Merieje.

Die woonde toendertied in Wieje.

Verschillende soorten ha'j ok nog.

Een plooiusse veur rouw en kärke

en de ronde musse veur daags en 't wärk.

Als d'r niks bizunders was kon ze 't nog wel an.

Ma veur een feest of sterfgeval, joa dan

had ze 't druk en steeds de mussen in gedachten.

want ze kon de mèensen niet loaten wachten.

Als ze dér an begunt, wön de smerige musse eerst lös e'tört

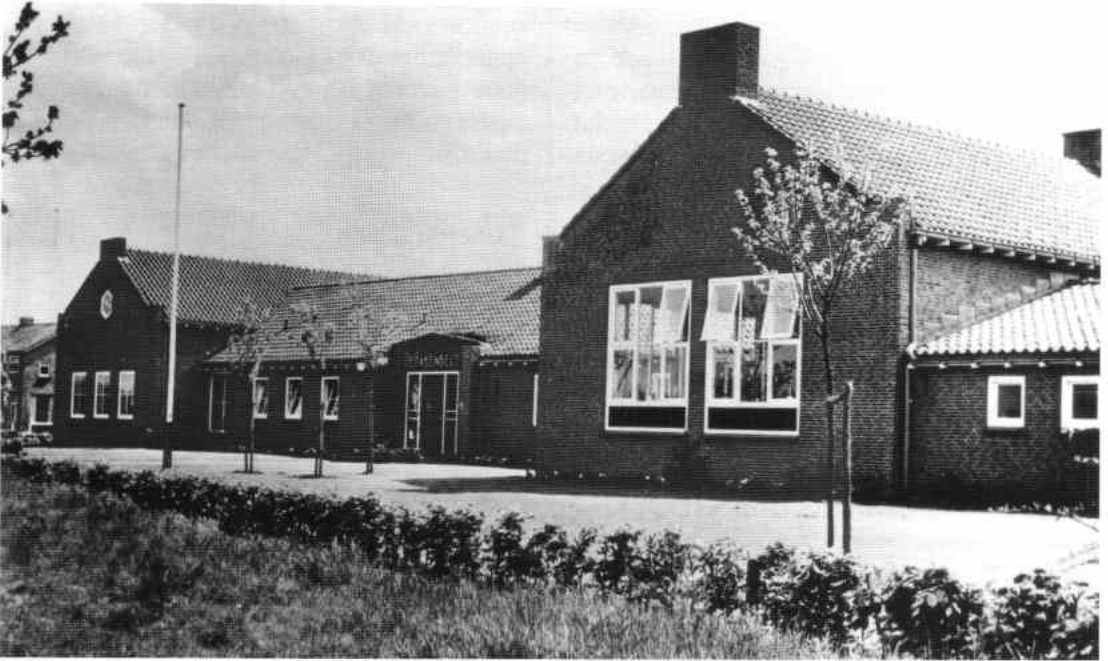
En uut e'kòòk in een kettel zeepsop.

Doar noa werd de kaante uut e'slaang en op e'spuuld.

Deur 't spelwater w'n blauwsel e'mengd.
 Det was ze zo e'wend.
 De stiefsel die gebruikt wön, was S.B of Cracfree.
 Op een groot hólten dreughekke wön alles e'dreugd.
 Det is 't wat mie nog heel goed heugt.
 As de wasse dreuge was, wön alles weer in e'vocht,
 op e'rold en een poosie weg e'legd.
 Noa 't strieken wön de musse op e'mäk,
 Doar bedoel'n ze met in mekaere e'zet.
 As wie uut schoele kwaam
 zat ze op heur vaste plekkie veur 't raam.
 Noast heur de plooiopot met deurgebraande turf of briket,
 want doar werd de plooischere en de bolten in e'zet.
 Met een ullieduukie wön die of e'veegd
 zo det de kaante niet werd besmeerd.
 De rouwmusse bestund uut plooiën en werd e'plooid met een bolt.
 Die was van iezer en 't handvat was van holt.
 Veur de plooiraand, langs de beste musse
 gebruikte ze niet de plooischere heur.
 Nee, doar had ze köpperen pennegies veur.
 In een potsig hulten bäkkie laan'g die altied.
 Hoe vólle 't er waan, weet ik niet zo net.
 Stuk veur stuk wön de kaante d'r umme e'voln
 En in een hólten plänkie met gleuvies e'zet.
 Det plänkie heult ze dan later
 boaven de stoom van kokkend water.
 As de kaante op e'dreugd was, wön de pennegies d'r uut e'doan.
 En de kaante kwaamp dan in een aander raampie te stoan.
 Doarôver hen werd Carcas droad e'dreid
 En met een drêugie goarn goed vaste e'neid.
 't Carcas kwaamp uut België en de kaante ok.
 't Wed toen an de deure nog verkoch.
 Boam op de ronde musse voln ze van een stiefgestreken lintie sierlijke punties.
 Ik weet zeker det iederiene det niet kan.
 En as de musse van alle dag
 Soms niet al te schone meer was
 wön d'r een paar schone baanties onder de kinne e'strikt,
 zodat 't toch weer netties leek.
 De schone en opgemaakte mussen werden veurzichtig op een bedde e'leg.
 Wulle mochen doar niet kommen en bleem dus weg.
 Wulle vunden alles heel gewoon en dachen d'r niet bie noa,
 Want zie kreeg het altied wel weer kloar.
 En as de schone musse weer werd ope'haald,
 Wön d'r twee kwatties veur betaald. Det was niet vülle geld,
 Ma, 't waan de dertiger joaren, een slimme tied,
 zo heb ze mie verteld.

Mevrouw J. v.d Klippe-Dijk

Alweer 20 jaar geleden

De Bakenbelt

1987

Hoewel verschillende personen en instanties er ruim twee jaar over gedaan hebben om tot de conclusie te komen dat de voormalige LHNO-school De Bakenbelt toch niet behouden kon blijven, blijkt de laatste fase van dat proces wel in een razend tempo voltooid te worden. Deze laatste fase is echter niets anders dan ... slopen.

Veel Heinoërs zullen nog met weemoed terugdenken aan de school die pas in 1962 werd gebouwd. In juni 1985 leverde zij de laatste groep LHNO-scholieren af en het gebouw verkeerde toen nog in een bijzonder goede conditie. In de twee jaar die verstreken zijn hebben spelende kinderen voorzichtig aan al een begin gemaakt met de sloop. Er is al geen ruit meer te bekennen en de eerste dakpannen zijn ook al verdwenen. De Dienst der Domeinen, eigenaar van het pand, hakte de knoop door - het moest maar gesloopt worden. Op de grond rust de bestemming 'bijzon-

dere doeleinden'. Burgemeester Van den Berg zei tijdens een commissievergadering dat verschillende bouwondernemingen al bij de gemeente informatie hadden ingewonnen. De gemeente heeft zelf ook belangstelling voor een deel van het terrein om er een wijk-speelveldje aan te leggen.

Een twintigtal vrijwilligers en een hele groep kinderen uit Lierderholthuis hebben met veerende krachten de fraaie speelhoek 'De Kerkslagen' aangelegd. Daarmee is een grote wens van de bevolking in vervulling gegaan. Een speelhoek stond al ongeveer drie jaar op het verlanglijstje nadat iemand tijdens een jaarvergadering van Plaatselijk Belang opmerkte, dat er in het dorp geen voorzieningen voor de kinderen waren. Die opmerkingen werden opgepikt en op verschillende plaatsen werd overleg gevoerd. Herman Middelkamp van de speeltuincommissie: 'Wij zijn verschrikkelijk blij met het resultaat, maar ook

met de manier waarop het allemaal tot stand is gekomen. De medewerking van de gemeente was erg prettig. Zij heeft een stuk weg omgelegd en de beplanting gerealiseerd. Daarnaast heeft de gemeente de materialen beschikbaar gesteld en wij zorgden voor de uitvoering. De speeltuincommissie bestond uit Herman Middelkamp, Theo Keizers, Roelof Eikenaar en Bennie Baks. Het overleg met de gemeente liep via Plaatselijk Belang, maar in wezen waren het de kinderen van Lierderholthuis die de grootste inbreng in de uitvoering hadden.

Het gemeentebestuur zal geen extra geld beschikbaar stellen om het parochiehuus van Lierderholthuis weer geschikt te maken als gymnastiekaccommodatie. Vorig najaar keurde de onderwijsinspectie deze ruimte als gymlokaal voor de Sint Nicolaasschool af. Het parochiebestuur deed daarop een verzoek aan de gemeente om geld beschikbaar te stellen voor de noodzakelijke verbeteringen. In een gesprek tussen het gemeentebestuur en vertegenwoordigers van schoolbestuur, kerkbestuur en onderwijsinspectie is echter duidelijk geworden dat het gemeentebestuur hier niets voor voelt. Belangrijkste argument voor deze weigering is het gegeven dat de gemeente in de huidige situatie ieder jaar al tienduizend gulden beschikbaar stelt voor het gymnastiekonderwijs in Lierderholthuis. Door deze regeling is het de taak van kerk- en schoolbestuur geworden om het gymnastiekonderwijs te realiseren en het gymlokaal te onderhouden of te verbeteren.

'Indien nodig wil het schoolbestuur van de openbare basisschool de kinderen een dag thuis houden bij ziekte van personeel.' Dat zei wethouder Hinnen (PvdA) naar aanleiding van vragen van de heer Siebert (CDA) die zich afvroeg wat de gemeente als schoolbestuur van een openbare school doet nu onderwijzend personeel bij ziekte de eerste twee dagen niet meer vervangen mag worden. Over dit 'thuisblijven' zullen eerst nog ouders en medezeggenschapsraad gehoord worden. 'Die gesprekken lopen nog. Maar wij

als schoolbestuur sluiten niet uit dat de kinderen een dag vrijaf krijgen als de situatie dat niet anders toestaat.' Daarmee gaat de wethouder in tegen de uitspraken die de inspectie over de materie gedaan heeft. Die stelt dat het niet toegestaan is kinderen naar huis te sturen als een leerkracht door ziekte de eerste twee dagen niet vervangen kan worden.

Het bronzenbeeldje bij de Heinose tandartsenpraktijk.

Bij de entree van de Heinose tandartsenpraktijk staat sinds begin november een opvallend bronzen beeldje. Dit kunstwerk is geplaatst ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de praktijk van tandarts Bob Nellensteyn. Maker van het beeldje is de 50-jarige beeldend kunstenaar Otto Schouten uit Soest. Het kunstwerk is afgeleid van Tijn Uylenspiegel en draagt de naam Tijn. Het is gemaakt in 1982 en zal permanent op de huidige plaats blijven staan. Het meest opvallende kenmerk van het kunstwerk is het zogenoemde Janushoofd, waarbij één hoofd zowel een gezicht aan de voorzijde als aan de achterzijde heeft.

Kunstenaar Schouten: 'Daarmee wil ik tot uitdrukking brengen dat een mens doorgaans

niet zijn ware gezicht laat zien. De meeste mensen kijken neutraal, terwijl ze zich hartstikke triest voelen. Of ze kijken somber, terwijl dat later heel anders uit kan vallen. Dat weet je nooit bij mensen. De mens heeft dus ook meerdere gezichten.'

Drie leden van de CDA-fractie in de raad, te weten fractievoorzitter H.F. Poelhekke, mevrouw A.M. Luchtenberg-Veldman en de heer C. Braat, wensten in de begrotingsvergadering niet mee te gaan met het voorstel van B. en W. om de hondenbelasting met het hiervoor maximaal toegestane percentage van 3,5 te verhogen. In zijn algemene beschouwingen had de heer Poelhekke het college gevraagd over te gaan tot het aanwijzen van bepaalde gebieden of groenstroken waar honden uitgelaten mogen worden. Het College stelde in de beantwoording dit als minder gewenst te beschouwen. 'Ook in voorgaande jaren is gesproken over de vervuiling van bijvoorbeeld speelterreinen door hondenuitwerpselen. Poelhekke motiveerde zijn tegenstem als volgt: 'De honden vervuilen de boel wel, maar met de opbrengst van de hondenbelasting wordt niets gedaan om de daaruit voortvloeiende overlast te beperken'.

Als voorbeeld noemde hij de mogelijkheid tot het voeren van een voorlichtingscampagne onder de bevolking over het bestrijden van de overlast.

OBM Heino viert het gouden feest met vrouwen in de toekomst. 'De wortels van onze verzekeringsmaatschappij liggen heel duidelijk in de crisissfeer van vlak voor de tweede wereldoorlog. Alles werd toen duurder, en vanuit de landbouworganisaties kwam het signaal dat de agrariërs de handen ineen moesten slaan om in ieder geval de gebouwen en de veestapel in de verzekering te houden'. Aan het woord is de heer A. Middag. Hij is voorzitter van de Onderlinge Brandwaarborgmaatschappij 'Heino' W.A.

Op 8 mei is het vijftig jaar geleden dat deze puur plaatselijke verzekeringsmaatschappij is opgericht. Gestimuleerd door het eerste bestuur, dat bestond uit de heren T.C. Horstman,

A. Hofmeijer, D.Z. Maat, A. Jonkman en J. Hietberg, zagen ongeveer dertig Heinose boeren de voordelen en traden toe tot de maatschappij. Bij de start bedroeg het verzekerd kapitaal f 250.000.--. Het nu zittende bestuur, dat bestaat uit de heren A. Middag, B.H. Baarslag, J.A. Braakman, D.J. Wonnink en M.A. v.d. Klippe, is dan ook stellig van plan de huidige beleidslijnen aan te houden. Administrateur F.J. van Lenthe deelt mee dat de grote naam achter de groei van zes naar dertig miljoen gulden tussen 1961 en 1974 zijn voorganger is, de heer A. Bol.

Op tweede paasdag, 20 april, is het groot feest in huize Willems aan de Canadastraat. Reden voor de feestvreugde is het vijftigjarig huwelijk van Hein Willems (77) en Truus Willems-Neep (78). Het gouden echtpaar geniet in de regio grote bekendheid. Velen hebben bij een van hen in de klas gezeten. Want beiden waren werkzaam in het onderwijs.

Hein Willems: 'Truus en ik hebben eerst in Coevorden voor de klas gestaan. Dat is ook de plaats waar we in 1937 zijn getrouwd. We hebben ook nog in Amersfoort en Hilversum gewerkt. Hier ben ik begonnen als hoofd van de landbouwschool op de Boerhaar. Truus heeft daar ook nog een poosje les gegeven, maar die is later naar de lagere school in Heino gegaan.' Truus Willems vertelt dat ze naast het werk voor de klas ook nog zeven kinderen ter wereld heeft gebracht. Vier daarvan zijn ook in het onderwijs terecht gekomen vertelt zij trots. 'Ja', zegt Hein Willems, 'en we hebben ze echt niet gedwongen.' Beiden genieten nu van een rustige oude-dag. Hoewel dat op tweede paasdag wel anders zal worden. Dan wordt het vijftigjarig huwelijk herdacht middels een feest waarbij naast de kinderen ook de dertien kleinkinderen aanwezig zullen zijn. Velen zullen zich de heer Willems nog herinneren als ambtenaar van de burgerlijke stand.

Henk Wessels

Van de bestuurstafel

De kerstwandeling was een ongekend succes. Een recordaantal deelnemers, van maar liefst 1243, wandelde de tocht over de Velner. Tijdens de wandeling kon men genieten van midwinterhoornblazers.

In het restaurant van summercamp 'Schaarshoek' waar pauze werd gehouden, bracht de herenzanggroep 'De Pompedoers' een vrolijk kerstrepertoire ten gehore.

Tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst voor de werkende leden hield de heer W. Huijsmans, beleidsmedewerker van het Historisch Centrum Overijssel te Zwolle, een boeiend verhaal over de herkomst en de betekenis van onze achternamen.

Informatie over de wandeling op tweede paasdag treft u bij deze 'Omheining' aan.

De algemene ledenvergadering wordt dit jaar gehouden op 26 april.

Een uitnodiging voor de vergadering treft u eveneens bij deze 'Omheining' aan.

Bent u van plan een familielid of kennis een cadeau-lidmaatschap van onze vereniging aan te bieden, hiervoor zijn cadeaubonnen aanwezig.

Schenken

– Van de heer G. v.d. Beek,
Rammelmanstraat 15, een hampers.

– Van de heer G.H. Elshof,
Lierderholthuisweg 69, een collectie
bidprentjes, een collectie krantenknipsels
en allerlei archiefmateriaal.

– Van mevrouw T. Hondshorst,
Vogelzang 32, een zakje gelatine.

– Via de heer W. Jansen, Laag-Zuthem,
van Mariska en Peter Lok,
2 CD's met foto's van Laag-Zuthem in de
vorige eeuw.

– Van de heer D.J. v.d. Kolk, Haarweg19,
een matrasnaald.

– Van de heer W. Kasper, Genemuiden,
een opstel van Jan Willem Tuten over de
Coöperaties, gedateerd maart 1914.

– Van mevrouw R. de Kruyff,
Pinksterbloem 36, een leerboek voor het
klossen van kantwerk en een
kantklooskussen met bijbehorende
materialen.

– Van mevrouw Van de Linden-Spreen,
Kerkpad 2, een pollepel.

– Van de Mariaschool te Heino een aantal
schoolplaten.

– Van mevrouw H.A. Reijnhout - v.d. Feltz
v.d. Sloot, Bendijksweg 38,
een handboor, een metaalboor en een
passerlineaal.

– Van de heer B. Veltmaat, Zwolle,
een handwasmachine.

– Van de familie Wezenberg,
Marktstraat 19, een cassetterecorder.

– Van mevrouw Wijnhout,
Nieuwe Wetering 2, de voorzittershamer,
de notulen- en kasboeken van de
Overijsselse Landbouw Maatschappij
(O.L.M.), afdeling Heino, en het
Overijssels Landbouwblad van
13 januari 1949.

IN MEMORIAM

Derk van de Klippe

Op 11 februari 2007 overleed op 81-jarige leeftijd Derk van de Klippe. Al spoedig na de oprichting van de vereniging in 1981 werd hij een actief werkend lid. Zo was hij lid van de werkgroep boerderij- en veldnamen, de werkgroep geschiedenis en de werkgroep streektaal. Tevens was hij jarenlang lid van de redactie van het contactblad 'Omheining' en schreef hij zelf ook menig artikel. Hij kon smakelijk vertellen over de lotgevallen van zijn dorpsgenoten en tijdens de werkgroepbijeenkomsten is er dan ook veel gelachen.

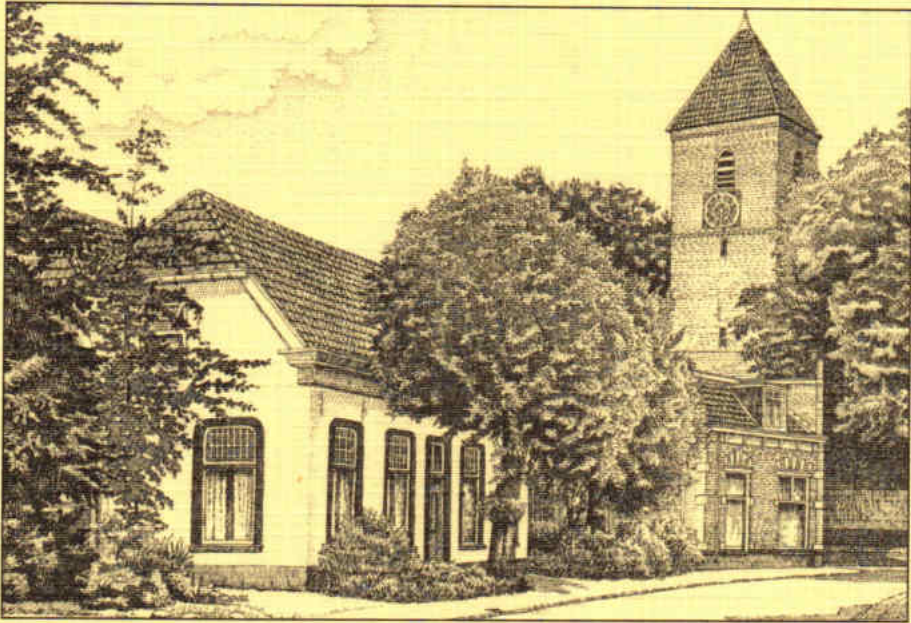
De laatste jaren werden de wandeltochten met Pasen en Kerst ook door hem voorbereid. Alle heemkundige gegevens werden bijeen verzameld, zodat de wandelaars precies op de hoogte waren van hetgeen zij onderweg zagen. De teksten werden door hem in de computer verwerkt en bewerkt. Binnen de vereniging was hij een vraagbaak, omdat hij zoveel van Heino en zijn bewoners wist. Zijn beroep van rundvee-inseminator zal daaraan ook hebben bijgedragen.

Wij zullen Derk met zijn kennis erg gaan missen in de vereniging. Wie iets niet wist, raadpleegde hem. Zijn echtgenote, kinderen, kleinkinderen en familie wensen wij voor de toekomst de nodige sterkte toe.

themanummer
KRUIDENTUIN ALLEGAARDJE

Omheining

CONTACTBLAD VAN DE VERENIGING VOOR HEEMKUNDE "OMHEINING" TE HEINO

27e JAARGANG - NUMMER 2 - JUNI 2007

'OMHEINING'

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten 'omheint'. Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein 'omheint', in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino Canadastraat 6, 8141 AC Heino

Tel. 0572-394562
E-mail: omheining@planet.nl
Website: omheining.net
Secr.: Acacia 25, 8141 TL Heino,
Tel. 0572-391986

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Kontributies:

Leden € 15,00 per jaar (elk volgend gezinslid € 7,50 per jaar); portokosten € 6,00 per jaar
Losse nummers € 5,00 (max. 24 pagina's)
Themanummers € 6,00

Ledenadministratie

G.M. Rosendaal-Kroes,
Nieuwe Wetering 7, 8144 RA Lierderholthuis,
tel. 391798

Bestuur

Voorzitter vacant

H. Hofman, *waarnemend voorzitter*,
Muntzstraat 11, 8141 VP Heino, tel. 392593

J.K. Pruijm-Reinders, *secretaresse*,
Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

D.J. Buitenkamp, *penningmeester*,
Schoolstraat 1, 8141 EN Heino, tel. 391873

G.H.M. ten Berge-Elferink, Delmterweg 8,
8141 PJ Heino, tel. 391803

M.J.M. Bisschop, Grote Bisschop 23,
8141 WK Heino, tel. 392499

J.H.M. Meulman-Kortstee, Dolderstraat 8,
8141 GK Heino, tel. 392560

G.M. Rosendaal-Kroes, Nieuwe Wetering 7,
8144 RA Lierderholthuis, tel. 391798

G.J. Veltkamp, Canadastraat 60,
8141 AE Heino, tel. 391292

Werkgroepen

1. Folklore

Contactpersonen: J.H.M. Meulman-Kortstee,
Dolderstraat 8, 8141 GK Heino, tel. 392560
en J.M.W. Kappert-Kogelman,
Davenschot 30, 8141 BD Heino, tel. 392806

2. Foto en Video

Contactpersoon: D.A. Weulink-Jansen,
Korenbloem 1, 8141 DG Heino, tel. 391698

3. Genealogie - Documentatie

Contactpersoon: J.K. Pruijm-Reinders,
Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

4. Geschiedenis

Contactpersoon: J. Peters,
Woolthuisweg 39, 8141 RX Heino, tel. 391914

5. Historische Gebruiksvoorwerpen

Contactpersoon: G.J. Hageman,
Vlaminckhorstweg 28, 8141 GG Heino,
tel. 391332

6. Kruidentuin 'Allegardje'

Contactpersoon: G.H.M. ten Berge-Elferink,
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino,
tel. 391803

7. Streektaal

Contactpersoon: J.L. Melenhorst,
Woolthuisweg 2c, 8141 RX Heino,
tel. 392712

8. Tentoonstellingen

Contactpersoon: M.J.M. Bisschop,
Grote Bisschop 23, 8141 WK Heino,
tel. 392499

Tijdschrift 'Omheining'

Redactie-adres:
Canadastraat 6, 8141 AC Heino
tel. 0572-394562

Redactie

D.A. Weulink-Jansen, Korenbloem 1
8141 DG Heino, tel. 391698, *eindredactie*
J.K. Pruijm-Reinders, Acacia 25
8141 TL Heino, tel. 391986
M.H. Stavorinus, De Haarstraat 25,
8141 EW Heino, tel. 392586
H.J. Wessels, De Horst 18,
8141 BA Heino, tel. 393495
A. van de Wetering, De Haarstraat 33,
8141 EW Heino, tel. 392330, *vormgeving*

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde 'Omheining'.

Druk: Van Asselt, Lemelerveld

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino
27e jaargang - nummer 2 - juni 2007

INHOUDSOPGAVE

- blz. 26 Voorwoord
- blz. 27 Meisje met de oogstmand - Gerrie Berends
- blz. 28 De burens van de kruidentuin - Marieke Baarsma en Ans Niens
- blz. 31 De toestand van de grond in de kruidentuin - Ans Niens
- blz. 32 Sprekende foto's (68) - J.K. Pruim-Reinders
- blz. 34 Eten uit de berm - Jelske Günessen-Stegeman
- blz. 37 De wensdroom van elke tuinliefhebber - Truus ten Berge
- blz. 38 Het werken in de kruidentuin - Ans Matthijsen
- blz. 40 Het mannetje met de schep - Marieke Baarsma
- blz. 42 'Allegaardje' op stap - Anjo Majvis
- blz. 46 Recepten - eenvoudig maar lekker - Arja Albrecht
-

Voorwoord

Het maartnummer van 1987 begint met de woorden: "Er was eens een mooi plannetje...". In dat nummer wordt bijzonder bloemrijk beschreven hoe onze tuin 'Allegaardje' is ontstaan. Dit jaar bestaat de werkgroep en dus ook de tuin 20 jaar.

Wij zijn erg blij, dat wij dit mogen vieren met een themanummer en een ledenavond die zal plaatsvinden in het Parochiecentrum op 3 september 2007. Voor deze ledenavond hebben wij de dames Dineke Logtenberg en Anke Pols uitgenodigd om een lezing te geven die zal gaan over 'Mooi Moestuiniëren'. Hopelijk kunnen wij u die avond ook nog een kruidige versnapering aanbieden.

Vanaf 1987 tot nu hebben wij veel werk verzet, is onze tuin verhuisd en hebben wij diverse werkende leden mogen begroeten. Helaas zijn er ook vrijwilligers verhuisd of hebben andere werkzaamheden gekregen.

Een themanummer als dit hebben wij als werkgroep al 2 keer eerder mogen maken n.l. in maart 1993 en in september 1997.

In de voornoemde nummers is de geschiedenis van 'Allegaardje' uitgebreid beschreven en in dit nummer laten wij u kennis maken met een aantal andere dingen, o.a. de geschiedenis van het beeldje in onze tuin, nader bekeken door Gerrie Berends. Verder kunt u genieten van een interview, dat Ans Niens en Marieke Baarsma hebben gemaakt met één van de burens van onze tuin. Jennie Pruijm heeft voor ons in de rubriek 'Spreekende foto's' de levensgeschiedenis van deze burens uitgezocht.

Jelske Günessen laat u weten dat je uit de 'berm' kunt eten.

Hoe het werken in de tuin geschiedt kunt u lezen in de foto-impressie van Ans Matthijsen.

Voor de puzzelaar is er een quiz door Annelies Naber en Sonja Nijhof gemaakt op een inlegvel om te voorkomen dat u in het blad moet knippen.

Arja Albrecht maakte een impressie uit het werkboek van het 'Allegaardje'. Bovendien verzamelde zij kruidige recepten voor ieder seizoen.

Anjo Mayvis laat u meegenieten van onze uitstapjes door de jaren heen.

Wist u dat er ook een kruidentuinheilige bestaat? Marieke Baarsma weet er alles van.

De werkgroep bedankt het bestuur van 'Omheining' voor het beschikbaar stellen van het schuurtje dat door Volkerink voor een vriendenprijs geplaatst is. Ook zijn we bijzonder blij met de steun van George v.d. Vechte in de loop der jaren.

Wij hopen dat wij een interessant themanummer voor u hebben gemaakt. Wij wensen u veel leesplezier en hopen dat u veel kruiden uit onze tuin gaat gebruiken.

Namens de werkgroep 'Allegaardje'

Truus ten Berge.

De kopij voor het septembernummer verwachten we voor 1 augustus.

Met dank aan de correctoren:

J. Melenhorst, G. Nijland, J. Peters en J. Tijhuis.

Meisje met de oogstmand

Sinds de herfst van 2005 is in de kruidentuin dit aardige beeld te zien. Het beeld is oorspronkelijk gemaakt in 1961 voor de Landbouwhuishoudschool aan de Van der Capellenweg, beter bekend als 'De Bakenbelt', in opdracht van de Overijsselse Landbouw Maatschappij in het kader van de één procentregeling bij de bouw van een nieuwe school. Na sluiting van de school in 1985 heeft het beeld een zwerfend bestaan geleid. Van 1992 tot 2001 stond het meisje in de tuin van de burgemeesterswoning aan de Stationsweg. Met de opheffing van de gemeente Heino en de verkoop van de burgemeesterswoning was ze weer een poosje ondergedoken, op de gemeentewerf zoals later zou blijken. De kunstcommissie van de gemeente Raalte heeft na lang en rijp beraad besloten dat het beeld een plaats moest krijgen in kruidentuin 'Allegaardje'. Een mooiere plek was niet denkbaar. Als werkgroep kruidentuin zijn we dan ook zeer vereerd met dit mooie kunstwerk. Het maakt het werken in de tuin nog leuker. Het beeld is gemaakt door Gerard van der Leeden die in 1935 geboren werd in Hengelo (O). Hij kreeg zijn opleiding aan de Academie voor Kunst en Industrie, afdeling beeldhouwen in Enschede en vervolgde zijn studie aan de Rijksakademie voor Beeldende Kunsten in Amsterdam. In 1960 dong hij mee naar de Prix de Rome. Twee keer mocht hij een door het ministerie van O.K.W. gefinancierde studiereis naar Italië maken.

In 1960 kreeg Gerard van der Leeden de Gerard Terborgh prijs van de provincie Overijssel. De kunstenaar krijgt opdrachten van het Rijk, Gemeenten en particulieren in binnen- en buitenland.

De stijl van de kunstenaar is vrij en gebonden met een duidelijke figuratie. Met zijn werken laat Gerard van der Leeden zien dat de klassieke, realistische traditie en de liefde voor het ambacht nog lang niet zijn uitgestorven. Zelf zegt hij er voor te kiezen op te gaan in de massa van naamloze vaklieden. Voor dit

beeld heeft de beeldhouwer zich laten inspireren door een Franse sage over een arm boerenmeisje dat, om in haar onderhoud te voorzien, naar de markt ging met een mand vol producten van eigen land op haar hoofd.

Ander werk van Gerard van der Leeden is o.a. het Vissersmonument in Urk.

De kunstenaar woont en werkt sinds 1960 in Bergen en heeft beloofd een keer in Heino te komen kijken hoe zijn beeld er nu na ruim 45 jaar bij staat.

Gerrie Berends

Bronnen:

- Museum Kranenburg Bergen.
- 'Omheining' september 1996.
- Telefoongesprek met de kunstenaar april 2006.

De buren van de kruidentuin

Bernard en Tonnie Reimert.

De kruidentuin bestaat 20 jaar, maar eigenlijk hebben we een dubbel jubileum te vieren: 10 jaar geleden kregen we een nieuwe plek, wegens reorganisatie van de gemeentetuin en de bouw van nieuwe woningen. Het leek ons een goed idee om eens te gaan praten met onze buren, die net als wij 10 jaar geleden naar de Kloostermanshof zijn verhuisd. De tuin heeft veel buren, een deel van de appartementen aan de Kloostermanshof kijkt uit op de tuin, maar met de familie Reimert hebben we een echte burenrelatie opgebouwd. We kunnen er altijd terecht voor water en ook voor een kop koffie klimmen we af en toe over de heg.

En zo schuiven we op een mooie morgen aan tafel bij de naaste buren van de tuin: Bernard en Tonnie Reimert; van daaruit hebben we trouwens een schitterend uitzicht op onze

tuin. Met een kopje koffie erbij halen we herinneringen op; de tuinvrouwen moesten wenen aan de nieuwe plek maar de Reimerts nog meer, zo midden in het dorp. Dat kunnen we ons helemaal voorstellen, want als je 70 jaar lang een wijds uitzicht hebt gehad en je krijgt dan een kruidentuin voor je neus...

Bernard en Tonnie Reimert woonden tot december 1996 op boerderij 'de Witvoet'. De boerderij werd zo genoemd naar de windwijzer van een zwart paard met één witte voet die op het dak stond. De boerderij is gelegen aan de Hogebroeksweg 27 (eerder werd de Hogebroeksweg 't Relae genoemd en was het adres Relae 30). Bernard Reimert heeft daar 70 jaar gewoond. Zijn ouders waren Everhardus Reimert (Dodden Naats) en Willemina Kogelman (Miete). Het gezin Reimert

Het weggetje werd door Bernard Reimert 'de Dallaslaan' gedoopt.

kwam in februari 1923 vanuit Raalte, van de Deventerstraat, naar 't Relae. De boerderij 'de Witvloed' ligt zelf in de gemeente Raalte, aan de rand van de gemeente Heino.

Gemeente Raalte, kerkelijk Heino heette dat toen. De Reimerts gingen in Heino naar de kerk en de kinderen zaten in Heino op school. De jaren voor de Tweede Wereldoorlog waren voor hen een moeilijke tijd, net verhuisd naar een andere boerderij ver van het dorp en een gezin met opgroeiende kinderen. Dit waren Anne, Diene, Bets, Mina, Bernard, Hein en Herman. Er moest hard gewerkt worden en net als in andere boerengezinnen gingen de kinderen al op 12 jarige leeftijd het huis uit voor een dienstbetrekking. Hein emigreerde in 1953 naar Canada.

Bernard nam als oudste zoon de boerderij over en daarna hebben Bernard en Tonnie er ruim 40 jaar geboerd. Tonnie Reimert-Klink werd geboren onder de Alerdinck. Ze kregen 5 kinderen: Willemien, Johan, Eddy, Marijke en Anita.

Hoewel 't Relae een rustig gebied was, heeft er zich wel het een en ander afgespeeld. In de oorlog is er een amerikaans vliegtuig (een Lancaster) neergestort. In 1983 is er in de wei

van Reimert door British Petroleum naar olie geboerd, waarvoor een speciaal weggetje langs het erf naar de wei werd aangelegd. Het weggetje werd door Bernard Reimert 'de Dallaslaan' gedoopt. Er werd helaas geen olie gevonden. Het weggetje ligt er nog steeds.

Voor de boerderij was een boomgaard met allerlei oude appelrassen, o.a. groninger kroon, notarisappel en sterappel. Verder waren er vier grote perenbomen. Langs de oprit naar het huis stonden mispels, morellen, pruimen (reine claudes) en bessenstruiken waar bessensap van werd gemaakt. Voor het huis was ook een siertuin en achter het huis was een moes- en kruidentuin met broeikas. Langs de weg was een meidoornhaag. Eind jaren zestig is de boomgaard geruimd; daar kreeg je toen subsidie voor, dat kun je je nu niet meer voorstellen...

Bernard Reimert heeft een snoeicursus gevolgd en onderhield de boomgaard met veel plezier. Tonnie zorgde voor de groentetuin, maakte jam, weckte de morellen en de pruimen. De appels werden in de kelder bewaard. De kinderen werden geacht ook de handen uit de mouwen te steken. De liefde

voor tuin en erf is hen van huis uit meegegeven; ze hebben allemaal een mooie tuin en werken graag buiten.

De tuin was zowel noodzaak als voor het plezier; je had je eigen groenten en fruit.

Later veranderde dat geleidelijk, de kinderen gingen het huis uit en wat moest je aan met al dat fruit en die groente?

De moestuin werd kleiner en de bloementuin met gazon werd groter.

Omdat Bernard en Tonnie geen opvolger hadden voor de boerderij werd deze in 1996 verkocht aan Wim Bovendeert en Godelieve Wijffels en verhuisden ze naar hun nieuwe huis aan de Kloostermanshof.

Na hun verhuizing hebben ze alleen een bloementuin aangelegd, maar hun kennis van- en belangstelling voor de moestuin en kruidentuin is gebleven.

Onze kweeperenbomen worden nauwlettend in de gaten gehouden: worden ze wel goed gesnoeid? Ze staan er niet florissant bij, zit er misschien iets in de grond? We vertellen dat de al volwassen bomen 10 jaar geleden zijn overgeplant. Wellicht heeft ze dat geen goed gedaan. De bessenstruiken die we hebben geplant doen het trouwens ook niet.

Het blijkt dat voor de buren de aanleg van de kruidentuin een donderslag bij heldere hemel was. Dhr. Polstra van de gemeente kwam het vertellen en gaf inzage in de plannen.

"We hebben meteen gezegd dat we niet opgesloten wilden worden achter een heg" vertelt Bernard Reimert. De toezegging is gedaan dat de heg niet hoger zal worden dan 80 cm.

We wisselen ervaringen uit met het tuinieren op zand, er moet veel gespreoid worden en vooral de laatste zomer was het soms moeilijk om de boel in leven te houden. Gelukkig hebben we nu een buitenkraan, maar in het verleden mochten we altijd water halen bij de familie Reimert en kregen we een kopje koffie op de koop toe!

Onze buren houden een waakzaam oogje in het zeil, waar we erg blij mee zijn. Er is geregeld wat te zien in de kruidentuin: moeders met kindjes, mensen die in hun

lunchpauze op de bankjes zitten en hun broodje eten, mensen die wat kruiden komen halen en natuurlijk de kruidentuinersters zelf. We vragen of Tonnie Reimert zelf wel eens wat uit de kruidentuin gaat halen?

Jazeker, kervel voor de kruidmoes en soms rabarber! Het zou leuk zijn als we er ook peterselie en selderij zouden planten. We vertellen dat we dit al eens geprobeerd hebben, maar dat de animo voor deze kruiden zo groot was, dat ze niet de kans kregen om na het knippen weer aan te groeien. Jammer! Ook de kervel heeft soms veel te lijden, vooral in de zomer, als het kruidmoestijd is.

Tonnie heeft het 'echte' kruidmoesrecept en dat krijgen we!

Men neme:

2 liter water.

180 gr. gort (wel echte, geen snelkook).

2 ons rozijnen, klein of groot, naar wens.

1 rookworst (grof).

3 ons doorregen spek aan één stuk

De gort moet een nacht in de week staan en dan een uur gekookt worden met het gesneden spek en de worst, daarna de rozijnen en kervel en eventueel peterselie naar wens erbij doen en iets laten afkoelen; een halve liter karnemelk erdoor roeren.

Het kan warm of koud gegeten worden.

Je haat het of je eet je vingers er bij op, een andere mogelijkheid is er niet.

Tot slot vragen we of de buren spijt hebben van hun verhuizing?

Nou nee, ze zouden nu niet meer willen ruilen: ze hebben nu tijd voor ontzettend veel leuke bezigheden, zoals borduren en fietsen.

"Je moet het leven gewoon anders inrichten", zegt Tonnie Reimert en dat lijkt ons een hele goede raad.

Trouwens, die windwijzer van het paard met de witte voet? Die staat nu gewoon op het tuinhuis!

Marieke Baarsma en Ans Niens

De toestand van de grond in de kruidentuin

Toen we bij de buren, Bernard en Tonnie Reimert, op bezoek waren, kwam het gesprek op de toestand waarin zij en wij onze nieuwe plek aantreffen: "Het was troep!"

Bij de verkoop werd aan hen verteld dat de grond schoon was, maar er zaten grote stukken fundering in de grond en het was klinkklaar zand. Er moest een behoorlijk stuk worden afgegraven en van een nieuwe laag goede grond worden voorzien. Wij kunnen dat van harte beamen, we vertellen van de krui-

wagens vol rommel die we in de loop der jaren hebben opgegraven: stukken tegelwerk, afvoerpijpen, elektriciteitsbuizen, stukken cement en een heel hunebed aan stenen.

En ja, het is en blijft klinkklaar zand, ondanks de talloze zakken compost en de vele kubieke meters stalmeest die we in de loop der jaren hebben verspreid.

Ans Niens

3 mei 2006

Eindelijk zon en zacht weer na een lang, koud voorjaar. Dus wieden! Onze nieuwe appelboom May Queen doet haar naam eer aan en bloeit beeldschoon. We vinden veel zaailingen van engelwortel en rode sla. De rosmarijn bloeit nu pas in plaats van februari/maart. Wat staat ons beeld er mooi bij. We hebben een SCHUURTJE.

Spreekende foto's (68)

Bernardus Hermanus (Bernard) Reimert kwam op 25 januari 1997 in Heino wonen aan de Kloostermanshof 25.

Daarvoor had hij een landbouw- en vee-
teeltbedrijf aan de Hogebroeksweg 27 in
Raalte de 'Witvoet' genaamd. Zijn ouders
Everardus Reimert en Willemina Kogelman
waren in februari 1923 naar deze boerderij
verhuisd. Daar is Bernard opgegroeid en nam
hij later de boerderij van zijn vader over.
Samen met zijn vrouw, Tonny Klink, geboren
op de 'Alerdinck', kregen ze vijf kinderen (drie
meisjes en twee jongens). Bernard is geboren
op 10 oktober 1919 te Raalte op de 'Dodden',
Deventerstraat 15 (nu Pleegsterdijk 30).
Grootvader Johannes Reimert werd 'Dodden
Jans' genoemd. Hij was eveneens landbouw-
er van beroep. Hij vestigde zich op de 'Dod-
den', Pleegsterdijk 30 te Raalte en trouwde op
37-jarige leeftijd met Alberta Boerkamp.

Een familiefragment:

Johannes Reimert (Dodden Jans).

Geboren: Raalte, Pleegste,
2 december 1834.

Overleden: Raalte 17 juni 1908.

Zoon van: Johannes Reimert en Wilhelmina
Groot Beumer.

Beroep: landbouwer.

Godsdienst: R.K.

Adres: Raalte, boerderij 'De Dodden',
Pleegsterdijk 30.

Huwelijk: Raalte 12 juli 1872 met Albertha
Boerkamp, geboren Raalte 12 september
1848, overleden Raalte 17 april 1928.

Dochter van Hendrikus Boerkamp en
Gerritdina Littelink.

Kinderen:

1. **Joanna**, geboren Raalte 14 juni 1873,
overleden Mariënheem 12 november
1948, gehuwd Raalte 16 april 1904 met
Johannes Kievietsbosch. Zoon van
Hermannes Kievietsbosch en Antonia
Gerritdina Brunselman. Joanna woonde
in Mariënheem.

Bernardus Hermanus Reimert.

2. Een levenloos kind van het vrouwelijk
geslacht Raalte 28 december 1874.
3. Een levenloos kind van het mannelijk
geslacht Raalte 28 december 1874.
4. **Henricus**, geboren Raalte 8 december
1875, overleden Raalte 2 juni 1903,
ongetrouwd.
5. **Hermanus Wilhelmus**, geboren Raalte
18 november 1877, overleden Raalte
16 oktober 1927, gehuwd Hellendoorn
22 september 1910 met Gerritdina Maria
Bloeme. Dochter van Theodorus Bloeme
en Antonia Hendrika Wolterink.
Hermanus Wilhelmus woonde in
Luttenberg.
6. **Everardus**, geboren Raalte
19 november 1878, overleden Raalte
10 mei 1953, gehuwd Heino 11 februari
1909 met Willemina Kogelman. Dochter
van Hermannus Kogelman en Gerarda
Veldkamp. Everardus woonde
Hogebroeksweg 27, Raalte.
7. Een levenloos kind Raalte 21 mei 1880.
8. **Gerrit**, geboren Raalte 28 juni 1881,
overleden Raalte 14 juli 1881.

9. **Gerritdina**, geboren Raalte 13 juli 1882, overleden Zevenaar 17 januari 1963, gehuwd Raalte 25 april 1914 met Stephanus Oostewechel. Naar deze Stephanus is de Stephenskamp in Heeten genoemd. Zoon van Gerrit Oostewechel en Berendina Oosterwijk. Gerritdina woonde in Raalte.
10. **Antonie**, geboren Raalte 12 oktober 1883, overleden Deventer 5 januari 1973, gehuwd Raalte 27 mei 1911 met Johanna Klein Overmeen. Dochter van Joannes Klein Overmeen en Gerardina Johanna Berghuis. Antonie woonde in Heeten.
11. **Hermanus**, geboren Raalte 4 april 1886, overleden Raalte 15 juni 1978, gehuwd Heino 11 april 1918 met Wilhelmina Henrica Luchtenberg. Dochter van Gerhardus Johannes Luchtenberg en Antonia Maria Oosterwijk. Hermanus woonde Pleegsterdijk 30, Raalte.
12. **Johannes**, geboren Raalte 5 november 1887, overleden Raalte 6 december 1960, gehuwd Dalfsen 15 mei 1924 met Gerritdina Alberta Diepman. Dochter van Bernardus Johannes Diepman en Hermina Melenhorst. Johannes woonde aan de Pleegsterdijk in Raalte.
13. **Wilhelmina**, geboren Raalte 18 november 1888, overleden Raalte 28 mei 1939, gehuwd Raalte met Antonius Gerardus Westenek. Zoon van Antonius Westenek en Johanna Gerharda Overmars. Wilhelmina woonde in Raalte, Raarhoek.

14. **Antonia**, geboren Raalte 11 augustus 1892, overleden Dalfsen 11 januari 1932, gehuwd Raalte 17 mei 1924 met Albertus Johannes Diepman. Zoon van Bernardus Johannes Diepman en Hermina Melenhorst. Antonia woonde in Dalfsen, Moezenbelt.

Gaan wij verder terug in de tijd dan komen wij bij de overgrootvader van Bernard die eveneens Johannes heette. Hij was getrouwd met Wilhelmina Groot Beumer en volgens de kadastrale atlas van Raalte 1832 eigenaar van het boerenbedrijf 't Reijmert' in Pleegste. De bet-overgrootvader van Bernard Reimert, Teunis Janssen, ook Teunis Beernink op 't Reijmert genoemd, vestigde zich omstreeks 1790 op de boerderij 't Reijmert'. Hij noemde zich Reimert naar de naam van de boerderij. Zodoende dragen al zijn nakomelingen tot op heden de achternaam Reimert. De eerste jaren van zijn huwelijk woonde Teunis Janssen echter op de 'Neppelenbroek', Neppelenbroekerdijk 1 in Broekland. Vandaar vertrok hij naar 't Reijmert' in Pleegste met zijn echtgenote Joanna Jacobs Stegemans en kinderen.

J.K. Pruim-Reinders

Geraadpleegde bronnen:

- HCO Zwolle, doop-, trouw-, begraafboeken en burgerlijke stand van de gemeente Raalte.
- Historische Vereniging 'Raalte en Omstreken', gegevens van Ria Oude Vrielink en Jan Bokseveld.
- Gegevens van de heer B.H. Reimert, Kloostermanshof 25, Heino.
- Gegevens van de heer H.G. Herbrink, Veltkamplaan 23, Heino.

28 juni

Het is erg droog in de tuin. Daardoor zijn er veel mieren.

We knippen vandaag de bieslook en pimpernel bij. De papavers bloeien prachtig in paarse en rode tinten. Ze kleuren mooi in het rode-blad-perk.

4 juli

Het is 33 graden. De sproeier aangezet en diverse keren verplaatst, maar volgens mij zakt het water direct door naar Australië of zo. Hier blijft het in ieder geval niet!

Eten uit de berm

Gebruikskruiden en planten uit onze omgeving.

Vroeger had niet iedereen de luxe en het comfort van een eigen tuin. Wel had men de kennis bij de hand welke kruiden en planten goed waren voor de mens. Men was volledig afhankelijk van de kruiden die men kon vinden. Tot in het renaissance-tijdperk werd er niet geopereerd en moesten kruiden uitkomst bieden bij ziekte, anders stierf men.

Je moest dus heel goed weten welke kruiden en planten je kon gebruiken. Deze kennis behoorde bij het kennispakket van elke vrouw des huizes.

Kruiden waren dus van levensbelang. Met de opkomst van de gevestigde medische stand verdween deze kennis langzamerhand bij de gewone mens.

Toch grijpen meer en meer mensen terug naar de oude kennis van toen. Dit is een prachtige ontwikkeling maar het kan ook gevaarlijk zijn omdat wij als moderne mensen de kennis simpelweg niet meer hebben. We gaan liever naar een homeopathische arts of winkel waar het kant-en-klaar te vinden is. Maar wist u dat er langs de weg heel veel te vinden is waar je zo gebruik van kunt maken? Het is gratis en met een beetje basiskennis hoeft u niet naar de winkel te gaan. Bovendien is het vinden van deze gebruikskruiden en planten een leuke bezigheid. Het doet je weer beseffen hoe mooi en wonderlijk de natuur in elkaar zit en hoeveel zij aan ons geeft.

Vandaar dit stukje, om een beetje kennis te delen en om respect te tonen voor wat er groeit en bloeit langs de berm.

Enkele veelvoorkomende kruiden en planten met een slechte reputatie zijn: *Duizendblad*, *Paardenbloem* en *de Grote brandnetel*.

Duizendblad (*achilla millefolium*)

Duizendblad, vooral geel duizendblad, ontleent zijn Nederlandse naam aan het fijne

Duizendblad (achilla millefolium).

loof, dat wat weg heeft van een varenblad. De hoogte is 30 tot 90 cm, het groeit en bloeit van begin zomer tot eind herfst.

De wetenschappelijke naam *Achillea* is ontleend aan Achilles, de Griekse krijgsheld, die in de mythologie het kruid gebruikte om wonden te genezen. Duizendblad wordt ook vaak geassocieerd met rituelen, toverij en waarzeggerij. In Frankrijk en Ierland bestaat een diepgeworteld geloof dat duizendblad ziekten buiten de deur houdt als de plant aan het plafond wordt gehangen. De Germaanse stammen die in de 5e eeuw Engeland veroverden waren ervan overtuigd dat het gewas de duivel op een afstand hield.

Uit duizendblad zijn meer dan 40 interessante stoffen te halen waaronder het sterk ontstekingsremmende azuleen. Duizendblad werkt voortreffelijk tegen koorts als gevolg van

griep, verkoudheid en mazelen. Maak er een aftreksel van en drink het heet. Ook helpt het tegen maag- en darmklachten. De thee werkt eetlustopwekkend en neutraliseert vet.

Bij kiespijn kauwde men vroeger op een Achilleablاد. Uitwendig werd het gewas gebruikt bij wonden, neusbloedingen, aambeien en zweren. Vooral in China wordt duizendblad gezien als het middel om gewonden te genezen. Wel een waarschuwing: langdurig gebruik van deze plant kan leiden tot huidirritatie en zwangere vrouwen mogen geen duizendblad eten, omdat het de baarmoeder stimuleert.

De meeste soorten *Achillea* zijn inheems. Er zijn meer dan tachtig soorten bekend. Er zijn laagblijvende, bodembedekkende soorten en soorten die bloeien op lange bloemstengels. Tot de laatste categorie behoort *Achillea filipendulina*. Deze vaste plant wordt een meter of meer hoog. *Achillea* behoort tot de familie van de asterachtigen (*Asteraceae*).

Het fijne, gedeelde loof is sterk geurend (aromatisch) bij aanraken. Kenmerkend zijn de platte schermen, die bezet zijn met tal van kleine, witte of gele bloemen.

De plant is een artsenijplant, dat wil zeggen: deze plant beschermt omringende planten tegen ziekten en plagen. De geneeskrachtige werking van andere kruiden wordt versterkt als er duizendblad in de buurt staat.

Ook is het jonge blad aangenaam in salades en soepen. De smaak is bitterfris. De vluchtige olie die het kruid de karakteristieke kruidige geur geeft wordt als geurstof gebruikt voor onder andere het bad. Je kunt dit kruid ook gebruiken als een verfstof, die stoffen en wol geel, oranje of bruin zal kleuren.

In de winter zijn de uitgebloeide stengels heel decoratief als ze zijn berijpt of besneeuwd. Wie de bloemen wil drogen om te gebruiken in een droogboeket, knipt ze begin augustus af en hangt ze met de bloemschermen naar beneden te drogen.

Paardenbloem (*taraxacum officinale*)

Wanneer in een plantennaam het woord 'officinale' voorkomt betekent dit dat de plant in de

geneeskunde wordt of werd gebruikt. Dit gaat ook op voor de gewone bijna ordinare paardenbloem die je overal in onze weilanden en bermen kunt vinden.

De Arabieren gebruikten dit artsenijgewas al in de 11e eeuw, terwijl de Chinezen het al in 659 beschreven. De paardenbloem kent 2000 soorten, waarvan er 1200 in Europa inheems zijn. Het is een zeer krachtig diureticum. (een middel dat de afscheiding van de urine bevordert - red.) Het kruid heeft een zeer hoog gehalte aan kaliumzouten, die voor een diuretisch middel van essentieel belang zijn.

Paardenbloem heeft dus terecht de streeknamen 'beddepijsser' en 'beddezeeker' gekregen.

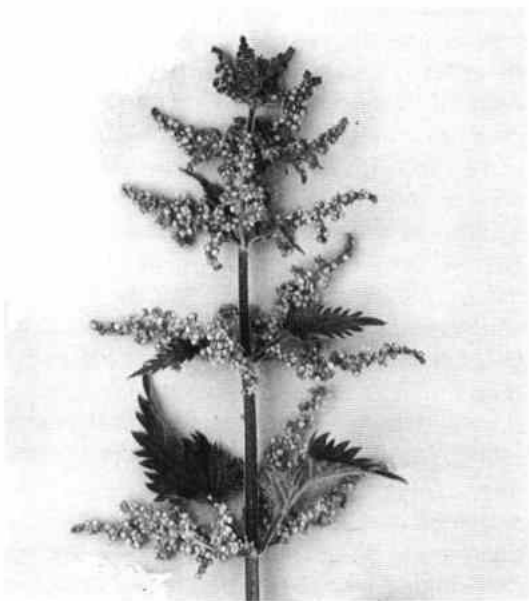
Het heeft een bloedreinigende werking en is daarom erg geliefd bij wie reinigende voor- en najaarskuren doet. Vooral reumapatiënten kunnen er veel baat bij hebben. De nieren en lever worden erdoor geactiveerd. De thee werkt laxerend, eetlustopwekkend en versterkend. Het verse blad is rijk aan vitaminen A, B, C en D en kan rauw worden gegeten. Van de bloemen kan een zeer goede landwijn worden gemaakt. De gedroogde wortels leveren ge-roosterd en vermalen een goed cafeïnevrij koffiesurrogaat op. Ook kunt u er uitstekende plantenmest van maken.

De wortels van de paardenbloem leveren een bruine verfstof op.

Het witte melksap in de bloemstelen kan tot huidirritatie leiden, vooral bij kinderen. Maar verder is de plant zonder risico te gebruiken.

Grote brandnetel (*urtica dioica*)

De brandnetel is een zeer bekende plant en wordt door heel veel mensen als onkruid gezien. Wat natuurlijk logisch is, omdat de plant snel groeit, overal voorkomt, zeer hardnekkig is om te bestrijden en daarbij ook nog pijn veroorzaakt bij aanraking. De plant heeft hardnekkige holle buisjes (de haren) op bladeren en stengels waar mierenzuur inzigt. Bij aanraking breken die buisjes en komt het zuur vrij. Dit veroorzaakt de sterke brandsensatie die zwelling tot gevolg heeft. In het vroege voorjaar is de concentratie van dit zuur het hoogst. Als u uw blote arm van onderen naar

Grote brandnetel (urtica dioica).

boven langs een brandnetelstengel haalt, voelt u niets omdat de haren meestal schuin omhoog staan.

De geslachtsnaam *urtica* komt van het Latijnse 'uro' wat: 'ik brand' betekent. Romeinse soldaten gebruikten de planten om warm te blijven, ze wreven hun armen en benen ermee in zodat de bloedcirculatie op gang bleef. De plant was in de middeleeuwen een boetewerktuig voor monniken en mensen met reuma werden er mee geslagen omdat men dacht dat het hielp tegen die ziekte. Toch kom ik ook voor deze plant op want de brandnetel zit vol vitaminen A, B en C en mineralen (vooral kalk en ijzer). Het gewas is uiterst gezond en is een versterkende groente voor wie verzwakt de winter uit komt. Denk daarbij aan mensen die lijden aan bloedarmoede.

Het is een diuretisch gewas en stopt bloedingen. Bij inwendige bloedingen en bij buitensporige menstruatie is de brandnetel een uitkomst. Je kunt de plant ook uitstekend gebruiken als verfstof, waarbij de stof groenachtig geel kan kleuren. De plant is zelfs bruikbaar als haarversteviger!

Ook trekt de plant heel veel bijen en vlinders aan. Het is zelfs een van de belangrijkste voedselplanten! De plant is te gebruiken als

groente, die je als spinazie kunt klaarmaken. Ook maakt men er soep van. Het mierenzuur kan niet tegen koken en verliest daardoor direct zijn werking. De smaak van de bladeren als groente of soep is dan ook heerlijk zacht. Maar het meest wordt deze plant gebruikt als kruidenthee. De thee lost slijm op en wordt daarom veel tijdens reinigende voorjaarskuren gedronken vooral door lijdende aan reuma of jicht. Uit de plant wordt op commerciële schaal chlorofyl gewonnen, dat als kleurstof aan voedsel en medicijnen wordt toegevoegd. Op verpakkingen staat dan de code E140. Waar de brandnetel groeit, is de grond rijk aan mineralen.

Zomaar drie planten en kruiden die je bij ons in de berm of sloot kunt vinden. Ik zou er wel honderden kunnen beschrijven maar ik denk dat het leuker voor u is om zelf eens op pad te gaan en te ontdekken wat de natuur ons te bieden heeft. Denkt u niet?

*"heb je er al ooit over na gedacht
we zijn omringd door een plantenpracht
en wie zijn ogen gebruiken wil
die staat hier maar bij die woorden stil
heb je hoofdzeer, schurft, huidzweer allerlei
dan word je wel beter met de bloem van de
akelei*

*heb je blaas-, galsteen of jicht
weet dan dat barbarakruid de pijn verlicht
ook met blaasontsteking na een fuif
drink dan vlug een thee van beredruif
en voor de spijsvertering, weet je wat
drink een thee van lepelblad
zo vindt eenieder die uit zijn ogen kijkt
voor alle kwaaltjes iets in 't plantenrijk..."*

Pramodah

J. Günessen-Stegeman

Bronvermelding:

- Geïllustreerde kruidenencyclopedie door N. Vermeulen;
- Alles over kruiden door J. McVicar.
- www.neerlandstuin.nl, www.gedichtenfreaks.nl.

De wensdroom van elke tuinliefhebber

Op een van onze uitjes met 'Allegardje' heb ik in de museumboerderij van Twickel een doek gekocht met deze spreuk:

DE WENSROOM VAN IEDERE TUINLIEFHEBBER

Als het iets zou helpen, zou de tuinliefhebber iedere dag op zijn knieën vallen en ongeveer zo bidden:

Lieve Heer, geef dat het vandaag zal regenen en verder ieder dag van ongeveer middernacht tot drie uur in de morgen, maar, ziet U, het moet zacht en warm zijn, zo dat het in de grond kan trekken; geef dat het terzelfder tijd niet zal regenen op kamperfoelie, alyssum, helianthoep, lavendel en alle gewassen die U in Uw wijsheid kent als planten die weinig vocht behoeven - ik zal de namen op een stuk papier schrijven als U dat wilt - en geef dat de zon de hele dag schijnt, maar niet overal (bijvoorbeeld niet op de spirea of op gentiaan, zwaardlelie en rododendron).

Geef dat er veel dauw zal zijn en weinig wind, genoeg wormen, geen bladluis of slakken, geen meeldauw en dat er eenmaal in de week dunne vloeibare mest uit de hemel mag vallen.

U begrijpt als ik dit lees, zelfs al hangt het al jaren in ons prieel, nog altijd een glimlach om de mond heb.

Truus ten Berge

28 juli

Warm en droog, maar de tuin was een plaatje, echt waar, vooral in juni.

We genieten van ons schuurtje; 't scheelt zo'n stuk dat we al ons gereedschap bij de hand hebben!

8 augustus

Buxus'blokken' snoeien, wieden, kletsen en plannen maken voor volgend jaar en 'dagje Old Heino'.

Het werken in de kruidentuin

Foto 1

Op deze eerste foto ziet u een aantal van ons werken in onze oude kruidentuin. Deze tuin was ingedeeld in keurige perken met steentjes erom heen. In het begin hadden wij allemaal drie perken waarvoor wij verantwoordelijk waren. Alles was zeer overzichtelijk. Aan de beide ingangen of uitgangen, het was maar net hoe je naar binnen liep, hadden wij thema tuintjes gemaakt, b.v. één over de liefde, één met bijbelse namen en één met dierennamen, erg leuk. Wanneer wij naar de foto's uit die tijd kijken, komen er veel herinneringen boven.

Foto 2

Op deze foto kunt u zien hoe wij als werkgroep 'Allegaardje' aan wat inkomsten komen om nieuwe planten, bomen en andere zaken te kopen. Dit is een stekjesmarkt, die wij rond moederdag in onze kruidentuin hebben gehouden. Andere bronnen van inkomen zijn

voor ons b.v. 'Daggie Old Heino', waar wij ons overbekende kruidenzout verkopen. Ook beleven wij veel plezier aan deze dag als wij veel mensen met onze 'bermboeketten' zien rondlopen.

Foto 3

Hier een foto van een werkoverleg in onze huidige tuin met de zonnwijzer, die wij hebben gekregen van de gemeente Heino, in het midden ons pleintje. Wat een genot als alles zo groeit en bloeit. Als het er zo uit ziet kunt u niet zien wat er voor een werk is verzet door onze werkgroep. Jammer dat er van sommige situaties geen foto's zijn, zoals die keer dat een van de meiden met een tractor met mestkar door het dorp reed om onze tuin eens lekker te verwennen.

Ans Matthijsen

Foto 1.

Foto 2.

Foto 3.

Het mannetje met de schep

Oftewel heilige gezocht!

Wat nou weer, heilige gezocht?

Inderdaad, en dat zit zo:

Enige jaren geleden bezochten we tijdens onze vakantie de Loirevallei.

Meestal tuffen we meteen door naar het zuiden van Frankrijk, maar nu moest het er eindelijk maar eens van komen: een bezoek aan het mekka van de tuinliefhebber.

Het was er warm, maar gelukkig waren er ook vele schaduwrijke kasteeltuinen, want kastelen zijn er veel aan de Loire en koele 'caves' waar we heerlijke witte Loirewijn proefden. Natuurlijk bezochten we Villandry, het kasteel met de beroemde tuinen in de stijl van Het Loo, maar dan helemaal gevuld met groenten in de prachtigste kleuren. We gingen naar het kasteeltje van Diana de Poitiers met de beroemde brug, naar Chaumont met zijn beroemde tuinenfestival en naar Amboise met het schitterende klank- en lichtspel. Kortom het was allemaal even beroemd en prachtig.

Op een van onze wandelingen (want dat deden we ook) kwamen we via een achteraf weggetje bij een tuinmuur waarin een poortje openstond. We konden onze nieuwsgierigheid niet bedwingen en loerden stiekem naar binnen, maar toch niet zo stiekem of we werden aangesproken door twee vriendelijke mensen die aan het werk waren.

We mochten binnenkomen en vrij rondlopen, wat we uiteraard graag deden.

Er was een enorme, schitterend aangelegde moestuin, waarin tot onze verrassing op een paal een klein duiventiljetje, waarin een beeldje van een mannetje op klompen met een spade stond. We raakten aan de praat met de tuinlieden en vroegen geïntrigeerd waarom dat mannetje daar stond?

Wisten we dat niet? Dat was Sint Fiacre, de beschermheilige van de (moes)tuin en de tuinlieden: Sint Fiacre! Het bleek dat deze beschermheilige in Frankrijk zeer in ere gehouden wordt, want men vertelde ons dat in

de kathedraal van Tours een gebrandschilderd middeleeuws raam aan hem gewijd is. Dus wij naar Tours en inderdaad: een prachtig raam met de verschillende beschermheiligen van allerlei gilden en ja hoor, al weer dat mannetje met de schep! Deze keer ook met klompen aan en een opgeschorte monnikspij. We werden nieuwsgierig!

Wie was deze Sint Fiacre?

Het blijkt dat hij een monnik was, die in de 7e eeuw na Chr. werd opgevoed in een lers klooster. Van oudsher waren kloosters in het bezit van een kruidentuin met geneeskrachtige en keukenkruiden. Fiacre maakte diepgaande studie van het gebruik en de helende krachten van kruiden en door zijn kennis en vroomheid werden op den duur veel volgelingen aangetrokken, waardoor de afzondering die hij zocht werd verstoord. Op zoek naar rust vertrok hij naar Frankrijk en vestigde zich als kluizenaar bij een bron in het gebied van bisschop Faro van Meaux. Na verloop van enige tijd vroeg Fiacre aan de bisschop wat land om een tuin aan te kunnen leggen voor het kweken van voedsel en geneeskrachtige kruiden. De bisschop antwoordde dat Fiacre zoveel land mocht hebben als hij in een dag kon ompspitten.

De volgende dag liep Fiacre rond de omtrek van het stuk land dat hij wilde gebruiken en sleepte zijn spade achter zich aan.

Er gebeurde een wonder: overal waar zijn spade de grond raakte vielen de bomen om, raakten struiken ontworteld en was de grond omgespit en klaar om te zaaien. Een boerenvrouw uit de buurt zag dit mirakel en beschuldigde Fiacre van hekserij, maar de bisschop beschouwde dit als een wonder.

Op deze manier ontstond er een tuin, die tot in lengte van jaren een bedevaartsoord is geweest voor een ieder die genezing zocht voor

den duur hadden de mensen geen idee meer wie of wat de oorspronkelijke Fiacre was en noemden de koetsjes kortweg 'Fiacre-koets' ofwel 'fiakers', dus dat is het verband met de taxichauffeurs.

Fiacre is na verloop van tijd heilig verklaard en een echte 'sint' geworden, maar we konden niet achterhalen wanneer precies. Hij stierf op 18 augustus 670 en zijn overblijfselen zijn als relieken verspreid over kerken en kathedralen van heel Europa.

Hij wordt meestal afgebeeld als een man gekleed in een monnikspij, met een spade in zijn ene hand en een bloempot met bloemen in zijn andere hand. Soms is hij ijverig aan het spitten en soms heeft hij zijn ene hand geheven in een zegenend gebaar. Wij vinden hem het leukste als hij zijn deftige pij heeft opgestroopt boven zijn knieën, zodat hij flink kan doorploeteren en geen last heeft van zijn rokken, want zo werkt de echte tuinliefhebber!

In Frankrijk mag Fiacre dan bekend zijn (hij wordt ook wel Fiachrach, Fiacrius, Fiaker of Fevre genoemd) we hebben overal vergeefs gezocht naar een beeldje van hem voor onze eigen kruidentuin. In Nederland is hij overigens geheel onbekend en verwarde men hem tijdens onze naspeuringen met een andere heilige, maar die is van het graan en heeft een sikkel in zijn hand en een flesje water.

Toch blijven we zoeken en wanneer iemand hem op zijn reizen tegenkomt: we houden ons aanbevolen!

Marieke Baarsma

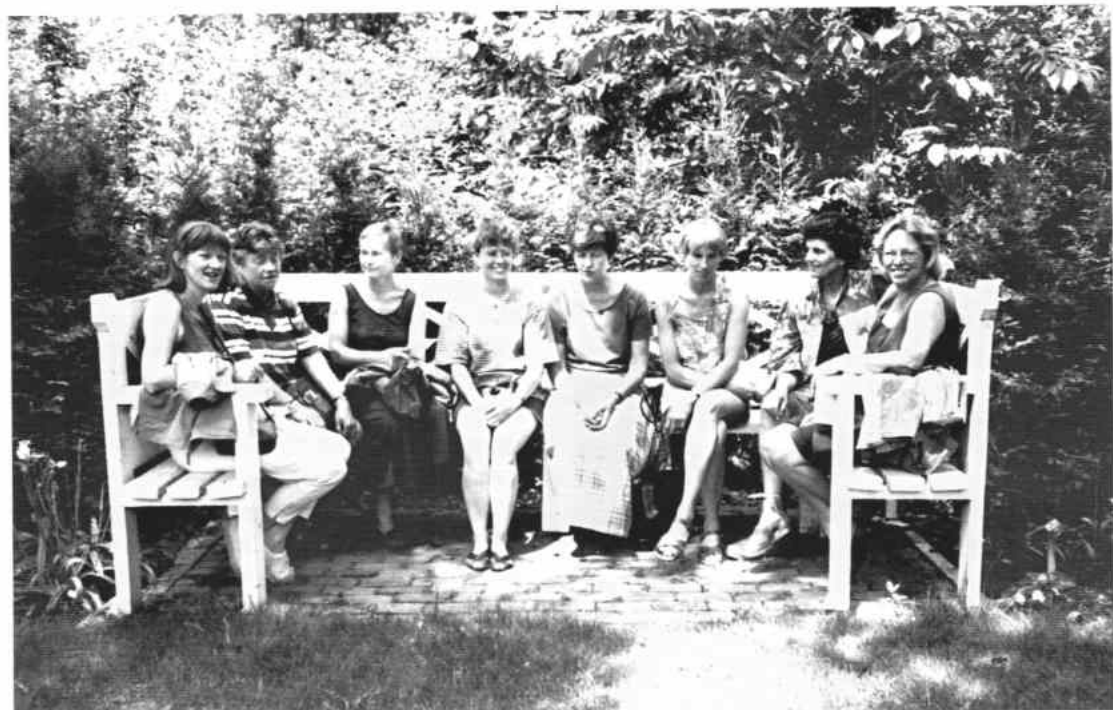
Bronnen:

- Catholic Online.
- Catholic Encyclopedia.
- University of Wisconsin.

22 september

*Geweldig veel kweeperen geoogst! Goed voor veel jam en gelei voor volgend jaar.
Slakken beginnen de rode kolen te consumeren.*

'Allegaardje' op stap

Op een grote bank in de Parktuin 'Oosterhouw'.

Ieder jaar, aan het begin van de zomer, tracteren wij, de dames van 'Allegaardje', onszelf als beloning voor al het harde werken in de tuin op een uitje. Meestal gaan we in mei of juni, want dan is de kans op mooi weer groot en zijn de meeste tuinen op z'n mooist. Natuurlijk worden er tuinen bezocht, want we proberen het aangename toch weer met het nuttige te verenigen. Als het enigszins mogelijk is gaan we naar een kruidentuin, om weer op nieuwe ideeën te komen. Verder wordt er vanzelfsprekend een kwekerij bezocht waar het nodige plantenmateriaal wordt ingeslagen, hetzij voor de Kruidentuin, hetzij voor ieders eigen tuin. Het uitstapje wordt voorbereid door twee van ons, die de bestemming voor de rest zo lang mogelijk geheim proberen te houden. Zo'n tuintje is heerlijk, want natuurlijk staat de gezelligheid voorop. De dag wordt afgesloten door samen ergens een

hapje te eten. In al de jaren dat de groep 'Allegaardje' bestaat zijn er zo al vele tuinadresjes bezocht, hebben we heel wat moois gezien en hebben we de aardigste tuinmensen ontmoet.

In het 1e lustrumnummer van 'Allegaardje' stond al een terugblik op de uitstapjes in de eerste vijf jaar tot 1993. Het reisje in 1993 naar de Dekema State in Friesland was zeer geslaagd - in het bijzonder door de nogal excentrieke gastheer. De Dekema State is beroemd om haar stinzenflora zoals holwortel, wilde hyacint en daslook. Deze planten, bol- en knolgewassen, komen in Nederland van oudsher voor in de bosrijke omgeving van adellijke buitenplaatsen (stinzen). Ook werd een bezoek gebracht aan de grote heem- en kruidentuin 'De Kruidhof' in Buitenpost met meer dan 500 zeldzame planten. Het is het

belangrijkste kruidenmuseum in Nederland met een geneestuin naar model van een tuin van Karel de Grote, met sierplanten en boerderijbloemen. Dat moest natuurlijk gezien worden!

Het Park Rosendaal van Stichting het Gelders Landschap in Roosendaal werd in 1994 aangedaan. Dit park in Engelse landschapsstijl, gelegen in een beekdal op de rand van de stuwwal van de Zuid-Veluwe, heeft barokke elementen zoals een schelpengalerij, watertrap, theekoepeltje en bedriegertjes uit 1725, een rozentuin, kettingbrug en oranjerie. Hier keek 'Allegaardje' ook rond bij een kerk met pastoretuin uit eind 18e eeuw, gebouwd door Baron Torck, kasteelheer van Roosendaal. De eenvoudige en voorname pastoretuin ligt aan de voorkant met fruitbomen en stinzenplanten. Als afsluiting van deze dag werd de kwekerij van Romke van der Kaa, achter de stenen muur in Dieren, 'geplunderd'.

In 1995 ging 'Allegaardje' op pad naar Groningen; naar De Borg Verhildersum in Leens. Deze romantische borgtuin heeft een oud grondplan dat nog te zien is op een 19e eeuwse prent. Deze laat zien dat de tuin oorspronkelijk een gebruikstuin was met veel fruitbomen en kruiden. De huidige siertuin is geïnspireerd op renaissance- en baroktuinen. Vroeger waren de steenhuizen (borges) eigendom van rijke boeren en de Groninger Landadel. Verder werd in Leens de Parktuin Oosterhouw van de tuinontwerper Klaas Noordhuis bezocht.

1996 was het jaar voor een bezoek aan tuinen in de Achterhoek, onder andere de heem- en siertuin 'Aldenhoeve' in Zelhem. Rondom deze boerenbuitenplaats kom je heerlijk tot rust.

Vanaf 1997 was ik lid van de tuingroep en kon bijna elk jaar mee op 'tuinuit'. Het begon goed dat jaar met een bezoek aan De Velhorst in Laren, gemeente Lochem. De Velhorst is een landgoed aan het riviertje de Berkel met een fraai landhuis en enkele oude boerderijen. Het is een afwisselend gebied met landbouwgronden, houtwallen, heideveldjes en bos.

Bijzonder was het mooie laantje met Rodo-dendrons. Het landgoed is sinds 1972 eigendom van Natuurmonumenten. Na de middag gingen we op pad naar tuin en kwekerij van de beroemde Piet Oudolf in Hummelo. We waren zeer onder de indruk.

Het jaar daarop gingen we naar de smaakvolle tuin van een beeldhouwster in Beek en de kwekerij met tuinen De Rhulenhof in Ottersum. Op ca. 20.000 m² is daar een complex van tuinen ingericht dat gekenmerkt wordt door een mengeling van een engelse en een medi-terrane sfeer. Ook hebben we die dag heerlijke recepten en ideeën over de promotie van een kruidentuin uitgewisseld met de dames van de kruidentuin het 'Zunnehofken' in Zelhem.

Leuk om de overeenkomsten en verschillen in aanpak van een openbare kruidentuin door een vrijwilligersgroep te zien.

In juni 1999 hebben we de historische moestuin van Twickel in Delden bezocht waar we een rondleiding kregen van de tuinman van het kasteel. We kregen uitgebreid uitleg over de restauratie van de moestuin vanaf 1993 met zijn bijzondere pronkkas ('Iron House') waarvan de ronde ramen speciaal in Engeland zijn nagemaakt. De karakteristieke terracotta bleekpotten, waarmee vroeger de voorjaarsgroente zoals rabarber en kardoer werd gebleekt, bleken als scherven te dienen als ondergrond voor een landweggetje. Eén van de oude tuinmannen had gelukkig nog een redelijk gaaf exemplaar dat als voorbeeld kon dienen voor de bleekpotten die nu weer worden verkocht in de landgoedwinkel. Het relaxte tuindagje werd vervolgd door een bezoek aan de tuinen van het landhuis 'Twickel' met formele tuinen, een Victoriaanse rotstuin, de Oranjerie uit 1833 en een bezichtiging van de kruidentuin bij de museumboerderij 'Wendzoele'.

De dames van de tuingroep 'De Bonte tuinvlooiën' hebben ons in 2000 wel heel hartelijk ontvangen in hun privé-tuinen in de Achterhoek. Allereerst gingen we naar een boer-

Freule Sloet geeft uitleg.

derijtuin in de buurtschap Lintelo in de gemeente Aalten, waar koffie en zelfgebakken lekkers al onder de boom voor ons klaar stonden. Daarna kwamen we in een veel jongere tuin in Breedenbroek waar de vrouw des huizes ons verwende met heerlijke soep. De tuin was enkele jaren daarvoor aangelegd door de voormalige boer en boerin en was zeer verrassend omdat achter de eerste, perfect onderhouden tuin, die ook niet klein was, nog een tweede, zeer grote natuurlijke tuin met bloemenweide en vijver was aangelegd. 's Middags gingen we naar een tuin van een charmant ouder echtpaar in Sinderen en nog naar een kwekerij.

In 2001 bezochten we in het dal van de Reest bij Balkbrug: de biologische sier-, geneeskruiden- en vlindertuin met bijenstal van de 'Kruidenhoeve'. De eigenares maakte met haar ezeltje regelmatig lange wandelingen, maar pas nadat het dier zijn angst voor het bruggetje over het water had overwonnen. Ook ging 'Allegaardje' dat jaar naar de prachtige natuurlijk geïnspireerde Prionatuinen van Henk Gerritsen.

In 2002 reisden we naar drie Veluwe boerderijtuinen. De eerste was De Acht Linden in Harskamp, waar een zeer vriendelijk echtpaar alles eigenhandig heeft gerealiseerd, inclusief het fraaie smidswerk voor in de tuin.

Daarna gingen we door naar boerderijtuin 'De Boschhoeve', een wel heel mooie moestuin in Wolfheze. Wat een actieve dames zijn hier bezig!

Ook hebben we die dag nog de boerderijtuin 'Klein Warnsborn' gezien in een mooie bosrijke omgeving.

In 2003 bezochten we Zwolse tuinen! Voor velen misschien onverwacht, maar in de stad Zwolle hebben we prachtige tuinen gezien. Bij een oude boerderij aan de noordrand van de stad, zagen we de verborgen en sfeervolle stadstuin van Harry Pierik aan de Assendorperstraat.

Een lief binnenstadstuintje en een tuin op een heel bijzondere plek in Zwolle: Huize Hofvliet op het Nietzscheiland, waar een zeer aardige bewoonster ons op blote voeten door haar prachtige tuin met kwekerijtje leidde.

Het jaar 2004 bracht ons naar de tuinen van Eursinge in Westerbork bij 3 prachtige oude Drentse boerderijen, waarvan er één zelfs nog een gevel van heideplaggen had!

Verder hebben we de Tuinen van Ruinen (voormalige beroemde tuin van Ton ter Linden) bezocht en een kruidentuin van een biologische boerin in Ansen.

De Kop van Overijssel werd in 2005 bezocht. Het was in alle opzichten een prachtige dag. De mooie weelderige tuin in Kadoelen met verschillende tuinkamers, mooie borders en water, werd zeer bewonderd.

De historische tuin Marxveld in Vollenhove met onder andere een kruidentuin had zichtbaar te lijden onder het droge weer. Wij daar-entegen genoten van onze boterhammetjes in het heerlijke zonnetje. Daarna werden we op De Oldenhof ontvangen door één van de laatste nazaten Sloet, die ons vertelde over het reilen en zeilen van haar erfenis en hoe zij probeerde door de combinatie van landgoed-gebruikstuin en culturele activiteiten het huis met zijn tuin op een goede manier te restaureren en voor de toekomst te bewaren. De oude tuin met boomgaard, schapenweitje en tuinkasje maakte een charmante indruk.

In 2006 ten slotte werd onder andere de Engelse landschapstuin 'd'n Nooteboom' bezocht. Deze voormalige boerderij ligt aan een oude Rijnarm in de Gelderse waard bij Zevenaar. In oude archieven wordt al sinds 1450

melding gemaakt van deze historische plek. De bebouwing stamt uit 1886. De tuin is in de huidige vorm aangelegd in 1996. De structuur is deels historisch bepaald: centraal op een terp ligt een deel van de oude boerderij met bijgebouwen. Op de hogere delen liggen een omsloten boomgaard en moestuin, een witte tuin en borders. De tuin is werkelijk schitterend, elke hoek die omgeslagen werd leverde een nieuwe verrassing op. De borders op kleur, de verzameling kuipplanten en de vrolijke lappendeken gevormd door de daglies waren allemaal even bijzonder. Ook de moestuin en de boomgaard met oude rassen zoals mispel en kweeper waren erg mooi. Deze tuin herbergt de nationale collectie Astilbe en Iris Siberica.

Ik vind het altijd lastig om de pret die we op zo'n dag met elkaar hebben goed in woorden te vangen. Het is te vergelijken met de opwinding en het plezier tijdens een schoolreisje. Traditiegetrouw rijden we op de heenreis - ondanks de goede voorbereiding - minstens een keer verkeerd, wat de feestvreugde echter alleen maar groter maakt. Het laatste uitje was (wederom) zeer geslaagd! Op het moment dat ik dit schrijf is het voor mij weer een verrassing waar we dit jaar naar toe gaan. Misschien hebben we bij u de interesse gewekt om ook eens een dergelijk tuintje te ondernemen. Veel plezier en goede reis!

Anjo Maijvis

Ledenavond

Op 3 september a.s. wordt in het Parochiehuis de jaarlijkse ledenavond gehouden. Deze avond, die om 19.30 uur begint, zal geheel verzorgd worden door de werkgroep 'Allegardje' ter gelegenheid van haar 20 jarig bestaan. Dineke Logtenberg en Anke Pols geven een lezing met als thema 'Mooi Moestuineren'.

25 oktober

Nogal nattig alles. Afgevallen kweeperen geraapt.

Recepten - eenvoudig maar lekker

VOORJAAR BIESLOOK

Krielaardappeltjes zachtjes rauw bakken, in de schil, in een mengsel van olijfolie met boter. Bestrooien met (grof)zout en véél bieslook.

Bieslook past prima in alle ei-gerechten, bij tomaten en soepen. Nooit meekoken, altijd vers gebruiken.

ZOMER CITROENMELISSE

Limonade met citroenmelisse (ca. 8 glazen)

4 grote, onbespoten citroenen

150 gr. suiker

1 liter koud water

bosje citroenmelisse

ijsblokjes

Schil de citroenen. Doe de schillen met suiker in een hittebestendige kan. Giet er wat kokend water bij om de suiker op te lossen. Doe de helft van de melisse erbij en laat het trekken tot het water is afgekoeld. Pers de citroenen uit en doe het sap in de kan. Voeg koud water toe en eventueel nog sap en suiker. Zet de limonade 2 uur in de koelkast. Verwijder melisse en schillen. Doe er de verse blaadjes bij en veel ijsblokjes.

HERFST POMPOEN

Pittige pompoen- courgettesoep

2 uien

stuk pompoen van 1 kg

1 grote courgette

stukje gemberwortel van 1½ cm

25 gr. boter

2 tl. kerriepoeder

1 liter groentebouillon (van 2 tabletten)

peper en zout

25 gr. cashewnoten

4 el. fijngehakte koriander

en eventueel wat room.

Snipper de uien. Maak de pompoen schoon (de schil kan erom blijven) en snijd hem in blokjes. Snijd de courgette in blokjes. Schil de gember en snijd hem fijn.

Verhit de boter en fruit de uien. Daarna de pompoen en de courgette, ongeveer 5 min. Voeg de gember en kerrie toe en bak dit al omscheppend 2 min. mee. Voeg de bouillon toe en breng alles aan de kook. Laat de soep 20 min. koken en pureer de soep dan.

Op smaak brengen met zout en peper en eventueel de room .

Bestrooi de soep met gehakte cashewnoten en de koriander.

Geef er brood bij en u hebt een volledige maaltijd.

WINTER

ROSMARIJN

Lamsbout of varkens-braadstuk met rosmarijnkorst (6 personen)

- 1 lamsbout met been 1 1/2 kilo
- 3 tenen knoflook
- 1 tak rosmarijn in stukjes
- olijfolie
- verse takjes rosmarijn om te garneren
- rosmarijnkorstje:
  - 6 el. vers broodkruim
  - 1 el. fijngehakte rosmarijn
  - 1 el. fijngehakte peterselie
  - 2 el. gesmolten boter
  - peper, zout

Snijd de lamsbout hier en daar in en steek er stukjes rosmarijn en knoflook in.

Bestrijk met olijfolie en braad 45 minuten in de oven op 185 graden.

Korst: Vermeng alle ingrediënten grondig (keukenmachine helpt geweldig).

Haal het vlees uit de oven en bestrijk dit met het korstmengsel. Zet nog 30 min. terug in de oven.

Serveer op een bedje van rosmarijntakjes, met nieuwe aardappeltjes, rode bessengelei en groene groenten.

Arja Albrecht

Het tuinhuisje.

29 november

Niet veel meer te doen. Wat gerommeld en nog wat lavendel bijgeplant.

't Was een goed jaar voor kweeperen. Zelfs onze nieuwe mispel had vruchtjes. Volgend seizoen appels? Het 'Meisje' hoort er helemaal bij en hoe konden we ooit zonder schuurtje?

Wat een mooie tuin!. Wat fijn dat het fietspad er langs loopt en niet er doorheen!

Oost-Indische kers kan heel goed als salade gegeten worden, zowel de bloemen als de bladeren.

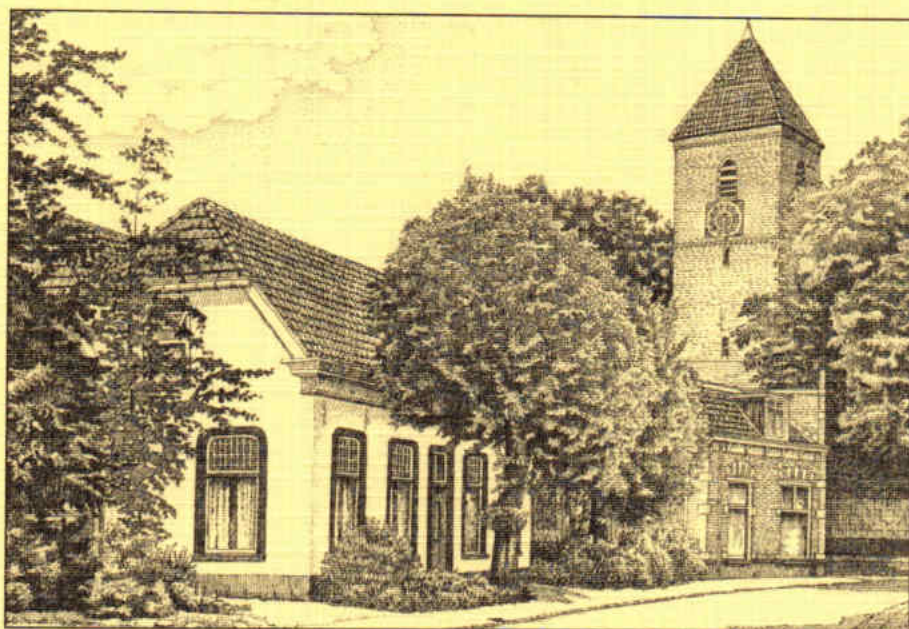
28 maart 2007

De zomertijd is weer ingegaan. Om 10 uur in de tuin met heerlijk lenteweer!

Schoffelen, schoffelen; langs het pad achter de banken - toch weer hanepootjes! - want het was een zachte winter. Kweeën zijn gesnoeid. Rosmarijn bloeit uitbundig. We gaan er weer voor!

Omheining

CONTACTBLAD VAN DE VERENIGING VOOR HEEMKUNDE "OMHEINING" TE HEINO

27e JAARGANG - NUMMER 3 - SEPTEMBER 2007

'OMHEINING'

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten 'omheint'. Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein 'omheint', in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino

Canadastraat 6, 8141 AC Heino

Tel. 0572-394562

E-mail: omheining@planet.nl

Website: omheining.net

Secr.: Acacia 25, 8141 TL Heino,

Tel. 0572-391986

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Kontributies:

Leden € 15,00 per jaar (elk volgend gezinslid € 7,50 per jaar); portokosten € 6,00 per jaar
Losse nummers € 5,00 (max. 24 pagina's)
Themanummers € 6,00

Ledenadministratie

G.M. Rosendaal-Kroes,
Nieuwe Wetering 7, 8144 RA Lierderholthuis,
tel. 391798

Bestuur

Voorzitter vacant

H. Hofman, *waarnemend voorzitter*,
Muntzstraat 11, 8141 VP Heino, tel. 392593

J.K. Pruijm-Reinders, *secretaresse*,
Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

D.J. Buitenkamp, *penningmeester*,
Schoolstraat 1, 8141 EN Heino, tel. 391873

G.H.M. ten Berge-Elferink, Delmterweg 8,
8141 PJ Heino, tel. 391803

M.J.M. Bisschop, Grote Bisschop 23,
8141 WK Heino, tel. 392499

J.H.M. Meulman-Kortstee, Dolderstraat 8,
8141 GK Heino, tel. 392560

G.M. Rosendaal-Kroes, Nieuwe Wetering 7,
8144 RA Lierderholthuis, tel. 391798

G.J. Veltkamp, Canadastraat 60,
8141 AE Heino, tel. 391292

Werkgroepen

1. Folklore

Contactpersonen: J.H.M. Meulman-Kortstee,
Dolderstraat 8, 8141 GK Heino, tel. 392560
en J.M.W. Kappert-Kogelman,
Davenschot 30, 8141 BD Heino, tel. 392806

2. Foto en Video

Contactpersoon: D.A. Weulink-Jansen,
Korenbloem 1, 8141 DG Heino, tel. 391698

3. Genealogie - Documentatie

Contactpersoon: J.K. Pruijm-Reinders,
Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

4. Geschiedenis

Contactpersoon: J. Peters,
Woolthuisweg 39, 8141 RX Heino, tel. 391914

5. Historische Gebruiksvoorwerpen

Contactpersoon: vacant

6. Kruidentuin 'Allegardje'

Contactpersoon: G.H.M. ten Berge-Elferink,
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino,
tel. 391803

7. Streektaal

Contactpersoon: J.L. Melenhorst,
Woolthuisweg 2c, 8141 RX Heino,
tel. 392712

8. Tentoonstellingen

Contactpersoon: M.J.M. Bisschop,
Grote Bisschop 23, 8141 WK Heino,
tel. 392499

Tijdschrift 'Omheining'

Redactie-adres:

Canadastraat 6, 8141 AC Heino
tel. 0572-394562

Redactie

D.A. Weulink-Jansen, Korenbloem 1
8141 DG Heino, tel. 391698, *eindredactie*

J.K. Pruijm-Reinders, Acacia 25
8141 TL Heino, tel. 391986

M.H. Stavorus, De Haarstraat 25,
8141 EW Heino, tel. 392586

H.J. Wessels, De Horst 18,
8141 BA Heino, tel. 393495

A. van de Wetering, De Haarstraat 33,
8141 EW Heino, tel. 392330, *vormgeving*

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde 'Omheining'.

Druk: Van Asselt, Lemelerveld

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino
27e jaargang - nummer 3 - september 2007

INHOUDSOPGAVE

- blz. 50 Van de redactie
- blz. 51 Van ruilverkaveling tot landinrichting - H.J.A. Overkamp
- blz. 59 Uit de school geklapt (27) - J.K. Pruim-Reinders
- blz. 60 Sprekende foto's (69) - J.K. Pruim-Reinders
- blz. 62 Wild vieultie - H. van der Veen sr.
- blz. 63 Het verhaal achter de dingen (19) - J. Seine
- blz. 64 Wie is wie? - Wie was wie? - M.H. Stavorus
- blz. 66 Al weer 20 jaar geleden - H. Wessels
- blz. 71 Van de bestuurstafel
-

Van de redactie

Genietend van de spaarzame zomerse dagen zijn we er toch weer in geslaagd voor u een interessant nummer samen te stellen.

Enkele vaste rubrieken hebben we moeten laten vallen i.v.m. een boeiend verhaal over de ruilverkaveling/landinrichting geschreven door Herman Overkamp. Zij, die regelmatig de gebieden rond Heino op de fiets of anderszins verkennen, zal het opvallen dat er o.a. weilanden en akkerbouwgebieden zijn teruggegeven aan de natuur. Hoe dat alles in zijn werk ging kunt u in dit verhaal lezen.

Ondanks dat het voorjaar nog ver weg is, meenden we u een lief gedicht over een viooltje, geschreven door H. v.d. Veen sr., niet te moeten onthouden.

Hoe de vereniging in het bezit is gekomen van een origineel kruidenierswinkeltje vertelt Jannes Seine.

Henk Wessels dook weer in de archieven voor de rubriek 'Al weer 20 jaar geleden' en Jennie Pruim heeft de geschiedenis van Antonia Huisman uitgezocht, wat een pittige kluit was.

We hopen u met dit nummer veel leesplezier te bezorgen.

Namens de redactie
Dieni Weulink

De kopij voor het decembernummer verwachten we voor 1 november.

Met dank aan de correctoren:

J. Melenhorst, G. Nijland, J. Peters, J. Tijhuis en N. Elsinga.

Van ruilverkaveling tot landinrichting

Een zaak van lange adem

Eind 2007 of in 2008 zullen de drie landinrichtingen/ruilverkavelingen in het landelijk gebied rond Heino worden afgerond.

De financiële afrekeningen zijn dan door alle betrokkenen geregeld. Dit betekent voor velen het betalen, 26 jaar lang, van de ruilverkavelingrente.

Het doel van de ruilverkavelingen uit de ruilverkavelingwet 1954, dus zo'n 50 jaar geleden, was om door het ruilen van landbouwgronden het aantal percelen per bedrijf terug te brengen. Deze konden dan dichterbij de boerderij gesitueerd en vergroot worden.

De afwatering en het grondprofiel konden worden verbeterd.

Betere toegangswegen waren mogelijk. Door verdergaande mechanisatie en schaalvergroting waren verbeteringen noodzakelijk. Er waren per bedrijf vaak vele kleine, moeilijk te bewerken, percelen. Soms ver verwijderd van de boerderij.

Na ongeveer 1985 werden andere doelstellingen toegevoegd, zoals de verbetering van de natuur, stimulering van de recreatie en de algemene verbetering van het functioneren van de plattelandsamenleving mede gericht op de verkeersveiligheid. De naam werd toen veranderd in landinrichting.

Zo rond 1995 werd ook de waterberging bij de afvoerleidingen, in combinatie met nieuwe natuur, toegevoegd. De ruilverkaveling/landinrichting moest met meerderheid van stemmen aangenomen worden. Een nadeel van alles was, dat het erg lang duurde voor alles was afgerond, zo'n 20 tot 25 jaar. Dit is een reden om geen nieuwe landinrichtingen meer uit te voeren. Nu zijn het in hoofdzaak projecten van "planmatige kavelruil". Hier gaat het om vrijwillige kavelruil gecombineerd met realisatie van natuur-, water-, recreatiedoelen. Het zijn eenvoudige en kortere procedures, z.g. modules van maximaal 4 jaar zoals die thans in het gebied Dalmsholte worden uitgevoerd.

Vroegere kavelruil

Als u denkt dat deze verkavelingen de eerste zijn geweest, dan hebt u het mis. Tussen 1825 en 1850 zijn de gemeenschappelijke markegronden verdeeld, verkaveld en voor een groot deel ontgonnen. Er zijn toen nieuwe wegen aangelegd en nieuwe boerderijen gebouwd. In de marke Heino is deze verdeling rond 1825 geschied. Een restant is verdeeld omstreeks 1833. Dit is deels door loting gebeurd. Hierna zijn percelen soms weer onderling geruild.

In de marke Raalterwoold heeft de verdeling tegen 1840 plaatsgevonden met gelijktijdige aanleg van nieuwe (zand)wegen en sloten. In de marke Lenthe (noordelijk deel van Heino) was in 1832 het grootste deel van de markegrond verdeeld. De verdeling van de gronden in de marken Wechterholt, Herxen, Wijthmen, Herfte en Emmen (Dalfsen) zal ook tussen 1820 en 1850 geschied zijn. De marke Dalmsholte moest in 1832 nog geheel verdeeld en ontgonnen worden. Het Koninklijk Besluit van het verdelingsplan van de Marke Dalmsholte dateert van 21 maart 1843. In 1850 werd begonnen met het graven (met de schop) van het Overijssels kanaal. Dit ging dwars door het pas ontgonnen gebied. Ten noorden van het kanaal was men nog volop met de ontginning bezig. Reeds voor de verdeling van de markegronden hebben veel landeigenaren - die meerdere boerderijen beheerden - deze gronden onder hun pachters nogal eens herverdeeld.

Voorbereidingen voor ruilverkavelingen

Voor na de 2e wereldoorlog zagen de landbouworganisaties dat de verkaveling van vele landbouwbedrijven slecht was. Dit was de reden om wettelijke ruilverkavelingen aan te vragen. Gemeentebesturen dienden eveneens verzoeken in. De eerste aanvragen voor verkavelingen rond Heino zijn ingediend in 1956 en 1957 en soms herhaald tot 1979, met een aanvulling in 1986. Het heeft jaren ge-

*Vorbereidingscommissie Raarhoek-Veldhoek.
Links: voorzitter A.W.P. van den Berg, rechts: notaris Kappert.*

duurd, voordat men na goedkeuring door Gedeputeerde Staten van Overijssel, is overgegaan tot instelling van voorbereidingscommissies. Voor Marshoek-Hoonhorst is dit geschied op 17 april 1980 met als voorzitter L. Elfers. Voor Salland-West op 28 januari 1981 met als voorzitter de heer Polderman (latere voorzitter L.G. Hinnen) en voor Raarhoek-Veldhoek op 17 maart 1987 met voorzitter A.W.P. van den Berg.

Salland-West omvat globaal het gebied westelijk van Heino, gelegen tussen de Molenweg, Nieuwe Wetering, Nieuwe Raalter Wetering en de IJssel tot Harculo.

Totaal ± 4200 ha.

Marshoek-Hoonhorst omvat het gebied ten noorden van het Overijssels kanaal tot tegen Wijthmen, Berkum, de rivier de Vecht, de landgoederen Den Berg en Aalshorst en een stukje Dalmsholte. Totaal ± 3600 ha.

Raarhoek-Veldhoek omvat het gebied ten

noordoosten van Heino tot het Overijssels Kanaal, tot Raalte en begrensd door 't Reelaer. Totaal ± 3000 ha.

Voor de 3 landinrichtingen werd het kantoor gehuurd van de voormalige drukkerij Sono aan de Weerd 4 te Heino. Vooral als bezoekadres voor de betrokkenen. Van hieruit werden aanvankelijk veel werkzaamheden geregeld. Men moest nu eerst beginnen met een plan op te stellen, dat door de meerderheid van de grondeigenaren gesteund kon worden. Dit vergde nogal wat onderzoekwerk en daardoor tijd.

Er werden uitgangspunten opgesteld, vervolgens schetsontwerpen, voorontwerpplannen en ontwerpplannen met begrotingen gemaakt. De begrotingen omvatten aanzienlijke bedragen. Voor Salland-West 17 miljoen gulden, voor Marshoek-Hoonhorst 22 miljoen gulden en Raarhoek-Veldhoek 14 miljoen gulden. Totaal 53 miljoen gulden. Vervolgens

Voor de 3 landinrichtingen werd het kantoor gehuurd van de voormalige drukkerij Sono aan de Weerd 4 te Heino.

konden alle grondeigenaren hierover stemmen. Niet iedereen was hiermee altijd gelukkig. Het was altijd spannend of er een meerderheid voor was. Zo was een ruilverkaveling rond Boetele-Raalte in het verleden afgestemd. Het bleek mee te vallen. Op 31 januari 1990 werd Marshoek-Hoonhorst aangenomen met 64% voorstemmers. Salland-West was op 5 februari 1992 met 61% voor en Raarhoek-Veldhoek was op 7 december 1994 aan de beurt. Hier was 75% voor.

De verkavelingwerkzaamheden

Na elke stemming konden de werkzaamheden in het desbetreffende gebied beginnen. Er werd gestart met de infrastructurele werken. Enkele nieuwe wegen werden aangelegd, zoals de parallelweg (Lierderholthuisweg) langs de spoorlijn door het Lierderbroek. Wegverhardingen werden verbeterd.

Sloten werden gegraven voor de waterafvoer en -aanvoer. Dit laatste was het belangrijkste. Veel fietspaden werden aangelegd, nieuw natuurgebied werd ingericht en veel bomen en struiken geplant. In een later stadium werden waterbergingen langs sloten gemaakt

voor de opvang van water in natte perioden. Voor al deze werken en voor boerderijverplaatsingen werden gronden opgekocht. Hiervoor werden later eigenaren in grondoppervlakte gekort met 1% tot 2,2% (gepland). Uiteindelijk is dit meestal lager uitgevallen. Het gebied Marshoek-Hoonhorst heeft in het begin nogal wat vertraging opgelopen. Het was onduidelijk of er rekening moest worden gehouden met een nieuwe rijksweg dwars door de Marshoek bij Wijthmen. Deze weg bleek er niet te komen.

Naast het creëren van nieuwe natuur blijft de aanleg van de vele fietspaden het meest zichtbare van de landinrichtingen. Langs enkele verkeerswegen zijn, mede voor recreatief gebruik, fietspaden aangelegd. Er is een fietspad van ruim 7 kilometer gekomen tussen Heino en Lemelerveld.

Ook kwam er één langs de Kolkweg buiten Laag Zuthem en eentje langs een deel van de Zwarteweg bij Hoonhorst. De recreatieve fietspaden (± 27 km) vormen het grootste deel van de aangelegde paden.

(Zie hiervoor de fietspadenlijst op blz. 56).

*Raarhoek-Veldhoek.
Een Amerikaanse linde bij Aver Heino.*

Waterbeheersing en nieuwe natuur

Het belangrijkste werk dat voor de watertoevoer in droge tijden werd uitgevoerd, was de nieuwe waterleiding vanaf de Strenkhaar langs de Twentseweg naar de Kolkwetering. Er is eveneens een watertoevoerleiding gegraven vanaf de Vecht bij Dalfsen. Voornamelijk voor de waterafvoer is er een aantal sloten gegraven (*zie hiervoor de aparte lijst op blz. 57*). Er werden vele nieuwe stuwen gemaakt en een aantal gemalen geplaatst in de nieuwe en bestaande sloten om het water beter op peil te houden.

Door afgraving van gronden naast en in de omgeving van waterlopen werden waterbergingen gerealiseerd. Hierdoor hoeven de waterlopen minder water af te voeren. Dit werd gecombineerd met nieuwe natuur die daarvoor ontstaat. Nieuwe natuur werd eveneens aangelegd door bosinplanting, onder andere bij de landgoederen en het dorpsbos bij Heino. (*Zie de lijst van nieuwe natuur, waterberging en sloten op blz. 57*).

Bij verschillende bewoners zijn erfbosjes en kikkerpoelen aangelegd. Ook hagen en fruitbomen werden geplant. Langs verschillende wegen werden bomen aangeplant die voor een deel niet aangeslagen zijn.

In enkele weteringen werden kano-overstapplaatsen en voor vissers visstoepen aangelegd. Ook zijn enkele wandelpaden aangelegd onder andere in Laag Zuthem.

Millenniumbomen

Vanwege de landelijke terugloop van de hoeveelheid alleenstaande bomen is op initiatief van de Dienst Landelijk Gebied in Overijssel in alle nog lopende verkavelingen in Nederland na het jaar 2000 een z.g. millenniumboom geplant. In januari 2002 werd er een Amberboom geplant naast de Kolkweg, net buiten Laag Zuthem. Op 5 maart 2003 werd een witte paardenkastanje geplant aan de Marshoekersteeg, in de buurtschap Emmen en op 24 november 2001 een Amerikaanse linde bij Aver Heino.

Boerderijverplaatsingen

Om een betere verkaveling mogelijk te maken is een aantal boerderijen verplaatst. Een aantal families is vertrokken naar andere gebieden, waardoor de grond van die boerderijen verdeeld kon worden.

Een aantal boeren heeft het bedrijf beëindigd en met bemiddeling van de landinrichtingscommissie verkocht aan boeren die elders om planologische redenen (stadsuitbreiding, wegen enz.) moesten vertrekken. Het aantal nieuwe boerderijen dat om deze redenen is gebouwd, is 5 in Salland-West, 3 in Marshoek-Hoonhorst en 1 in Raarhoek-Veldhoek.

(*Zie lijst van in- en uitgeplaatste boerderijen op blz. 57*).

Opnieuw verdelen van gronden

Een hele klus was het vaststellen van de lijst van eigenaars en de waardebepaling van de eigendommen door de schatters. Daarna kwam nog het moeilijkste, het opnieuw verdelen van de percelen. Er moest zoveel mogelijk met de wensen van de eigenaren rekening worden gehouden zoals die op de wenszittin-

Het gebied Salland-West. Amberboom bij Laag Zutthem.

gen werden ingediend. Veel werk is in de gehele periode van de verkaveling verzet door de mensen van de Dienst Landelijk Gebied uit Zwolle en door het Kadaster. Nadat de wettelijke procedures doorlopen waren, konden de plannen van toedeling in één akte passeren. De procedures gingen niet altijd even vlot, omdat niet iedereen het met zijn of haar toewijzing eens was. Met name een toewijzing aan de Hagenweg heeft nogal wat publiciteit gekregen. De aktes van toedeling konden passeren voor: Marshoek-Hoonhorst op 3 december 2004, voor Raarhoek-Veldhoek op 25 november 2005 en voor Salland-West op 9 juni 2006.

Na de toedeling van de gronden is begonnen met de z.g. kavelaanvaardingswerken. De eigenaren moesten deze zelf uitvoeren of laten uitvoeren met een financiële vergoeding van de landinrichting. Een deel van de werken was al met de grotere infrastructurele werken tot stand gekomen. Nieuwe sloten werden gegraven, andere gedempt. Gronden werden verbeterd, houtwallen en bomen die in de weg

stonden werden opgeruimd. Er moest wel gezorgd worden voor vervangende beplanting. Ten noordoosten van Heino tussen de Dalfserweg en de Oude Dalfserweg is helaas het noord-zuid gerichte oude ontginningspatroon, gekenmerkt door een restant van de elzenbeplanting, verloren gegaan, terwijl de geplande strook struweelbeplanting langs de Rondweg niet werd aangelegd.

De landinrichtingen zelf moesten alleen nog de laatste werkzaamheden verrichten die voor de toedeling niet uitgevoerd konden worden, zoals enkele kavelwegen en de natuurterreinen.

Een neveneffect van de toedeling is geweest, dat de gemeente Zwolle van de verbeterde grotere kavels per bedrijf, gebruik heeft gemaakt om, via een projectontwikkelaar, 4 bedrijven in Herfte en Wijthmen op te kopen voor toekomstige stadsuitbreiding. De provincie Overijssel heeft aan het eind van het verkavelingsproces een z.g. Robuuste Verbindingszone (R.V.Z.) begrensd. Deze geplande natuurverbindingzone van minimaal 1 km

breed loopt van de IJssel naar het Vechtdal door het Lierderbroek. Dit had geen gevolgen meer voor de grondverdeling maar wel voor de werkzaamheden van de landinrichtingsmedewerkers. In de laatste fase van de verkaveling was men ook druk met het opmaken van de lijsten van de geldelijke regelingen. Het grootste deel van de kosten is door de overheid: rijk, gemeente, waterschap en direct betrokkenen betaald. Een kleiner deel is omgeslagen over alle belanghebbenden, al naar gelang het voordeel dat men gehad heeft. Dit was bijvoorbeeld in de Raarhoek-Veldhoek totaal € 700.000,-, gemiddeld € 277 per ha naar keuze te betalen in één keer of 6% per jaar over 26 jaar.

Het zal duidelijk zijn dat niet iedereen met het berekende voordeel kon instemmen. De landinrichtingen zijn pas af te sluiten als de definitieve lijsten van geldelijke regelingen zijn vastgesteld eind 2007 of in 2008.

Wat leverde het op?

Deze landinrichtingen hebben in de buitengebieden rond Heino, Lierderholthuis, Laag Zuthem, Herxen, Windesheim, Wijthmen, Hoonhorst en in de Raarhoek vele verbeteringen gebracht. De verkeersveiligheid is verbeterd, vooral voor de fietsers. Natuurwaarden zijn verbeterd en er zijn meer mogelijkheden voor recreatie geschapen.

In vroegere ruilverkavelingen heeft de natuur veel geleden. Vele beplantingen zijn destijds gerooid terwijl zulke gebieden soms net eenvormige polders waren geworden met grote rechthoekige kavels en sloten. De ingreep in het landschap is hier niet zo ingrijpend geweest omdat wat verloren is gegaan voor een deel is gecompenseerd. Er is veel nieuw natuurgebied gemaakt.

De belangrijkste verbetering is wel de verkaveling van de landbouwbedrijven, minder kavels per bedrijf, dicht bij huis en het ontstaan van enkele nieuwe bedrijven. Toch gaat de schaalvergroting in de landbouw door. Er zijn steeds meer dieren en een groter oppervlak per bedrijf is nodig om rendabel te kunnen werken. Ook de machines worden steeds groter. Hoewel de aanspraken van de

stedenbouw, verkeerswegen en natuurterreinen op landbouwgrond toenemen, zijn door deze aanpassingen in de verkaveling wel meer toekomstmogelijkheden geschapen.

H.J.A. Overkamp

Bronnen en literatuur:

- Ontwerpplannen van de drie landinrichtingen Ministerie van Landbouw.
  - Informatiebrieven van de landinrichtingscommissies.
  - Historische Kring Dalfsen veldnamenonderzoek 1997 H.Overkamp.
  - Markeboek Raalterwoold G. Hannink Raalte 1992.
  - Drs. A. Smulders, Geschiedenis van de Overijsselse kanalen Rijkswaterstaat nr.50
  - Archief Omheining
- Met dank aan Wouter Langendijk van de D.L.G. te Zwolle, de fam. Bruggeman en Rosendaal en de heren S. van der Graaf en H. Mensink.

Landinrichtingen rond Heino

Fietspadenlijst

Fietspaden met een verkeersfunctie: een fietspad tussen Heino en Lemelerveld, ruim 7 km, een fietspad langs de Kolkweg buiten Laag Zuthem ± 1 km en een fietspad langs een gedeelte van de Zwarteweg bij Hoonhorst. Totaal ± 8,5 km.

Recreatieve fietspaden: langs de Colckhof, door het Lierderbroek, langs de Soestwetering en aansluitend richting Windesheim, over de dijk bij Herxen en bij Harculo, rond de polder Sekdoorn langs de Soestwetering en het Overijssels Kanaal, tussen de Ganzepan en de Bolderbrug, tussen de Tibbensteeg en de Marsweg, door de weilanden bij Soeslo, tussen de Herfterweg en de Kuyterhuislaan, door de Westerallee bij Vechterweerd, over de Papenallee, van de Emmerweg naar de Oude Vechtsteeg, langs de Klapvoortsweg aansluitend langs de Mataram naar de Mataramweg, langs het Overijssels Kanaal tussen Krieghuusweg en Hogebroeksweg, tussen Overijssels Kanaal en Raarhoeksweg, van de Knapenveldsweg door het Lage Broek naar de Hogebroeksweg, langs de Twentseweg tussen Berkendijk en Lemelerveldseweg en tussen deze 2 wegen achter Aver Heino. Totaal ± 27 km.

Het gebied Marshoek-Hoonhorst. Fietspad Ganzepan-Bolderbrug.

Landinrichtingen rond Heino

Lijst van in- en uitgeplaatste boerderijen

De volgende families met boerderij zijn verplaatst: De fam. Bruggeman Zuthemerweg Laag Zuthem is naar de Gravenweg gegaan. De fam. Dijk moest voor de woningbouw te Laag Zuthem wijken en heeft nieuw gebouwd aan de Kolkweg. De fam. Strijveen is van de Heerenbrinksweg naar de Gravenweg gegaan. Naar andere gebieden zijn gegaan: de fam. Groot Beumer (Kleinjansweg) naar Kerkenveld, de familie Aalbers naar Friesland en de families Laarman, Pierik, Beltman, Kijk in de Vegte en Broeks uit het gebied Marshoek-Hoonhorst. Hierdoor kwam veel grond vrij. Er vestigden zich - z.g. inplaatsters - door een bedrijf op te kopen. Dit waren de fam. Hekkert aan de Haarweg, 2 families v.d. Berg aan de Zuthemerweg en de fam. Diepman, v.d. Beek en Kei in het gebied Marshoek-Hoonhorst.

Landinrichtingen rond Heino

Lijst van nieuwe natuur, waterbergingen en sloten

Door de landinrichtingen is waterberging in combinatie met nieuwe natuur aangelegd, zonder volledig te zijn, op de volgende plaatsen:

In het Lierderbroek is een strook ontgraven. Ditzelfde geschiedde in de Molenpolder, de polder bij Windesheim, bij de Kolkweg buiten Laag Zuthem, in Sekdoorn naast de Soestwetering, bij Soeslo, langs de Emmertochtsloot bij Hoonhorst, bij de Koepelallee richting Vechterweerd, bij de omlegging van de Hogebroekswaterleiding door 't Hag langs de Oosterbroekswaterleiding, langs de Raalterwetering door het Knapenveld naar het Lage Broek (Raalterwoold).

Nieuwe natuur werd aangelegd in de uiterwaarden langs de IJssel en de Vecht, in de landgoederen Windesheim, de Colckhof, Den

Het gebied Raarhoek-Veldhoek. Boerderij van de fam. Hekkert, Haarweg te Heino.

Alerdinc II, de Gunne, Soeslo en de Horte, in het Windesheimerbroek (die aanleg wordt nog vergroot), bij de spoorlijn bij de Colckhof, bij Selhorst-Herfte, bij de spoorlijn bij Emmen (Dalfsen) langs het Overijssels kanaal, westelijk van de Lageweg naar de Kluinhaar, in het Hoge Broek, in het Lage Broek (Raalterwoold), langs de Twentseweg bij 't Klooster en een z.g. dorpsbos bij Heino.

Nieuwe watertoevoersloten zijn gegraven vanaf de Strenkhaar langs de Twentseweg

naar de Kolkwetering en vanaf de Vecht bij Dalfsen naar de Emmertochtsloot. Verschillende, meest wat kortere ontwateringsloten, zijn gegraven - zonder volledig te zijn - in het Wechterholt west van de Nieuwe Wetering, in het Grote Hagengebied, in het gebied Emmen-Dalfsen, bij de Berkendijk en in de polders Sekdoorn, Lierderbroek en Molenpolder (kavelsloten zijn niet meegerekend).

1846

In juli 1846 telt Heino 1746 zielen, uitmakende 333 huisgezinnen wonende in 312 huizen.

De bevolking woont voor het grootste gedeelte op de zandgrond. Het gedeelte der gemeente waar de klei en mengelgrond gevonden wordt is laag, staat des winters en bij regenachtige zomers voor een groot gedeelte onder water of is drassig en strekt bijna uitsluitend om afgemaaid te worden en hooi te winnen. Het is door des zelfs lage ligging niet geschikt om te worden geploegd en met akkervruchten te worden beteeld, noch mede om te worden bemest en daardoor ook als grasgrond tot hoger vruchtbaarheid te worden gebracht, terwijl de toestand dier streek is onveranderd en dezelfde als op het ogenblik toen het voorgeslacht dezelve aan de oorspronkelijke natuurstaat onttrok en het land met sloten en afwatering doorsneed. De hogere of zandstreken der gemeente hebben gaande weg ene merkwaardige herschepping ondergaan. Naar mate van de ontwikkeling van de landbouw en de toeneming van de bevolking zijn de oorspronkelijke heidegronden in vruchtdragende stukken veranderd. Hoe sterk deze aanwas in vroegere tijdperken is geweest laat zich niet bepalen, doch vanaf het jaar 1832 tot 1846 heeft die herschepping van heide in vruchtdragende grond bedragen 146 bunder op een totaal van 447 bunder, 28 roeden, 16 ellen welke in 1832 nog heide waren.

Verslag opgemaakt door de burgemeester van Heino, G.J.G. de Vidal de Saint Germain, in juli 1846 (gemeente-archief Heino ingekomen en uitgaande stukken).

Uit de school geklapt (27)

Mevrouw D. van Munster, Kloostermanshof 19, reageerde op de klassefoto van de School met den Bijbel in Laag Zuthem, geplaatst in het maartnummer van 'Omheining'.

Zij wist alle namen van de gefotografeerde kinderen te vertellen.

In de eerste rij vooraan op de foto: links Fenna v.d. Scheer en rechts Maaïke Drok. Daarachter Janna Zomerdijk. Vervolgens de jongens: links Gerrit v.d. Linde en rechts Gerard Ruitenberg. Helemaal achteraan Hein Graveman.

In de tweede rij van voor naar achter: Klaas? Muller, links Gerrit Ruitenberg en rechts Aalt v.d. Vegte. Dan de meisjes: links Julia v.d. Scheer en rechts Mien van Munster. Daarachter links Rikie van Dam en rechts Hendrikje Pruim. Daarachter links Joukje Visser en rechts Riek Boerdam. Tot slot de twee jongens: links Gerrit Koopman en rechts Elbert van Millingen.

In de derde rij van voor naar achter: links Hendrik Kooijker en rechts Herman Meijer. Daarachter Willie van Dam. Tot slot links Jan? Muller en rechts Helms v.d. Vegte.

De onderwijzer is de heer De Vente.

Inmiddels zijn alle schoolfoto's uit ons archief, waarvan de namen van de leerlingen niet bekend waren, geplaatst. Toch zullen er misschien nog klassefoto's in uw bezit zijn of aanwezig bij anderen die in ons archief ontbreken. Onze vraag is om deze foto's te mogen lenen voor het maken van een kopie, zodat u zelf de foto kunt behouden.

Werkgroep documentatie.

Manna Stavorinus, de Haarstraat 25, 8141 EW Heino, telefoon 0572-392586.

Jennie Pruim, Acacia 25, 8141 TL Heino, telefoon 0572-391986.

Sprekende foto's (69)

Antonia Huisman werd op 23 juli 1883 aan de Rozendaalseweg in Heino geboren, als dochter van Jan Huisman en Geertje van Gerner. Zij was de oudste uit een gezin van zeven kinderen. Haar vader was landbouwer. Vanaf 1 november 1910 tot aan haar huwelijk was zij dienstbode bij dokter C.C. van der Flier, die zijn praktijk aan huis had, aan de Van der Capellenweg. Zijn opvolger was dokter Doyer. Antonia trouwde op 14 juni 1917 met Gerrit Vorrink, koperslager van beroep. Hij had samen met zijn broer Hein en zijn zuster Leida een waterfittersbedrijf aan de Dorpsstraat 71 in Heino. Het echtpaar woonde aan de Zwolseweg op nummer 3. Uit hun huwelijk werden geen kinderen geboren.

Antonia overleed te Heino op 10 april 1966, haar man Gerrit op 10 januari 1975 te Zwolle.

Wie waren haar broers en zusters:

- Lammert Jan, geboren Heino 11 mei 1885, gehuwd Raalte 27 november 1920 met Hendrika Middag.
- Hendrik, geboren Heino 4 oktober 1887 werd maar vijf maanden oud. Hij overleed te Heino op 20 maart 1888.
- Hendrika, geboren Heino 14 januari 1890, gehuwd Heino 12 februari 1920 met Gerrit van Olst. Zij woonden op 'Terra Nova', Stationsweg 23.
- Johannes, geboren Heino 3 november 1895, gehuwd Heino 30 september 1920 met Hendrika Johanna Slendebroek. Zij woonden Bornweg 1.
- Gerritdina Hendrika, geboren Heino 9 september 1898, gehuwd Heino 18 november 1920 met Harmen Logt.
- Gerrit Jan, geboren Heino 28 juli 1904, gehuwd Raalte 25 april 1931 met Gerritje Hoekerswever. Zij woonden Bornweg 4.

Gerrit Jan werd aan de Bornweg 4 geboren, de andere kinderen aan de Rozendaalseweg.

Inmiddels is het al weer ruim een jaar geleden, dat ik Derk van de Klippe in de vereni-

Antonia Huisman (1883-1966).

gingsruimte aantrof. Hij was druk bezig met het maken van aantekeningen. Op mijn vraag waar hij mee bezig was, antwoordde hij, dat hij zocht naar de persoon Lucas Huisman die in de 19e eeuw klepperwachter ofwel nachtroeper in Heino was geweest. Ik kon mij nog herinneren, dat Henk van der Veen een kerstverhaal over hem had geschreven in het decembernummer 1982 van 'Omheining'. Over de vader van Lucas, veldwachter Gerrit Huisman, schreef Henk van der Veen ook een artikel. Dat was in het maartnummer van 1989. Zowel Derk van de Klippe als Henk van der Veen leven niet meer, dus ik kan hen niet meer vragen waarom Lucas Huisman zo tot hun verbeelding sprak. Ook nieuwsgierig geworden, vroeg ik mij af of Lucas Huisman familie kon zijn van bovengenoemde Antonia. Het werd een heel speurwerk.

Te beginnen met de oudste vermelding:

Ene Lucas Herms werd gedoopt te Windesheim in de gereformeerde gemeente op 12 januari 1755 als zoon van Harmen Klaassen en Harmina Lucassen.

Op 18 augustus 1811 werd bij keizerlijk decreet bepaald, dat iedereen behalve een voornaam ook een vaste familienaam diende aan te nemen, of, wanneer men die al ge-

bruikte, te laten registreren. Zodoende nam Lucas Herms in 1812 voor zichzelf en zijn kinderen, te Wijhe, de naam van Huisman aan. Hij woonde in Marle aan de overkant van de IJssel, dat nog steeds tot de gemeente Olst-Wijhe behoort. Zijn kinderen werden gedoopt te Vorchten in de gemeente Heerde. Deze Lucas (Herms) Huisman was de vader van Gerrit Huisman (1787-1872), de veldwachter van Heino, en de grootvader van Lucas Huisman (1811-1882), de klepperwachter. Zijdelings familie van Antonia Huisman, want zij stamt af van een broer van veldwachter Gerrit Huisman en wel van Hermannus.

Hermannus Huisman was getrouwd met Gergige van Ittersum. Zij woonden in de wijk Lenthe, gemeente Heino. Het gezin telde negen kinderen. Hun zoon Hendrik, de zevende in de rij, was de grootvader van Antonia.

Een familie-overzicht:

Hermannus Huisman.

Gedoopt: Vorchten, gemeente Heerde
20 februari 1785.

Overleden: Raalte 19 februari 1863.

Zoon van: Lucas Herms en Berendina Willems.

Beroep: landbouwer.

Godsdienst: Ned. Herv.

Adres: Heino, wijk Lenthe.

Huwelijk: Windesheim, kerkelijk Ned. Herv.

31 maart 1810 met Gergige Klaasen van Ittersum, geboren Zwollerkerspel 21 mei 1784, overleden Raalte 10 mei 1859.

Dochter van Klaas Gerrits en Willemine, bouwlieden te Zwolle.

Kinderen:

1. **Berend**, geboren Zwollerkerspel, Zuthem 8 september 1811, overleden Heino 18 september 1852, gehuwd Heino 5 december 1835 met Willemina Slotman.
2. **Willemina**, geboren Zwollerkerspel, Zuthem 15 december 1812, overleden Heino 21 april 1829, oud 17 jaar.
3. **Klasina**, geboren Zwollerkerspel, Zuthem 20 augustus 1814, 1e gehuwd Heino

20 april 1838 met Gerrit Jan Hoekerswever, 2e gehuwd Raalte 24 februari 1853 met Gerrit Jan Schotman.

4. **Liesjen**, geboren Zwollerkerspel, Zuthem 2 mei 1816, overleden Zwollerkerspel 26 april 1859, gehuwd Zwollerkerspel 21 september 1837 met Hendrik Gerrit Harms.
5. **Gerrit Willem**, geboren Zwollerkerspel, Zuthem 5 september 1819, overleden Heino 29 april 1898, 1e gehuwd Zwollerkerspel 17 februari 1853 met Willemina Gerridina Kampjes, 2e gehuwd Zwollerkerspel 28 april 1859 met Jansje Tobsvoort.
6. **Derk**, geboren Heino 15 november 1821, overleden Heino 28 mei 1827, oud 5½ jaar.
7. **Hendrik**, geboren Heino 6 februari 1824, overleden Heino 5 februari 1898, gehuwd Heino 25 januari 1851 met Teune Knobben.
8. **Jan**, geboren Heino 5 september 1825, gehuwd Wijhe 27 december 1855 met Willemina Traanman.
9. **Derkien**, geboren Heino 16 maart 1828, gehuwd Zwollerkerspel 2 februari 1856 met Gerrit Jan Jansen.

Zoon Hendrik die was getrouwd met Teune Knobben, van de boerderij 'De Knobbe', Veldhoekerweg 2 in Heino, vertrok na zijn huwelijk met zijn echtgenote naar Raalte. Daar werd hun zoon Jan geboren op 14 december 1857. Hij trouwde op 12 april 1883 met Geertje van Gerner. Zo zijn wij weer terug bij de ouders van Antonia Vorrink-Huisman.

J.K. Pruijm-Reinders

Geraadpleegde bronnen:

- Streekarchivariaat Noord-Veluwe: website van de gemeente Hattem.
- HCO Zwolle: doop- en trouwboek van Windesheim, geboorte-, huwelijks- en overlijdensakten van de gemeenten niet Heino zijnde.
- Vereniging voor Heemkunde 'Omheining': bevolkingsregisters en de geboorte-, huwelijks- en overlijdensakten van Heino.

Wild vieultie

't Stiet doar zo bats
en zo greuts
en zo bliej!
't Knipoogt zo niejlijk
noar oe en noa mie!
't Rekt doar zien hälsie
uut de ruugte omhoge
en höldt zo stèevaste
de zunne in 't oge...
'n Smeugel, det is het,
een klein dondertie!
Mär o, 'k bin zo blieje
de'k em noe al weer zie.
Tammee gruuit 't bärmgrös
em över de kop,
dan hef e al weer 'doane,
is zien fees al weer op...
Mär noe stiet 't zo dapper
en zo greuts
en zo bliej!
En zien fees is in 't veurjaar
ok veur oe
en veur mie.

Henk van der Veen sr.

Het verhaal achter de dingen (19)

Mocht u op maandagmorgen eens een bezoekje brengen aan onze verenigingsruimte in de Maelderieje, dan treft u daar een kruidenierswinkeltje aan.

Het verhaal dat hierbij hoort is geschreven door Jannes Seine.

De kruidenierswinkel van Jacob de Jager uit Balkbrug

Deze originele oude kruidenierswinkel is van omstreeks 1890 en stond aan Sluis 5 in Balkbrug. In 1934 trouwde Jacob de Jager met Gezina Klinge en samen huurden ze de winkel en de bakkerij. Twee jaar later kochten ze de winkel voor f 3000,-. In 1939 werd de zaak verbouwd. Deze verbouwing kostte f 55,83. Het uurloon was in die dagen f 0,50. Schilder Van de Bos bracht f 103,57 in rekening voor glas-in-lood en dergelijke.

Het brood werd met de bakfiets rondgebracht en in de winter, als er veel sneeuw lag, werd er gebruik gemaakt van de arrenslee.

Jacob en Gezina kregen drie kinderen, eerst een dochter en daarna twee zonen. Toen de jongens oud genoeg waren hielpen zij in de zaak, maar geen van beiden wilde de zaak overnemen. Vader De Jager stopte in 1970 met venten en in 1972 werd de winkel gesloten. Janny, de dochter, was inmiddels ge-

trouwd met Jannes Seine. Zij verhuisden in 1962 naar Heino. In 1982 overleed Jacob de Jager en in 1987 werd de woning verkocht en kwam Gezina de Jager in de Vloedgraven in Heino.

Bij de verkoop werd de oude winkel gespaard. Deze werd eerst in een loogbad schoongemaakt en kwam in de garage van Seine Wonen te staan. Toen Jannes Seine in het bestuur van de heemkundevereniging 'Omheining' kwam, kwam de winkel ter sprake en Jan Hageman ging met Jannes mee om de winkel te bekijken. Hij vond het wel iets voor de vereniging en samen met nog enkele andere leden van de vereniging is de winkel in de werkruimte in zijn oude glorie hersteld. De oude koekblikken, de koffiemolen en zelfs het oude winkelbankje waarop men in de oorlog zijn of haar beurt afwachtte, zijn te bewonderen. In die tijd duurde het lang voor men aan de beurt was, want alles moest worden afgewogen, de bonnen werden afgeknipt en er werd betaald.

We zijn blij dat deze authentieke kruidenierswinkel in de Maelderieje een plaats heeft gevonden, zodat men kan zien hoe het vroeger was.

Jannes Seine

Wie is wie?

Een foto van kapelaan Jacobs en een aantal jongens op de fiets.
Wie herkent de jongens?
Waar en wanneer is deze foto gemaakt?

We hopen weer op uw reacties.

M.H. Stavorinus, De Haarstraat 25, 8141 EW Heino, tel. 0572-392586.

Wie was wie?

Op de foto, geplaatst in het maartnummer, zijn de volgende reacties binnen gekomen:

Bovenste rij van links naar rechts:

1. Han Hogeboom, 2. Jan Roelofs, 3. Albert Bosch, 4. Dick Stegeman, 5. Flip Teunissen,
6. Egbert Bomhof, 7. Dinie Eilander, 8. Gerrit Horstman, 9. Rinus Boertjes, 10. Willy Roelofs,
11. Bennie Jalink, 12. Henk v.d. Veen, 13. Gerrit Grotenhuis, 14. Herman Katerstede,
15. Berend v.d. Kolk, 16. Joop Jonkman, 17. Anton Snel, 18. Herman Pothof.

Middelste rij van links naar rechts:

1. Gé Valk, 2. Marie Bosch-Kutterik, 3. Gerrie van Keulen,
4. Willemien Katerstede-Hoornenborg, 5. Lien Bosman, 6. Hannie Jacobs, 7. Jannie v. Dijk,
8. Jannie Jonkman, 9. Alie Reuver, 10. Dinie Roebertsen.

Voorste rij van links naar rechts:

1. Betsie Klompjan, 2. Willy v.d. Vegt, 3. Riet Kolk, 4. Riet Eijkenaar, 5. Narda de Nekker,
6. Rina Laanbroek, 7. Minie Roeke, 8. Jennie Seine.

De foto is gemaakt op 7 april 1968.

Onze hartelijk dank aan Gerrit v.d. Kolk, Willy v.d. Vegt en Betsie Ramerman-Klompjan voor hun reactie.

Dan nog een reactie op de schoolfoto in het maartnummer. Op de voorste rij nummer 5 is niet Lida Doyer maar Roelie de Jong en bij nummer 9 staat onbekend. Henk Dijkslag meende Alie Mattemaker te herkennen. Roelie de Jong en Henk Dijkslag, dank voor jullie reactie.

Alweer 20 jaar geleden

Op de Openbare Basisschool 'De Springplank' werd in 1987 de musical 'Retourtje Xenos' opgevoerd.

1987

Vier jonge of toekomstige boerinnen hebben het initiatief genomen tot de oprichting van een Boerinnenwerkgroep, voor vrouwen tussen 16 en 35 jaar die nog aan het begin staan van een loopbaan in het agrarisch bedrijf. Het doel is om de kennis over de agrarische actuele problemen zo veel mogelijk bij te schaven, om vervolgens de boerin over de drempel te trekken om tijdens vergaderingen op zijn minst aanwezig te zijn. Als-het-efte-kan moeten de boerinnen (in spé) dan ook nog echt mee gaan praten. Ondanks de oprichting van de emanciperende afdelingen van de Katholieke Plattelandsvrouwen Organisatie, Katholieke Vrouwengilde en Nederlandse Bond voor Plattelandsvrouwen in de jaren dertig en veertig en de verdere maatschappelijke bewegingen in de jaren zestig om de vrouwen van Nederland te emanciperen, is de positie van de jonge boerin nog niet zoals die moet zijn. Nog te vaak wordt er van uitgegaan dat ze zonder enige vorm van honorering meewerken in het bedrijf; dat ze bestaande

tradities van de vorige generatie klakkeloos overnemen; dat de vrouwen er toch niet echt verstand van hebben. Dat is althans de mening van Gerrie Mulder, Gerda Morrenhof, Jannie van Dam en Bernadet Groot Beumer.

De gemeente Heino zal het aangepast vervoer voor de kinderen, die bijzonder onderwijs in Dalfsen volgen, stopzetten. Althans als het aan het college van B. en W. ligt. De gemeenteraad zal over het collegevoorstel in juli beslissen. In dat voorstel laat Heino het afstandcriterium in de vervoerskostenregeling vallen en gaat uit van een reisduurcriterium. Heino stelt daarbij dat een reisduur van anderhalf uur voor basisschoolkinderen redelijk is. Met dit voorstel maakt het Heinose college een opmerkelijke ommezwaai, die vooral het gevolg is van het initiatief van VVD-er de heer S. de Graaf. Tijdens de laatste commissievergaderingen lag namelijk nog het voorstel op tafel om het afstandcriterium te verschuiven van vier naar negen kilometer.

'Ik ben wel een beetje bang, maar het is wel weer iets anders dan de buurtbus', riep een van de kinderen van de openbare basisschool De Springplank verschrikt uit. Het was slechts een van de vele hoogtepunten van de musical 'Retourtje Xenos', opgevoerd tijdens de jaarlijkse feestavond. De musical kent een simpel maar overzichtelijk verhaal.

Tijdens een playbackshow op het schoolplein landt er plotseling een ruimteschip met aan boord vier gnomen die op 'vreemde' geluiden af komen. Aan de leerlingen de taak om ze duidelijk te maken wat je met muziek allemaal kunt doen.

En dat lukte erg goed. De playbackact van Madonna (Saskia Scholtenkamp) en de Heidezangers (Barry Zeilstra en Johan Uyterwijk) mocht er zijn. Erg knap waren de optredens van Cornelia van Uchelen, Iris Hinnen en Karin Valkenaars (allen op dwarsfluit), Esther Freriks (buegel), Sylvia Lozeman (hoorn), Irma Bomhof (cornet), Heleen Krim, Marten Postma en Barbara van Zomeren (allen piano) en Cristelle van Dam (blokfluit).

Hoofdrollen werden ook vervuld door Jaap-Jan te Luggenhorst en Lars Weller. Vermeld moeten ook nog worden 'De Klokkeluiders' Miranda Benter, Harry Schurink, Wouter de Waal en Ramon Bosch.

Toen de schone Russische Natascha Iliouchina (32) voor de tweede keer met een Nederlander - Frans Lurvink (55) - trouwde, was dat volgens haar 'omdat hij zo'n lieve man is.'

Het bruidspaar gaf een receptie op slot Zeist. Natascha was eerder getrouwd met een neef van Elsevier's hoofdredacteur André Spoor, die haar voorstelde aan de zakenman en 'vredestichter' Frans Lurvink. Veel van de gasten hadden ook te maken met de grote liefhebberij van Frans, die op het landgoed Den Alerdinc woonde, dat hij kocht van de Van Dedems. Frans wilde de twee machtsblokken Oost en West nader tot elkaar brengen. Voor dit doel pompte hij miljoenen guldens in ontmoetingen tussen leden van de media aan weerszijden van het IJzeren Gordijn. Willem Oltmans en Carel Enkelaar haakten af, maar

er is een aantal Nederlandse journalisten, dat op kosten van Frans naar Boedapest reisde.

De fractie van de Partij van de Arbeid en dan met name de heer L. Hinnen, heeft zich opnieuw op ongeruste toon uitgelaten over ontslagen in de bouw in Heino. Het gaat om drie mensen die zijn ontslagen bij het bedrijf dat onder andere bezig is met de bouw van het nieuwe gemeentehuis. In eerste instantie werd tegengesproken dat het om mensen ging die aan het gemeentehuis werkten, maar Hinnen stelde dat zeker 1 man daar wel werkzaam is.

'De ontslagen zijn duidelijk uit financieel-economische motieven gevallen,' aldus Hinnen. 'De aannemer heeft een onderaannemer van buiten de regio ingehuurd, omdat dat goedkoper was'.

Ons Genoegen gaat haar diamanten jubileum ingetogen vieren. 'Waarom we geen grote taptoe of een muziekfestival houden? Of gerenommeerde blaaskapellen uitnodigen? Heel simpel: omdat we nog bezig zijn met de financiële sanering van onze vorige jubileumviering'. Het huidige bestuur dat bestaat uit de heren D. Blom (voorzitter), G. Oud Ammerveld (secretaris), W. Israel (penningmeester), G. Polstra en L. Kloezeman maken met een ondertoon van 'neem het ons niet kwalijk' duidelijk dat de viering van hun diamanten jubileum een overwegend bescheiden karakter zal dragen. De oorsprong van de vereniging ligt in 1927. Een vijftal muzikliefhebbers nam het initiatief. Onder voorzitterschap van de heer Slijkhuis (al snel opgevolgd door de heer A. Boersma) besloten 47 werkende, 22 rustende en 1 aspirantlid tot de oprichting van een eigen vereniging.

De club heet officieel 'De Neutrale Heinosche Muziekvereniging Ons Genoegen'. Grote namen uit het verleden zijn: A. Boersma (voorzitter van 1927 tot 1948 en ook nadien nog jaren actief in het bestuur), B. Meiberg (de zuinige penningmeester die er in slaagde vlak na de oorlog maar liefst 1459,75 gulden (!) in kas te hebben) en de dirigent C.H. Oling (tot 1946).

In de Ned. Herv. Kerk oefent de muziekvereniging 'Ons Genoegen' i.v.m. de uitvoering ter gelegenheid van het 60 jarig bestaan van de vereniging.

Een niet onverdienstelijke voetballer beschreef in zijn column in de Volkskrant onder de titel The Bee Gees (You win again) zijn beslommeringen naar aanleiding van een bezoek aan kasteel het Nijenhuis. Hij schrijft: Als je van Raalte naar Zwolle rijdt, ligt daar opeens verrassend Heino aan de linkerkant van de weg, middelpunt van oude buurtschappen en omringd door havezates als Het Nijenhuis en Den Alerdinck. Ik rijd langs de landhuizen De Colckhof en De Gunne, en het gaat verder, door lethes en markes met smalle wegen en dikke pony's, neerstrijkende vogelzwermen, geppende ganzen, boederijen met kalkoenen te koop en kleine ratel-slangen onder verroeste bruggetjes of een giftige cobra in de luwte van een onbewaakte overweg. Op 15 januari, op de Dag van de slangen, zullen de dappersten van Heino de brink met dorre eikeblaadjes bestrooien, hun gezicht met een wit poeder inwrijven en er op uittrekken, om eer te bewijzen aan de slang. Op deze dag van het jaar zullen zij wedijveren

met de jongens van Liedertolhuis (zo staat dat er), wie het langst bij zeventien giftige slangen in een kooi De Heinoër Courant durft te lezen. Met heldenmoed zoeken de Heino-jongeren in de maand december in de akkers en bossen van het schoutambt naar de gifslang. Een half miljoen bezoekers zal op 15 januari weer op een kar met roodbeschilderde ossen naar Liedertolhuis rijden en met de heilige slang op de foto gaan. Tot zover de folklore van Heino ... en tot zover Jan Mulder.

In de commissie financiën ontspoon zich een discussie rond de rioolheffing die in de gemeente Heino aan de lage kant is. Daarnaast wordt uit de algemene middelen wel jaarlijks een ton overgeheveld naar een spaarpotje voor heraanleg van de riolen. Voor wat de kosten aan het riool betreft springt Heino er overigens gunstig uit. Ten eerste is daar de meevaller van het in feite herleggen van het riool in de Dorpsstraat. Die straat moest toch opengebroken worden voor renovatie. Daar-

naast zijn de riolen van Heino gemiddeld nog van goede kwaliteit. En dat terwijl de gemeente een van de eersten is geweest die overging op het aanleggen van een riool.

De duizendste woning van woningbouwvereniging Heino-Wijhe is officieel opgeleverd. De nieuwe huurder, de heer L. Houwen, ontving de sleutels tijdens een feestelijke bijeenkomst uit handen van de burgemeester van Heino, de heer A.W.P. van den Berg. De duizendste woning maakt deel uit van een complex van tien woningen aan de Ereprijs in het plan Dollenhoek. Het complex bestaat uit acht woningwetwoningen en twee HAT-eenheden, dat zijn woningen voor een- of tweepersoons huishoudens. Door loting moest worden vastgesteld welke woning nu de duizendste zou worden. Het lot viel op Ereprijs 32, het huis van de heer L. Houwen.

De gemeente mag de komende jaren beïnvloed minder woningen bouwen dan waarop het gemeentebestuur jarenlang heeft gerekend. Dat heeft het provinciaal bestuur bepaald naar aanleiding van het feit dat Heino sinds mei 1985 veel te veel woningen heeft gebouwd. 'Harde onderhandelingen' hebben geresulteerd in de maatregel dat Heino de komende jaren slechts 189 woningen mag bouwen. Dat houdt in dat er nauwelijks voldoende opvang is voor de eigen aanwas. Door deze maatregel moet de realisering van de laatste fase van het bestemmingsplan De Dollenhoek uitgesmeerd worden over de jaren tot 1996. De geplande uitbreiding van het dorp in noordelijke of westelijke richting is daarmee ook voorlopig van de baan. Voor de buurtdorpen Laag Zuthem en Lierderholthuis hebben de nu opgelegde beperkingen geen consequenties.

De gemeente gaat strenger optreden tegen het permanent bewonen van zomerhuisjes. Vanaf nu zal permanente bewoning niet meer worden gedoogd. Wel wil de gemeente soepelheid betrachten tegenover de inwoners die op dit moment - in feite illegaal - in een zomerhuisje wonen. De meeste van de huisjes

liggen in het oostelijk deel van de gemeente, in de omgeving van de Oude Twentseweg.

De commissie Algemeen Bestuurlijke Zaken van de gemeente heeft een lange dag in de raadzaal doorgebracht om alle mensen te horen die een bezwaarschrift hadden ingediend tegen het concept bestemmingsplan Buitengebied. Een concept waarvan, in een eerder stadium, de definitieve versie door Gedeputeerde Staten werd afgewezen.

Negentien bezwaren waren binnengekomen waarvan de bezwaarschriften tegen een camping aan de Berkendijk de hoofdmoot vormden. Vijf van de negentien bezwaren waren daartegen gericht en dat leidde onder andere in de middaguren tot een lekker gevulde raadzaal.

Het college van burgemeester en wethouders is niet van zins om de heer G. Dijkhuis schadevergoeding te betalen. De heer Dijkhuis is al lang met de gemeente in conflict aangaande schade die hij zou hebben geleden door de uitvoering van het bestemmingsplan De Dollenhoek.

In bepaalde gevallen is het mogelijk dat iemand een vergoeding ontvangt als hij schade lijdt tengevolge van bepalingen uit een bestemmingsplan. Het verzoek van de heer Dijkhuis is onderzocht door een extern bureau, dat negatief adviseerde. Het college sluit zich bij dat advies aan.

Twee ambtenaren van het ministerie van WVC hebben onlangs het kindervakantieoord De Schaarshoek bekeken en geschikt bevonden voor vluchtelingenopvang. 'Daarna heb ik ze nooit meer gezien', aldus directeur Joop Besselsen. 'En dat vind ik jammer, want niet alleen de asielzoekers worden geholpen, ook mijn personeel, want anders moet ik die de WW insturen'.

Achteraf blijkt dat het ministerie van WVC de exploitatie van de Schaarshoek te duur vond en voor alternatieven elders in den lande heeft gekozen.

'Het is alleen ham van La Rochette, wat ik op

Het kinderoord De Schaarshoek wat volgens het ministerie van WVC niet geschikt was voor vluchtelingenopvang.

tafel zet' . Dat was de slagzin die de heer P. Huurman onlangs inleverde bij Super Van der Worp in Heino. Hij nam daarmee met succes deel aan de landelijke Super hammenactie. Na een landelijke juring van de vele honderden inzendingen kwam de heer Huurman als een van de winnaars uit de bus. In de

slagerij van Super Van der Worp mocht hij uit handen van chefslager Jan de Mink een compactdiscspeler in ontvangst nemen. Voor mevrouw Huurman was er een bloemetje.

Henk Wessels

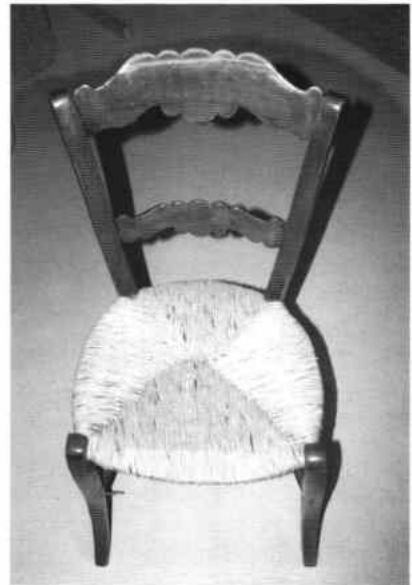
Oproep

Om een huiskamer te kunnen inrichten is de vereniging voor heemkunde op zoek naar twee stoeltjes zoals afgebeeld op bijgaande foto. Mocht u in het bezit zijn van één of twee soortgelijke stoeltjes en wilt u die schenken aan de vereniging, zou u dan contact willen opnemen met

D.A. Weulink-Jansen

Korenbloem 1, 8141 DG Heino,
tel. 0572-391698.

Bij voorbaat hartelijk dank.

Van de bestuurstafel

Door een werkgroep, bestaande uit enkele bestuursleden, is al geruime tijd gewerkt aan een plan voor de herinrichting van onze verenigingsruimte en aan een plan van aanpak voor de tentoonstellingsruimte op dezelfde verdieping. In september wordt begonnen met de werkzaamheden in de verenigingsruimte.

Later volgen de tentoonstellingsruimte en de kelder. Het plan is om in de verenigingsruimte een koffiehoeke, een bibliotheek en een historisch informatiepunt te realiseren. Inmiddels hebt u daarover een brief ontvangen.

Contactpersoon voor deze activiteit is de heer M.J.M. Bisschop, Grote Bisschop 23, 8141 WK Heino, telefoon 0572-392499.

Wanneer u de colofon van het juninummer hebt ingezien (binnenzijde contactblad 'Omheining'), dan hebt u kunnen lezen, dat 'Omheining' niet meer wordt gedrukt bij Sonodruk maar bij drukkerij Van Asselt in Lemelerveld.

In de eerste bestuursvergadering na de algemene ledenvergadering van 26 april 2007 zijn de bestuursfuncties en taken als volgt vastgesteld:

Vacant: de functie van voorzitter.

De heer H.J. Hofman, vice-voorzitter. Tijdelijk taakwaarnemer voor de werkzaamheden van de voorzitter. Namens de vereniging bestuurslid van de Stichting Bezoekerscentrum 'West Salland'.

Mevrouw J.K. Pruijn-Reinders, secretaris, contactpersoon en lid van de werkgroep Genealogie-Documentatie.

De heer D.J. Buitenkamp, penningmeester. Mevrouw G.M. Rosendaal-Kroes, ledenadministratie, 2e secretaris en 2e penningmeester.

Mevrouw G.H.M. ten Berge-Elferink, contactpersoon en lid van de werkgroep Kruidentuin Allegaardje.

De heer M.J.M. Bisschop, contactpersoon voor de werkgroep Tentoonstellingen.

Mevrouw J.H.M. Meulman-Kortstee, contactpersoon en lid van de werkgroep Folklore.

De heer G.J. Veltkamp, coördinator voor de wandeltochten.

De wandeltocht op tweede paasdag was een geslaagde tocht. Er deden 591 wandelaars mee. De start was bij het praktijkcentrum 'Aver Heino'. Via de kikkerpoel en de vlermuizenkelder ging de wandeling over de Berkendijk naar het Deventerbos en vervolgens naar de familie Heuven, waar men kon koffie drinken en waar men een dorsdemonstratie met een oude dorsmachine kon bijwonen.

Voor de vrijwilligers van de vereniging was op 12 april een bezoek geregeld aan het Historisch Centrum Overijssel te Zwolle. Na een uitvoerige uitleg volgde een rondleiding door de tentoonstellingsruimte, de studiezalen en het depot.

Op 5 mei werd meegewerkt aan de herdenking van de tweede wereldoorlog door middel van een tentoonstelling en het vertonen van films. Het gebeuren vond plaats in het voormalig gemeentehuis van Heino en was georganiseerd door het bestuur van de Stichting Dorpsshuus.

De ledenavonden in het najaar vinden plaats op 3 september en 29 oktober. Op 3 september viert de werkgroep 'Kruidentuin Allegaardje' haar 20 jarig bestaan.

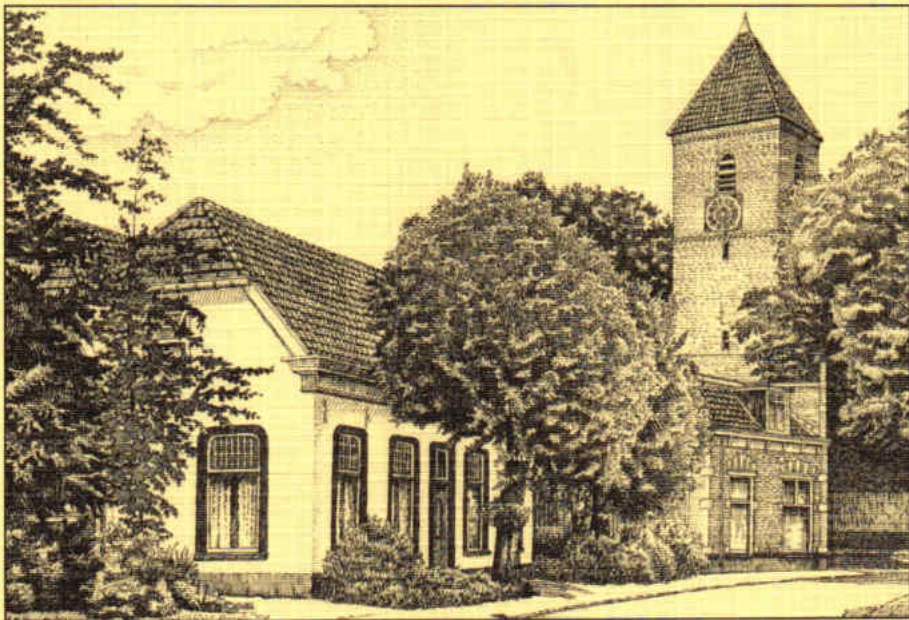
Op 29 oktober komt het gezelschap 'De drie vrouwluu uut den Achterhook'. Voor deze avond ontvangt u te zijner tijd een uitnodiging.

Schenkeningen

- Van mevrouw M.M. Aitink-Wessels, Lemele, een lampetkan, een kruik, een emaille koffiepote, een percolator koffiekkan, een poffertjesijzer, een petroleumbusje, een Lonka trommel voor caramels, twee bakvormen en vier voorraadbusen.
- Van mevrouw J. Hollewand-Reuvekamp, De Hilde 5, instrumentaria van dokter Doyer.
- Van mevrouw B. Holterman-Tuïnk, Van Sonsbeekstraat 60, het kostuum van opa Holterman van 'De Gunne'.
- Van mevrouw M.A. van de Klippe, Van der Capellenweg 2, benodigdheden voor het plooiën van klederdrachtmutsen; een raampje voor plooirand, twee plooilatten, een plooiang, drie plooischaren, een oliebadje met lapje, een speldenkussen met haken en ogen voor de bandjes en een tonnetje met pennetjes.
- Van de heer G.J.A. Kloppenberg, Raalte, jaarverslagen van de Vereniging voor K.I. 'IJsselstreek' te Heino, jaarverslagen van de K.I. bij varkens in N.O. Nederland, jaarverslagen van het varkensstamboek Overijssel, jaarverslagen van het onderzoekcentrum 'Aver Heino', stierencatalogussen en krantenknipsels.
- Van mevrouw B. Kruger, De Disselhof 5, een bankschroef.
- Van de heer G.A.F. Kroes, Vlaminckhorstweg 38, het fotoboekje 'Een glimp van het verleden'.
- Van de heer B.W.A.H. Lugtenberg, Kluinhaarsweg 12, foto's ter reproductie en bidprentjes.
- Van mevrouw G.J. Satink, Van Laarstraat 8, een cahier met voorbeelden voor het schrijven van rondschrift en diverse couranten uit 1916 en 1918.
- Via de heer G. Satink, Herfterlaan 51, Zwolle, twee rundveetondeuses afkomstig van A. Diepman en een stropersval afkomstig van de heer Mets.
- Van de heer J.M. Seine, Molenweg 2, een koperen weegschaal, een koperen pompkraan, een accordeon en een landkaart van de Nederlandse Antillen en Suriname voor het lager school onderwijs.
- Van mevrouw A. Sinnige, Kloostermanshof 6, een knipmuts en een heren kostuum uit de vorige eeuw.
- Van mevrouw S. Thuring-van Sonsbeek, Tiggelhof 1, het boek 'De geschiedenis van den Boerenstand en den Landbouw in Nederland' door Dr H. Blink, 2e deel.
- Van de Stichting Dorpshuus Heino een DVD met de films 'Bevrijding Heino 1995 & 2000'.
- Van mevrouw v.d. Vegt, twee koppelriemen behorende bij een soldatentenu.
- Van mevrouw M. Wellenberg, Rammelmanstraat 6, een tabaksdoos en soubressen.

Omheining

CONTACTBLAD VAN DE VERENIGING VOOR HEEMKUNDE "OMHEINING" TE HEINO

27e JAARGANG - NUMMER 4 - DECEMBER 2007

'OMHEINING'

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten 'omheint'. Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein 'omheint', in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino

Canadastraat 6, 8141 AC Heino

Tel. 0572-394562

E-mail: omheining@planet.nl

Website: omheining.net

Secr.: Acacia 25, 8141 TL Heino,

Tel. 0572-391986

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Kontributies:

Leden € 15,00 per jaar (elk volgend gezinslid

€ 7,50 per jaar); portokosten € 6,00 per jaar

Losse nummers € 5,00 (max. 24 pagina's)

Themanummers € 6,00

Ledenadministratie

G.M. Rosendaal-Kroes,

Nieuwe Wetering 7, 8144 RA Lierderholthuis,
tel. 391798

Bestuur

Voorzitter vacant

H. Hofman, *waarnemend voorzitter*,

Muntzstraat 11, 8141 VP Heino, tel. 392593

J.K. Pruim-Reinders, *secretaresse*,

Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

D.J. Buitenkamp, *penningmeester*,

Schoolstraat 1, 8141 EN Heino, tel. 391873

G.H.M. ten Berge-Elferink, Delmterweg 8,

8141 PJ Heino, tel. 391803

M.J.M. Bisschop, Grote Bisschop 23,

8141 WK Heino, tel. 392499

J.H.M. Meulman-Kortstee, Dolderstraat 8,

8141 GK Heino, tel. 392560

G.M. Rosendaal-Kroes, Nieuwe Wetering 7,

8144 RA Lierderholthuis, tel. 391798

G.J. Veltkamp, Canadastraat 60,

8141 AE Heino, tel. 391292

Werkgroepen

1. Folklore

Contactpersonen: J.H.M. Meulman-Kortstee,

Dolderstraat 8, 8141 GK Heino, tel. 392560

en J.M.W. Kappert-Kogelman,

Davenschot 30, 8141 BD Heino, tel. 392806

2. Foto en Video

Contactpersoon: D.A. Weulink-Jansen,
Korenbloem 1, 8141 DG Heino, tel. 391698

3. Genealogie - Documentatie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Acacia 25, 8141 TL Heino, tel. 391986

4. Geschiedenis

Contactpersoon: J. Peters,
Woolthuisweg 39, 8141 RX Heino, tel. 391914

5. Historische Gebruiksvoorwerpen

Contactpersoon: vacant

6. Kruidentuin 'Allegaardje'

Contactpersoon: G.H.M. ten Berge-Elferink,
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino,
tel. 391803

7. Streektaal

Contactpersoon: J.L. Melenhorst,
Woolthuisweg 2c, 8141 RX Heino,
tel. 392712

8. Tentoonstellingen

Contactpersoon: M.J.M. Bisschop,
Grote Bisschop 23, 8141 WK Heino,
tel. 392499

Tijdschrift 'Omheining'

Redactie-adres:

Canadastraat 6, 8141 AC Heino

tel. 0572-394562

Redactie

D.A. Weulink-Jansen, Korenbloem 1

8141 DG Heino, tel. 391698, *eindredactie*

J.K. Pruim-Reinders, Acacia 25

8141 TL Heino, tel. 391986

M.H. Stavorus, De Haarstraat 25,

8141 EW Heino, tel. 392586

H.J. Wessels, De Horst 18,

8141 BA Heino, tel. 393495

A. van de Wetering, De Haarstraat 33,

8141 EW Heino, tel. 392330, *vormgeving*

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde 'Omheining'.

Druk: Van Asselt, Lemelerveld

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino
27e jaargang - nummer 4 - december 2007

INHOUDSOPGAVE

blz. 73	Van de redactie
blz. 75	Praten met Ton en Hans Kamphof - D.A. Weulink-Jansen
blz. 82	Kerstmis 1944 - D.A. Weulink-Jansen
blz. 84	Sprekende foto's (70) - J.K. Pruijm-Reinders
blz. 86	Wie is wie? - Wie was wie? - M.H. Stavorinus
blz. 88	't Joar giet vedan - Pastoor F. Roeloffzen
blz. 89	Het verhaal achter de dingen (20) - G. Hollak
blz. 90	Toen en Nu - M.J.M. Bisschop
blz. 92	Al weer 20 jaar geleden - H. Wessels
blz. 96	Van de bestuurstafel

Van de redactie

Het jaar 2007 loopt ten einde. In het laatste nummer van het contactblad hebben we een gesprek geplaatst met Ton en Hans Kamphof van het veetransportbedrijf met de gelijknamige naam. Het is bijzonder voor Heino om zo'n oud bedrijf binnen haar gemeentegrenzen te hebben. De geschiedenis van het bedrijf laat niet alleen de zakelijke kant zien, maar ook dat er enkele generaties het huis aan de Dorpsstraat bewoond hebben. Alleen al van het huis zou een geschiedenis geschreven kunnen worden.

Dit jaar ontviel ons pastoor Roeloffzen. Dat hij ook een goede dichter was, laten we u weten door middel van het gedicht 't Joar giet vedan'. Het verhaal over kerstmis 1944 is waar gebeurd. Uiteraard zijn de namen gewijzigd i.v.m. de privacy.

Henk Wessels zorgde er weer voor, dat de belangrijkste berichten van twintig jaar geleden onder onze aandacht gebracht worden.

De redactie wil alle mensen, die het afgelopen jaar meegewerkt hebben aan het tot stand komen van elke keer weer een interessant nummer, heel hartelijk danken voor hun medewerking. Zonder hen was dat niet mogelijk geweest. Zij hoopt het komend jaar ook weer op hen te kunnen rekenen en wenst iedereen heel veel geluk en gezondheid toe in het komend jaar.

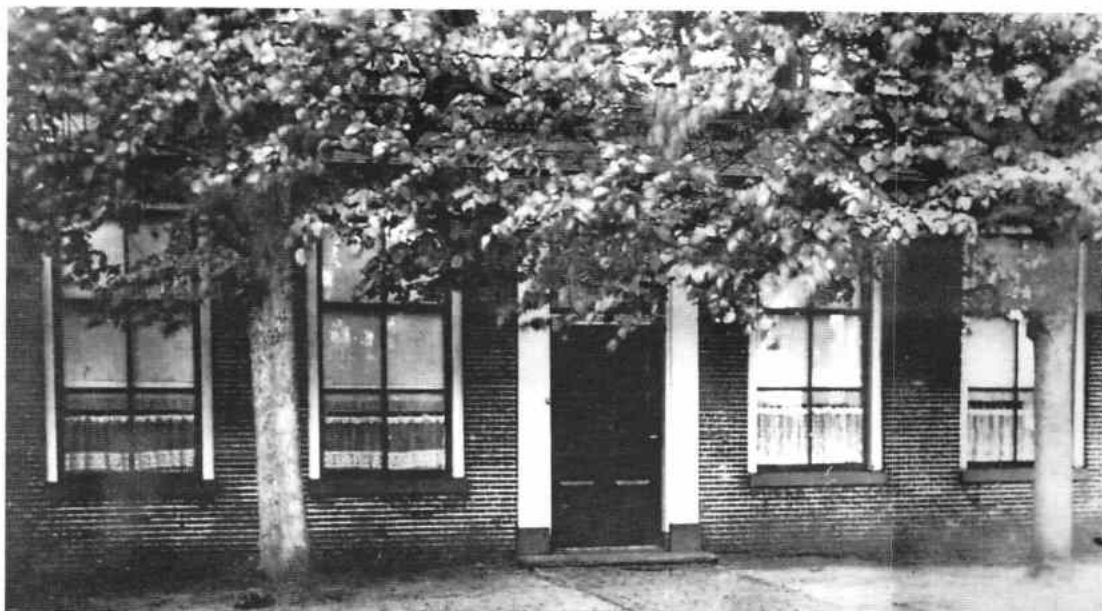
Namens de redactie,
Dieni Weulink

De kopij voor het maartnummer verwachten we voor 1 februari.

Met dank aan de correctoren:

J. Melenhorst, G. Nijland, J. Peters, J. Tijhuis en N. Elsinga.

Praten met Ton en Hans Kamphof

Het huis aan de Dorpsstraat rond 1880.

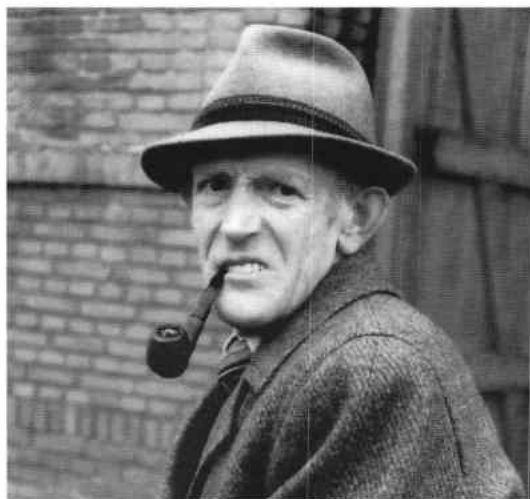
In de zomer van 2008 bestaat het veetransportbedrijf Kamphof 100 jaar. Op zich is dat een hele mijlpaal. Om de geschiedenis van dit bedrijf te achterhalen ben ik gaan praten met Ton Kamphof en zijn zoon Hans.

"Eigenlijk is het bedrijf al veel ouder maar de officiële papieren dateren van 1908. In 1880 is Hendrikus Rientjes, die getrouwd was met Anna Bosch, al begonnen met een bodedienst. Hij bracht pakjes naar Zwolle met paard en wagen. Samen met een boerenbedrijfje was dat de bron van inkomsten voor het gezin. Hij kocht het huis aan de Dorpsstraat, waar we nu nog wonen", vertelt Ton.

"Dina, een dochter van Hendrikus trouwde in 1908 met Herman van Schooten. Het echtpaar nam het bedrijf, zowel de boerderij als het transportbedrijf, over van vader, respectievelijk schoonvader en trok bij hem in. Herman van Schooten was paardenknecht bij notaris Spitzen.

Hij kwam oorspronkelijk uit Haarle en leerde, door zijn werk in Heino, Dina Rientjes kennen. Het gezin kreeg zeven kinderen: zes meisjes

en een jongen. Het boerenwerk werd voor het grootste gedeelte door de enige zoon Jan gedaan. Hij zorgde voor de zes koeien en werkte op het land. Ook verzorgde hij de paarden die voor de bodedienst gebruikt werden".

Jan van Schooten.

De laatste rit van Jan met stalmest naar particulieren.

Jan was in Heino een figuur die moeilijk uit het straatbeeld was weg te denken. Leunend op zijn bezem en met de onafscheidelijke pijp in de mond stond hij meestal voor de schuur naast zijn geboortehuis aan de Dorpsstraat. Iedereen kende hem en hij kende iedereen. Altijd goedgehumeurd groette hij iedereen die voorbij kwam. Hij werd geboren op 12 oktober 1916 in het huis dat ook wel bekend was onder de naam "Dorpsgenoegen". Als enige zoon werd Jan door zijn ouders flink verwend. Zo mocht hij bijvoorbeeld op zesjarige leeftijd al pruimen en was het hem ook toegestaan om te roken. Hij ging naar de lagere school, maar deed alle klassen twee keer. Hij was wat we noemen een beetje beperkt. In sommige dingen was hij erg slim. Hij kende, zoals gezegd, iedereen in het dorp en wist exact wie met wie getrouwd was en waar ze woonden. Jan heeft nooit echt in het bedrijf van zijn vader gewerkt. Hij was gek op paarden en was daar ook regelmatig bij te vinden. Ook bracht hij met paard en wagen stalmest naar particuliere tuinen.

Met het boerenbedrijf ging het niet al te goed. Met het transportbedrijf ging het echter een stuk beter. Bovendien deed Herman van

Schooten ook loonwerk. Hij transporteerde bomen, ging bij mensen grasmaaien en ploegde akkers om. Ook haalde hij voor de melkfabriek steenkolen op vanaf station Heino. Dit werk deed hij tot 1938. In 1937 overleed Dina. Een zuster van Jan, Anna, had kennis gekregen aan Willem Kamphof. Het stel trouwde in 1938 en trok bij vader Herman en zijn zoon Jan in. Het huis aan de Dorpsstraat onderging een verbouwing.

Herman van Schooten.

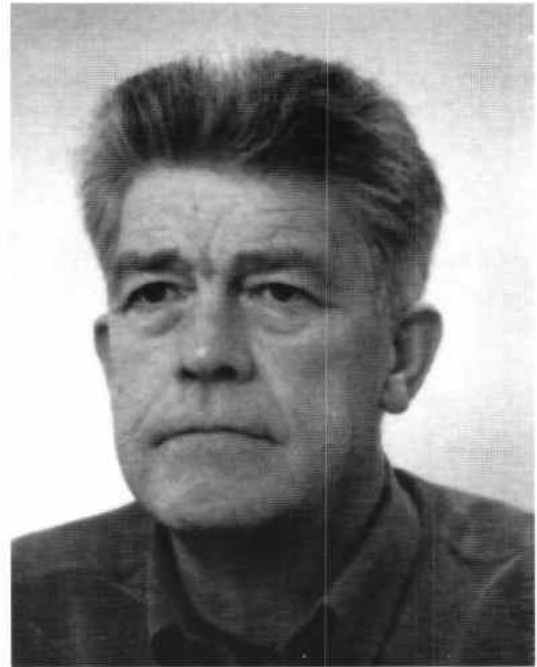
Willem Kamphof nam in 1938 de zaak over van zijn schoonvader. Ton: "Eigenlijk was het toen een slechte tijd. Er werden wel veel bomen versleept. Vader had twee zogenaamde "malle jannen". Dat zijn een soort wagens met twee hele grote wielen met daar tussen een lange houten paal. Hieronder werden bomen gehangen die verplaatst moesten worden. De karren werden door paarden getrokken".

In de oorlog werden goederen vervoerd tot ver in de omgeving. Ook gingen de mannen bijvoorbeeld naar Steenwijk om te werken. Gedurende die periode waren ze daar ook in de kost en bleven ook de paarden in Steenwijk. Dat het werk in de oorlog niet altijd zonder gevaar was, blijkt uit het verhaal dat Ton vertelt. "Er moest nogal eens boter van de melkfabriek uit Heino naar Zwolle gebracht worden. Toen ze bij zo'n transport ter hoogte van café "'t Bruine Paard" (afslag Hoonhorst) waren, was er een luchtaanval. De paarden werden snel uitgespannen. Dat het een goede greep was bleek later toen de aanval achter de rug was: de boter zat hoog in de bomen". De melkfabriek zorgde voor nog meer werk. Er moesten melkbussen bij de boeren worden opgehaald. Dat gebeurde niet alleen rondom Heino maar ook in Hessem en Harculo. Ook werd er toen begonnen met het transport van vee dat naar de veemarkt in Zwolle gebracht moest worden.

Ondertussen werd er nog steeds geboerd. Er moesten zes koeien gemolken worden. Op het bouwland werd 's zomers graan verbouwd en 's winters knollen. Dit werk werd hoofdzakelijk door Jan gedaan. De administratie van het bedrijf was in handen van moeder Anna. In 1950 werden de paarden vervangen door auto's. Voor het vervoeren van zand en grind werd een kiepauto aangeschaft en voor het vee een veeauto.

"In het begin waren dat tweedehands auto's, later kwamen er nieuwe", vertelt Ton.

In 1942 werd Ton Kamphof geboren. In 1964 overleed zijn moeder en kwam Ton in het bedrijf. Hij had Mies Kortstee leren kennen en in 1968 trouwde hij met haar. In dat zelfde jaar

Ton Kamphof.

werd het bedrijf opgesplitst. Broer Herman legde zich toe op het vervoer van zand en grind terwijl Ton zich op het veetransport toelegde. Ton en Mies trokken in bij vader Willem en oom Jan. In 1970 kwam er een einde aan het boerderijwerk. Jan kwam onder een stier en werd zwaar gewond. Hij brak o.a. een rib. Toen werd besloten de koeien te verkopen en het land te verhuren. Een gedeelte van het land is aan de gemeente verkocht.

Ton en Mies kregen twee kinderen: Hans, geboren op 30 september 1970 en Annelies, geboren op 4 januari 1972.

Ton is begonnen met twee auto's. "In die tijd was het werk minder gestresst dan nu. Ik kan rustig zeggen dat toen tijd nog geen geld kostte. Als ik ergens vee moest ophalen voor de markt in Zwolle dan gingen de kooplui altijd mee. We zaten soms met drie of vier man in de cabine. Het was een leuke tijd. Een rit betekende altijd dat er op de terugweg ergens aangelegd werd, bij café "de Mol" bijvoorbeeld", aldus Ton Kamphof.

Het oude bedrijf aan de Dorpsstraat.

De oude wagens.

Het nieuwe bedrijf en woonhuis aan de Zwolseweg.

Een nieuwe moderne wagen.

Het huis en schuur aan de Dorpsstraat.

Tot voor kort was het veetransportbedrijf aan de Dorpsstraat gevestigd. De meeste ritten vonden in de avond, nacht en vroege ochtenduren plaats. Je zou zeggen: dat geeft nogal veel overlast. Toch vertelt Ton trots dat er nooit klachten zijn geweest. Het enige probleem was het uitrijden de Dorpsstraat op. Voordat de rondweg kwam was het moeilijk de weg op te draaien omdat er veel verkeer was. In die tijd werkte Ton samen met een chauffeur. Er waren nog geen strikte regels voor het vervoer van vee. Die kwamen er pas in 1986, na de dierziektes.

Op 1 januari 1992 werd zoon Hans bij de zaak betrokken. Het bedrijf werd een V.O.F. (Vennootschap onder firma).

"Tot nu was het altijd een eenmansbedrijf geweest met een aantal werknemers. In dat jaar veranderde dat en werden twee man verantwoordelijk voor het bedrijf", besloot Ton zijn bijdrage aan dit verhaal. Doordat het varkensvervoer minder werd, werd besloten om het varkenstransport bij een collega-transporteur onder te brengen. In ruil kregen zij daar rundveevoer voor terug.

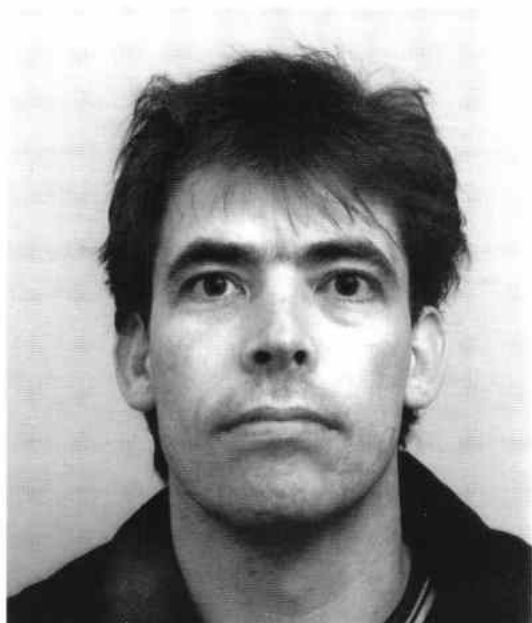
In 2003 stapte Ton uit de zaak en neemt Hans het bedrijf over. Hij is inmiddels getrouwd met

Bianca Hollak die de plaats van Ton binnen de V.O.F. overneemt. Zij verzorgt de administratie.

In de loop der jaren heeft het bedrijf zich ontwikkeld tot een modern transportbedrijf. De locatie aan de Dorpsstraat was eigenlijk niet meer geschikt om een goede bedrijfsvoering te handhaven.

"Tien jaar geleden zijn we begonnen met het maken van plannen om een andere locatie te zoeken. We moesten niet weg, maar op de oude plek kon het niet langer. Dat had met groei en regelgeving te maken. Als je vee verzamelt moeten de ruimtes aan bepaalde eisen voldoen", aldus Hans Kamphof. Na jarenlang zoeken, informeren, vergaderen, formulieren invullen en ga zo maar door, was het eindelijk zo ver. Drie jaar geleden werd een gloednieuw en zeer modern bedrijf aan de Zwolseweg in gebruik genomen. Ook werd er een woonhuis voor Hans, Bianca en hun drie kinderen gebouwd. Ton en Mies Kamphof wonen nog steeds aan de Dorpsstraat: in het huis waar het allemaal begon.

De grote schuur wordt binnenkort afgebroken. Op deze plaats zullen vijf appartementen ge-

Hans Kamphof.

bouwd worden. Het straatbeeld zal daar dan een wezenlijke verandering ondergaan.

Het werk voor Hans en zijn medewerkers bestaat voor 95% uit het vervoeren van koeien. "Van die 95% bestaat 60% uit fokvee. Iemand kan bij ons tot 18.00 uur opgeven dat hij vee verplaatst wil hebben. Er wordt dan een planning gemaakt en om 19.00 uur rijden we uit. Elke rit mag niet langer dan acht uur duren. De koeien staan tot ongeveer 04.00 uur bij ons op stal. Daarna worden ze naar de plaats van bestemming gebracht", aldus Hans.

Het bedrijf heeft 7 vaste chauffeurs, een planner en twee parttime medewerkers. Er wordt getracht 24 uur per dag te rijden. De planning en de ritadministratie gebeurt volledig via de computer. Alle oornummers van de koeien

worden ingevoerd, zodat de dieren individueel traceerbaar zijn. Dat maakt het werk gemakkelijker. De vrachtwagens rijden heel Nederland door om vee op te halen. Moeten de dieren langer ergens blijven dan worden ze naar een centraal punt gebracht voor een zogenaamde "long stay" (21 dagen). In Heino blijven de dieren slechts enkele uren.

Sinds 5 december 2005 is er een dependance van het veetransportbedrijf Kamphof in Hongarije gevestigd. Daar vandaan worden alleen lange internationale ritten gemaakt.

"We hebben heel bewust voor Hongarije gekozen omdat het centraal in Europa ligt. Bovendien zijn de 7 chauffeurs die we daar hebben gewend lang van huis te zijn. Voor Nederlandse chauffeurs was dat een groot probleem. Verder werkt in Hongarije ook een planner", aldus Hans Kamphof.

Het bedrijf heeft natuurlijk niet alleen maar hoogtepunten gekend. Toen er MKZ (mond- en klauwzeer) in Nederland was, lag het bedrijf stil en dat betekende geen inkomsten.

"Op dit moment hebben we met blauwtong te maken. Dat komt niet alleen bij schapen voor wat veel mensen denken, maar ook bij koeien", laat Hans weten.

Hans is een jonge enthousiaste ondernemer. Hij blijft de ontwikkelingen, ook op technisch gebied, op de voet volgen. "We gaan voor professionaliteit. Dat is onze sterke kant. Of onze zoon Jort straks ook in de zaak komt en het te zijner tijd overneemt zal de toekomst leren", besluit Hans het gesprek.

Dieni Weulink

*Bestuur en redactie van Omheining
wensen alle lezers fijne Kerstdagen en
een voorspoedig 2008*

Kerstmis 1944

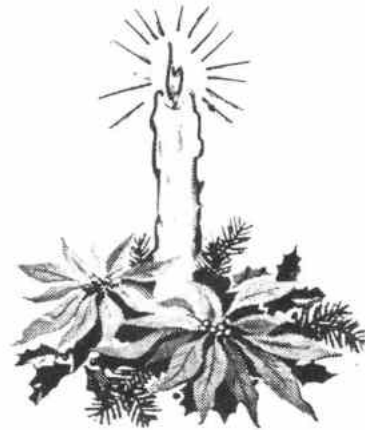
Het was begin december. Over enkele weken was ze uitgeteld. Haar bewegingen werden trager en de verzorging van haar man en beide kinderen viel haar steeds zwaarder. Ook de oorlogsomstandigheden maakten het er voor haar niet makkelijker op. Nu had zij nog geluk gehad. Haar man was niet opgepakt en te werkgesteld in Duitsland. Wel was het die zomer bijna zo geweest. Gelukkig hadden ze van te voren geweten dat er weer mannen opgepakt zouden worden. Haar man had op die dag achter de bijenkorven achter in de tuin gelegen. Op de een of andere manier hadden de Duitsers geen zin om het zoeken van het huis naar de tuin uit te breiden. Misschien waren ze bang voor bijen. Ze wist het niet, maar haar man kon in ieder geval dit jaar kerst thuis vieren. Zoals voorgaande oorlogsjaren moest ze er maar wat van zien te maken.

Aan de beide kinderen, Jantien van vijf en Marloes van drie, had ze verteld dat ze een broertje of zusje zouden krijgen. Jantien vond het prachtig en vroeg haar honderd uit over alles wat met de baby te maken kon hebben. Marloes ging haar eigen gang. Ze was een stil en ingetogen kind, maar je merkte aan haar ernstige snoetje dat ze wel over veel dingen nadacht. Na de eerste mededeling over de komst van de baby gingen beide kinderen toch weer over tot hun normale dagelijkse bezigheden. Jantien ging naar de kleuterschool. Ze werd door haar moeder gebracht en Marloes mocht altijd mee.

In die tijd had vader de groentezaak van zijn vader overgenomen. Veel van de groentes die er verkocht werden, werden door hemzelf verbouwd. Toch moest hij af en toe naar de Betuwe om per bakfiets nieuwe voorraden te halen. Dan was hij soms dagenlang onderweg. Voor moeder waren dat spannende tijden, immers, er kon onderweg van alles gebeuren. Vaak hoorde je wanneer mensen met veel moeite in het bezit waren gekomen

van een beetje eten, het door de Duitsers weer werd afgepakt. Tot nu toe was alles goed gegaan, maar de spanning had aan haar gevreten en haar broodmager gemaakt. Soms maakte ze zich zorgen of al die spanning wel goed zou zijn voor de baby.

De week voor kerstmis maakte ze plannen voor de feestdagen. Ze was extra zuinig geweest met haar bonnen om het kerstfeest dit jaar extra feestelijk te maken. Misschien bracht haar toestand het mee, maar ze had het gevoel dat er met de geboorte van dit kind een einde zou komen aan alle nare, verdrietige en vreselijke dingen die een oorlog met zich meebrengt. Voor zover haar toestand het toeliet deed ze alle inkopen nog zelf. Lange afstanden moest ze daarvoor lopen, want een fiets hadden ze allang niet meer, behalve de bakfiets van haar man. Maar daar kon ze niet mee overweg.

De dag voor kerst brak aan. Had ze nu alles geregeld? Ze moest alleen het dorp nog even in om bij een kennis wat kaarsen te halen. Kerstmis was immers het feest van het licht! De avond ervoor had ze de kinderen uit de kinderbijbel nog het verhaal voorgelezen van het kindje dat geboren werd in de kerstnacht. Met open mondjes en rode wangetjes hadden ze naar het prachtige verhaal geluisterd.

Het werd al donker toen ze naar huis liep. Marloes werd moe en wilde gedragen worden. Ze beurde het kind op en droeg het naar huis. Doodmoe van de vermoeiende tocht zat ze een poosje uitgeput in de stoel en maakte vervolgens het avondeten klaar. Na het eten gingen de kinderen in bad. Omdat het de volgende dag kerstfeest zou zijn, werden er papillotten in hun haartjes gedraaid. Terwijl ze daarmee bezig was voelde ze veranderingen in haar lichaam. Het waren de eerste tekenen van de ophanden zijnde bevalling. Gauw wer-

den de kinderen naar bed gebracht. Die nacht werd inderdaad de baby geboren en toen de beide meisjes de volgende ochtend beneden kwamen, vonden zij onder de kerstboom een wiegje met een kindje erin. Verbaasd keken ze naar de moeder in bed.

"Is dat nu het kindje Jezus?", stond er op hun gezichtjes te lezen.

Bron: d'Heinoër, december 1988.

Wandtegel

In het archief van onze vereniging bevindt zich een wandtegel met de tekst:

'Doen kunnen we alles
maar dan ook alleen
ALLEN SAMEN'.

De schenker van de tegel kan zich niet meer herinneren bij welke gelegenheid de tegel is uitgegeven.

Het betreft een 25-jarige herdenking,
1937-1962.

Mocht u zich kunnen herinneren waarom deze tegel is uitgegeven dan horen wij dat graag d.m.v. een berichtje aan:

Jennie Pruij,

Acacia 25, 8141 TL, Heino,

telefoon 0572-391986

of per e-mail:

omheining@planet.nl

Sprekende foto's (70)

Wie kent niet Jan van Schooten die vanaf zijn bankje voor het huis alles in de Dorpsstraat waarnam en genoot van alle aandacht die hij kreeg.

Hij wordt in Heino geboren op 12 oktober 1916 als zoon van Hermanus Antonius van Schooten en Susanna Berendina Rientjes. Zijn vader heeft een vrachtrijderbedrijf aan de Dorpsstraat 81. Later wordt dit bedrijf overgenomen door Wilhelmus Antonius Kamphof, een zwager van Jan. Jan groeit op met zes zussen. Het gezin telt echter negen kinderen, waarvan er twee als baby overlijden.

De voorouders van Jan zijn, volgens de kadastrale atlas Raalte 1832, eigenaar van de boerderij 'De Weelen', gelegen op de hoek van de Weseperenkweg en de Weeleweg in Heeten.

Op 11 februari 1788 trouwt ene Jan Jansen in de R.K. kerk van Raalte met Hendrina Jansen. Hun zoon Jan Jansen van Schooten wordt te Raalte R.K. gedoopt op 27 januari 1796. Uit diens huwelijk met Willemina Relaarboom wordt Jan's grootvader Johannes geboren. Deze vertrekt na zijn huwelijk met Johanna Scholten naar de buurtschap Tongeren in de gemeente Wijhe. Vervolgens vertrekt hij van daar in 1877 naar de Eekte in Haarle, gemeente Hellendoorn.

Van dit gezin laten wij een kort familiefragment volgen.

Johannes van Schooten.

Geboren: Raalte, 5 juni 1841.

Overleden: Haarle, gemeente Hellendoorn, 14 november 1906.

Zoon van: Jan van Schooten en Willemina Relaarboom (ook Willemina Beumer).

Beroep: landbouwer.

Godsdienst: R.K.

Adres: Wijhe, buurtschap Tongeren en Hellendoorn, buurtschap Haarle.

Huwelijk: Raalte, 27 februari 1871 met Johanna Scholten, geboren Luttenberg,

Jan van Schooten 1916 - 2001.

gemeente Raalte, 25 april 1844, overleden Haarle, gemeente Hellendoorn, 28 augustus 1934. Dochter van Hermannus Scholten en Antonia Roeterink.

Kinderen:

1. **Johanna Wilhelmina**, geboren Wijhe, buurtschap Tongeren, 20 januari 1872, gehuwd Raalte, 18 februari 1897 met Gerardus Johannes Vulink. Zoon van Gerrit Jan Vulink en Hermina Lammers Hoogenkamp.
2. **Hermanus Antonius**, geboren Wijhe, buurtschap Tongeren, 12 februari 1873, gehuwd Heino, 27 mei 1908 met Susanna Berendina Rientjes. Dochter van Hendrikus Rientjes en Antonia Bosch.
3. **Hendrikus Bernardus**, geboren Wijhe,

buurtschap Tongeren, 12 februari 1873, gehuwd Heino, 2 mei 1912 met Maria Luttenberg. Dochter van Johannes Everhardus Luttenberg en Maria Overkamp.

4. **Johanna Maria**, geboren Wijhe, buurtschap Tongeren, 25 december 1874, overleden Tongeren, 30 augustus 1876.
5. **Joannes Franciscus**, geboren Hellendoorn, buurtschap Haarle, 9 april 1877, boerenknecht, overleden Haarle, 30 mei 1900.
6. **Arnoldus Johannes**, geboren Hellendoorn, buurtschap Haarle, 28 juni 1879, gehuwd Hellendoorn, 9 januari 1913 met Johanna Antonia Schoot Uiterkamp. Dochter van Gerhardus Schoot Uiterkamp en Johanna Overmars.
7. **Antonius Wilhelmus**, geboren Hellendoorn, buurtschap Haarle, 8 april 1881, gehuwd Hellendoorn, 10 september 1908 met Maria Alferink. Dochter van Hermannus Alferink en Maria Vrielink.

De vader van Jan van Schooten heeft zoals wij zien een tweelingbroer. Ook een zus van Jan, Trees, heeft een tweelingzus. Deze wordt echter maar 11 maanden oud.

Jan haalt zelfs de landelijke pers. In het tijdschrift Panorama, jaargang 1962 nr. 42, wordt hij in het artikel met als titel 'Het loon van een knecht' beschreven.

'In Heino tussen Raalte en Zwolle woont Jan van Schooten, een boerenknecht die officieel niets verdient, maar toch aardig zijn kostje bijeen scharrelt, doordat hij een jaar of wat terug een paard van zijn zwager heeft gekregen. Die zwager, de heer Kamphof, is eigenlijk transportondernemer, maar hij is tevens boerenbaas, in die zin, dat hij vier koeien heeft die Jan voor hem moet voeren en melken. Jan bemest ook het land, hooit en brengt met de kar de melk naar de fabriek zonder voor dit alles een vastgestelde beloning te ontvangen. O, hij krijgt wel eens iets; een rijksdaalder of een paar gulden, maar verder heeft hij niets dan zijn maal en een bed nodig. En natuurlijk

zijn paard Corrie. De Kamphofs zeggen, en het wordt door alle dorpelingen bevestigd, dat je met Jan echt geen medelijden hoeft te hebben. Hij is de gelukkigste mens. Hij weet van geen zorgen. Hij mag dan wat achterlijk zijn, maar hij is lang niet gek. Hij haalt met het paard voor deze of gene wel eens een vrachtop. Daar krijgt hij dan wat voor, en hij is verschrikkelijk zuinig. Als hij jarig is, bazuïnt hij dat het hele dorp rond, zodat de borreltjes en sigaren vanzelf naar hem toekomen. Zelf iets betalen is er niet bij.'

Jan overlijdt 17 januari 2001 op 84-jarige leeftijd, thuis te midden van zijn familie en wordt op de R.K. begraafplaats in Heino begraven.

J.K. Pruim-Reinders

Geraadpleegde bronnen:

- HCO Zwolle: doop- en trouwboek van Raalte, geboorte-, huwelijks- en overlijdensakten van de gemeenten Hellendoorn, Raalte en Wijhe.
- Vereniging voor Heemkunde 'Omheining': geboorte-, huwelijks- en overlijdensakten van Heino, verzameling bidprentjes, familie-advertenties en krantenartikelen.
- Kerkepad, parochieblad van de R.K. kerk Heino d.d. 3 februari 2001.

Wie is wie?

Deze foto is beschikbaar gesteld door de heer J. Dijsselhof uit Dalfsen.
Wie herkent deze personen?
Waar en wanneer is deze foto gemaakt?

We hopen weer op uw reactie.

M.H. Stavorinus, De Haarstraat 25, 8141 EW Heino, tel. 0572-392586.

Wie was wie?

Op de foto geplaatst in het septembernummer is helaas geen enkele reactie binnen gekomen. Wel kregen wij een brief van Mw. T. van Tijen-Baurichter uit Zandvoort. Daarin beschrijft ze een herinnering aan kapelaan Jacobs.

"Hij jaagde veel en graag. Op een zondag (mijn ouders en ik zaten in de kerk) preekte kapelaan Jacobs het volgende: Jezus zeide: Komt tot Mij, allen die belast zijn en ik zal u rust geven, neemt mijn juk op u en leert van Mij want ik ben zachtmoedig en nederig van hart en gij zult rust vinden voor uw zielen. Want mijn jacht is zoet en mijn last is licht".

Mijn moeder zat zachtjes te lachen en sommige mensen schoven wat ongemakkelijk in hun stoelen.

De kapelaan verbeterde zichzelf: want mijn juk is zacht en mijn last is licht (Mattheus 11 vers 28, 29 en 30).

Wat oude foto's toch kunnen doen!

Aldus de herinnering van Mw. Van Tijen-Baurichter, waarvoor onze hartelijke dank.

't Joar giet vedan

De boeren rust, 't is wintertied, zie nemt 't ervan:
het boerenwark is meest edoan,
wat stöppel bint nog blieden stoan,
mär 't jonge veurjoar kump ter al an...
De es lik op een kärkenäkker,
Woar elkien slöp töt 'n jongsten dag,
As e heurt, wat niemand missen mag:
'Kom der uut! In de bienen! Wöd wakker!'

As 't poasen was in Twenteland
stak de boer zien baakenbelt in braand:
zo wiedz a'j keken, vuur, niks aans,
as keersies op 'n Adventskraans...
Van Oldenzel töt 't Dinkellaand
stund es noa es in felle braand;
töt Eënsche ko'j de braandlucht roeken,
die kreup deur deuren, vëenster, loeken!

Een schroale wind blös de rogge dreug'
die 't gruuisap uut de stöppel zeug.
Dan houwt de bouwman de rogge dael'
en gaert zán gärven hael noa hael.

De eerpelvekaanse kump ter al an,
Loat oe niet kisten, kind, vrouw, man:
het joar giet deur, vedan, vedan,
veur elkien die nog wärken kan.

Pastoor F. Roeloffzen
1917 - 2007

Het verhaal achter de dingen (20)

Het potje uit de put

Als bewoner van de Heerenbrink in Lierderholthuis was ik geïnteresseerd in wat er vroeger op deze plek gestaan had.

Uit de oude tekeningen ben ik er achter gekomen dat er een havezate heeft gestaan. Ook stond op de tekening een put. Deze put heb ik gezocht en gevonden. Ik heb hem laten uitgraven door een kraan van de werktuigenvereniging. Tot mijn grote verbazing kwam uit

de laatste bak dit potje te voorschijn. Ik heb het laten onderzoeken door het Provinciaal Overijssels Museum.

Het bleek een zalfpotje te zijn van omstreeks 1700, afkomstig uit de omgeving van Keulen (Duitsland).

Gé Hollak

Via onze website

www.omheining.net

kunt u kennismaken met de activiteiten van onze
vereniging.

Toen

Deze foto is genomen in ongeveer 1912 en geeft een drietal huizen te zien aan wat toen de Dorpsstraat was (nu Canadastraat). Het huis in het midden was vanaf 1877 het gemeentehuis. In die jaren zaten er slechts twee personen, namelijk de heer Hartholt en zijn zoon. In het boekje, dat ter gelegenheid van de opening van het nieuwe gemeentehuis werd uitgegeven, staat de geschiedenis van alle gemeentehuizen in Heino uitgebreid beschreven.

Bron: *'Heino in oude ansichten'* door M.J.M. Bisschop.

Nu

Zoals u ziet is het straatbeeld volledig veranderd. Op de plaats van het voormalige gemeentehuis staat nu een pand waarin meerdere bedrijven zijn ondergebracht. Zo is daar Makelaardij Heeger gevestigd en voeren tandarts Riesmeijer (tot 1 sept. 2007) en psychiater Bom er hun praktijk uit. In het pand ernaast is kapsalon 'Het Spiegelbeeld' gevestigd.

Foto: Giel Bisschop.

Al weer 20 jaar geleden

De buurtbus.

Met het plaatsen van een overduidelijk bord bij de afslag op de rondweg te Heino, richting Lierderholthuis, heeft de Vereniging Plaatselijk Belang Lierderholthuis het heft in eigen hand genomen om een oud probleem op te lossen: het probleem van de bewegwijzering. Al meer dan zeven jaar geleden heeft de actieve vereniging officieel een verzoek ingediend om vanaf de rijksweg Zwolle-Almelo (RW 35) een aanduiding richting Lierderholthuis op de borden te krijgen. Telkens stuit dit op bureaucratische of praktische bezwaren. Rijkswaterstaat neemt de naam Lierderholthuis zeer bewust niet op de officiële borden op, omdat het nu eenmaal regel is dat alleen verwezen wordt naar dorpen die te bereiken zijn zonder dat eerst een andere bebouwde kom gepasseerd moet worden. Om vanaf de Rijksweg 35 naar Lierderholthuis te rijden moet men een stukje door de bebouwde kom van Heino en daardoor komt Lierderholthuis niet voor een opschrift in aanmerking.

Dominee Fokje Bergsma verlaat Heino. 'Pas nu het moment dichterbij komt, beginnen de emoties te spelen. Een eerste gemeente is dan toch zoiets als een eerste liefde. Je hebt hier de eerste doop gedaan, de eerste begrafenis, de eerste avondmaalsviering. De ervaringen in zo'n eerste gemeente zijn erg bepalend voor alles wat je later doet. In die zin betekent Heino erg veel voor me'. De nieuwe dominee van Heino merkte al snel dat haar idealen niet altijd overeenkwamen met de werkelijkheid. 'Of je nu wilt of niet, de mensen plaatsen je op een voetstuk, omdat je nu eenmaal dominee bent. In het begin noemde ik mijn voornaam voor de telefoon, maar dat werd niet altijd gewaardeerd'. Ook een ander spanningsveld kondigde zich aan, omdat de dominee en haar echtgenoot in Den Haag demonstreerden tegen de kernbewapening. 'Door een aantal mensen werd dat ons niet in dank afgenomen'. In verband met de geboorte van haar dochter Maaïke en de baan

van haar echtgenoot in Leeuwarden, besloot ze een deeltijdbaan als zielenherder te aanvaarden in Tzummarum.

Het voortbestaan van het buurtbusproject lijkt door de uitbreiding van de route naar Zwolle-Zuid de komende jaren niet in gevaar te komen. Sinds de uitbreiding van het traject is het gemiddelde aantal passagiers per maand in de tweede helft van het jaar gestegen van 332 in 1985 tot 720 in het afgelopen jaar. Deze optimistische cijfers liet de voorzitter van het Buurtbus Comité Heino, de heer H.J. Snel, horen tijdens een bijeenkomst van de vrijwilligers in het gemeentehuis. Ruim dertig vrijwilligers, waaronder chauffeurs en bestuur, waren ter gelegenheid van Valentijnsdag door hoveniersbedrijf Van de Vechte uitgenodigd om een 'gelukbrengend' bloemetje in ontvangst te nemen.

Bij grondwerkzaamheden in De Munnikenhof zijn flinke hoeveelheden scherven en is een aantal opmerkelijke munten gevonden. Twee emmers vol scherven, een zestal oude munten en voorwerpen als een musketkogel en mogelijk een koperen zegel, zullen de komende maanden veel aanvullende informatie kunnen geven over met name de beginjaren van Heino als dorpsgemeenschap. De vondsten zijn gedaan door de Zwolse archeoloog de heer Dikken, een assistent, Ans Willemsen en Rein Meindersma. De twee laatsten zijn leden van de werkgroep 'Archeologie' van Heemkundevereniging Omheining. Volgens de heer Dikken hebben de gevonden voorwerpen voor de regio en de provincie uit historisch oogpunt weinig betekenis. De voorwerpen hebben vooral waarde voor Heino, omdat ze veel kunnen vertellen over de vroegste geschiedenis van het dorp aan de werkgroep 'Archeologie'.

'Ik kan me nog goed herinneren: de allereerste keer dat we gastgezin waren hebben we vlak voor het moment van aankomst geprobeerd allerlei smoesjes te verzinnen om er nog onderuit te komen. We zagen er als een berg tegenop en vroegen ons af hoe we ons

ooit hadden kunnen opgeven. Nu zijn we zover dat we alle moeite willen doen om ieder jaar opnieuw internationale dansgroepen naar Heino te halen'. Tot voor enige jaren viel Heino altijd in de prijzen om gastgezinnen te mogen leveren voor het Salland Festival, maar door een beleidswijziging in Raalte is het daar vorig jaar niet meer van gekomen.

'Wij zouden het contact met al die gastvrije en blijde mensen nooit meer willen missen'. Aldus Bart Oud Ammerveld en zijn vrouw Greet, initiatiefnemers van de zojuist opgerichte Stichting Internationale Folkloredagen Heino.

Greet neemt plaats in het oprichtingsbestuur samen met Ton Smit, Bert van der Hoogen, Tineke Hemmer en Peter Verbree.

'Heinose Pompdagen'. Onder deze naam wordt er de komende jaren in Heino, telkens half augustus, een aantal dagen feest gevierd. De organiserende 'Stichting Heya' is al enige maanden druk in de weer om, in de drukke vakantieperiode, een attractief programma samen te stellen. Met nog ruim een maand te gaan is dit programma rond. Het enige wat nog ontbrak was een eigen naam. Na het uitschrijven van een kleine prijsvraag kwam als beste suggestie naar voren:

'Heinose Pompdagen'. Deze naam is bedacht door Gerard Antonissen. Uit handen van Jan Hageman en Carla Hoge van de 'Stichting Heya' ontving hij een juk, beschilderd door Agnes Neimeijer. Zaterdag 22 augustus staat de dorpskern weer bol van activiteiten. Mede-initiatiefnemer en organisator Jan Hageman hoopt weer op twintigduizend bezoekers, net als vorig jaar. Op de eerste plaats is het geheel verhuisd van de straten uit de wijk Oud-Heino naar het centrum. Bovendien is het aantal onderdelen uitgebreid. Zeker is de komst van 35 oude ambachten, 25 stands met kunstzinnige vaardigheden, 30 verenigingen die zich presenteren en 15 ondernemers met een stand. De Pompdagen worden met een lampionoptocht en een knallend vuurwerk afgesloten.

Bij carnavalsvereniging 'de Sökkestoppers' zal prins Hendrik I een jaar lang regeren.

Jaarmarkt tijdens Heinose Pompadagen 1987.

Tijdens een goed bezocht en gezellig prinsbal in de 'Sökkenburcht' (zaal Oortwijn) nam hij het roer over van prins Henry (Hemmer) I. Om exact 11.11 uur begon de ceremonie protocollair van de troonswisseling. Onder het geluid van de slagen van een werkende heipaal knalde even later de nieuwe prins uit de paal. Als volslagen verrassing stond daar Henk (Hendrik) Berends, Heinoër in hart en nieren, als de nieuwe regent over carnavalesk Heino. Henk Berends is in het dagelijks leven bouwkundig opzichter en daarnaast voorzitter van de Bouw- en Houtbond FNV afdeling Heino en gemeenteraadslid voor de PvdA.

Om de kas te spekken hield de muziekvereniging 'Salland' uit Lierderholthuis onder een stralend zonnetje voor de eerste maal een bijzonder geslaagde sponsorloop. Ruim veertig inwoners van Lierderholthuis liepen vele rondjes achter de kerk. Opvallendste deelnemer was de voorzitter van 'Salland'

Hans Oosterwijk. Hij zou de ronde kruipend afleggen. Drie sponsors waren bereid voor die ene ronde een bedrag van 700 gulden op tafel te leggen. Binnen een half uur had Oosterwijk zijn ronde volbracht. Ook de heer Elshof gaf op een ludieke manier blijk van zijn aanwezigheid. Hij voerde een klein wagentje mee, met daarop een zeug en wat biggetjes. Een andere opmerkelijke loper was pastoor Roeloffzen van Lierderholthuis. Samen met huisgenote Dora legde hij negen rondes wandelend af.

De nieuwe winkel van het Kringloopbedrijf in het leegstaande pand van Satink is door wethouder H. Neimeijer geopend. Hij reed op de kringlooptractor naar de winkel aan de Dorpsstraat en verwijderde daar vervolgens een enorme lap landbouwplastic. Een goed bezocht open huis volgde. 'Ik ben een tevreden man. Ik zou nu niet weten wat ik op dit moment nog meer zou wensen', verklaarde Bart van der Kolk, bedrijfsleider van het

*De tractor
van het kringloopbedrijf.*

kringloopproject. Namens de provincie Overijssel pleitte W. Gerritsen voor provinciale samenwerkingsplannen tussen soortgelijke projecten. Voorzitter Hans Lubbers, van de Stichting Sociaal Cultureel Werk, pleitte voor verdergaande professionalisering om loonvormend te kunnen werken.

Het vormingscentrum 'Den Alerdinck' bestaat veertig jaar en dat jubileum willen directie en cursusleiders aangrijpen om het vormingscentrum, fraai weggedoken tussen het geboomte van het landgoed 'Den Alerdinck', in een ander daglicht te plaatsen. 'Niks geitenharen sokken, baarden en pijpen hier. Niks gediscussieer in de marge van de maatschappij. We hebben helaas nog altijd het imago een wat ongrijpbare, softe groep te zijn. Dat is dus helemaal niet waar. Immers, wil je cursussen geven die mensen op weg helpen om beter te functioneren in de maatschappij, dan zul je als cursusleiding zelf heel goed moeten weten wat er in de maatschappij te koop is. En dat weet je niet als je je louter in de marges van de samenleving ophoudt. Laat de mensen maar komen, ze kunnen dan met eigen ogen zien wat hier gebeurt', aldus directeur J.P. de Vries van het vormingscentrum. 'Het komende jubileum is gericht op de toekomst', zo stelt De Vries. 'We zullen mensen laten zien dat we een centrum zijn waar in principe mensen vanuit het hele land komen, maar waar toch de regionale functie voorop staat'.

De Heinose tieners - en dan hebben we het over scholieren in de leeftijd van twaalf tot zestien jaar - kunnen binnenkort beschikken

over een eigen honk. Daarmee gaat een nieuwe activiteit van de Stichting Sociaal Cultureel Werk van start. Met de nodige voorzichtigheid, nadat vorig jaar een poging om een open jongeren centrum op te zetten op een jammerlijke mislukking uitliep. Een achttal tieners is samen met enkele oudere volwassenen al bijna een half jaar bezig met het nodige voorwerk. Onder andere wordt de kleine zaal in het 'Dorpshuus' voor en door de tieners ingericht. Men wil af van de naam 'Dorpshuus' en met een nieuw eigen gezicht een nieuwe start maken met een stukje jongerenwerk in Heino.

De jaarlijkse boeldag van muziekvereniging 'Ons Genoegen' is een groot succes geworden. Hoewel een massale drukte bij de start van de markt uitbleef, waren de organisatoren na afloop toch bijzonder tevreden over de belangstelling en de kooplust van het publiek. Veilingmeester Henk Benter liet zich daarbij zien als een prima afslager. 't Is een vreemde wereld, waarin we leven', zei de voorzitter van 'Ons Genoegen', D. Blom, na afloop van de boeldag. Hij doelde op het wat bizarre koopgedrag van de mensen op zo'n rommelmarkt. 'Een raamdecoratie heeft urenlang op de snuffelmarkt voor zeven gulden vijftig te koop gelegen, maar niemand wilde die hebben. Later hebben we het via verkoop per opbod geprobeerd, en jawel hoor. Het ding bracht twintig gulden op'.

Bron: Krantenknipselarchief Vereniging voor Heemkunde

Henk Wessels

Van de bestuurstafl

Hoe staat het met de herinrichting van onze verenigingsruimte?

In september werd begonnen met het uitpakken van de verenigingsruimte.

Deze ruimte heeft een grote schoonmaakbeurt gekregen en is opnieuw ingericht. Vervolgens is de kelder aangepakt. Ook deze ruimte is schoongemaakt. Alle voorwerpen zijn opnieuw gesorteerd en opgeborgen.

De dubbele exemplaren zijn aan musea, oudheidkamers en verzamelaars aangeboden. De rest is verkocht. Momenteel is de tentoonstellingsruimte aan de beurt.

Te zijner tijd krijgt u een uitnodiging voor de bezichtiging van het resultaat.

Op 3 september vierde de werkgroep 'Kruidtuin Allegaardje' haar 20 jarig bestaan.

In verband hiermee hadden zij de dames Dineke Logtenberg en Anke Pols van de kwekerij 'De Boschhoeve' uit Wolfheze voor een dialezing uitgenodigd. Het was een geslaagde en gezellige avond met een opkomst van 50 personen.

De ledenavond van 29 oktober was eveneens een succes. Er waren 120 leden aanwezig die genoten van de liedjes, sketches en gedichtjes van 'De drie vrouwluu uut 'n Achterhook'.

Op tweede kerstdag wordt weer de traditionele kerstwandeling gehouden. Informatie over de wandeling treft u als bijlage bij deze 'Omheining' aan.

Bent u van plan een familied of kennis een cadeau-lidmaatschap van onze vereniging aan te bieden, hiervoor zijn cadeaubonnen aanwezig.

Schenkingen

- Van de heer W. Fortgens, Twentseweg 168, een prachtige gedichtenbundel getiteld 'Een lach ... dat mag, een traan ... laat gaan!'
- Van de heer Anton G.M. Heijmerikx, Lathen (Duitsland), een boekwerk met als titel 'Geschiedenis erve De Horst met zijn bewoners en nazaten', gelegen in Laag Zuthem.
- Van mevrouw Tonja Schmidt-Weerdmeester, Tiel, het boekje 'Dienstbode op de Nijenstein', waarin een belangrijke periode uit het leven van haar moeder wordt beschreven. De Nijenstein bevindt zich in Veessen, gemeente Heerde.
- Van mevrouw Trudie de Vos-Arts, Zwolseweg 67, een Cera-tester (een graanvochtmeter).